

รายงานฉบับสมบูรณ์

(Final Report)

การศึกษาการใช้สื่อต่อต้านการก่อการร้าย (A Study on Media for Antiterrorism)

เสนอ

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์
และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)

จัดทำโดย

ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ประจำปีงบประมาณ 2558

การใช้สื่อต่อต้านการก่อการร้ายเป็นเรื่องที่มีการศึกษาวิจัยในประเทศไทยไม่มากนัก ประกอบกับในโลกปัจจุบันสื่อมีพัฒนาการไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว การรับสื่อและใช้สื่อมีลักษณะเป็นพหุนิยม (Pluralism) ในทุกสังคมภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ในขณะที่การก่อการร้ายก็มีรูปแบบ วิธีการ ตลอดจนการใช้สื่อเป็นเครื่องมืออย่างสลับซับซ้อนยากแก่การติดตามและกำกับควบคุมได้ ดังนั้นการใช้สื่อเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายจึงเป็นองค์ความรู้ใหม่ (new body of knowledge) ที่จำเป็นต้องใช้แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ตลอดจนประสบการณ์ บทเรียนหลายส่วนมาผสมผสานและประยุกต์กับสถานการณ์ที่แตกต่าง และแปรเปลี่ยนไปตามปัจจัยแวดล้อมที่มีลักษณะเฉพาะแต่ละเหตุการณ์และบริบทของสังคม จึงไม่อาจสรุปเป็นกฎเกณฑ์ตายตัว

สำนักงาน กสทช. ในฐานะองค์กรกำกับและส่งเสริมให้เกิดคุณค่าและประสิทธิภาพในการผลิตสื่อ และแพร่สื่อไปยังประชาชนทุกกลุ่ม จึงได้เห็นความสำคัญในการศึกษา ค้นคว้า เพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับสื่อและการใช้สื่อในการต่อต้านการก่อการร้าย เนื่องจากโลกปัจจุบันมีแนวโน้มของภัยอันตราย สาธารณะที่เกิดจากการก่อการร้ายโดยเฉพาะการก่อการร้ายในชุมชนเมืองมากขึ้นและรุนแรงขึ้น สื่อจึงมีบทบาททั้งด้านลดการขึ้นำในการเป็นปัจจัยเอื้อต่อการก่อการร้าย และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง ป้องกัน ไปจนถึงต่อต้านการก่อการร้ายทั้งทางตรงและทางอ้อม

คณะผู้ศึกษาวิจัยขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลความคิดเห็นและประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ทุกท่าน และหวังว่าผลของการศึกษาจะเกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

คณะผู้ศึกษา
ธันวาคม ๒๕๕๘

สื่อถูกใช้เป็นเครื่องมือในการสงครามมาทุกยุคสมัย ทั้งด้านการโฆษณาชวนเชื่อ และโจมตีฝ่ายตรงข้าม ในยุคปัจจุบันสงครามที่ขัดแย้งถูกแปรรูปไปอยู่ในลักษณะสงครามตัวแทน และการก่อการร้ายมากขึ้น แต่สื่อเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายยังขาดการพัฒนาโดยเฉพาะในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ในฐานะองค์กรกำกับและส่งเสริมการผลิตและเผยแพร่สื่อให้มีคุณภาพได้ทำการศึกษาร่วมกับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑. เพื่อสร้างกระบวนการการทำงานร่วมกันระหว่างสำนักงาน กสทช. และหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญการใช้สื่อเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายทั้งในและต่างประเทศ ให้เป็นองค์กรความร่วมมือที่สามารถแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ข้อมูลและประสบการณ์ สำหรับการทำงานในอนาคต

๒. เพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับสื่อและการต่อต้านการก่อการร้าย โดยการสังเคราะห์ข้อมูลและประสบการณ์จากแหล่งต่าง ๆ ให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่เหมาะสมกับการใช้สื่อต่อต้านการก่อการร้ายสมัยใหม่

๓. เพื่อพัฒนาทักษะ องค์ความรู้ แนวคิดและมุมมองให้กับบุคลากรของ กสทช. โดยนำผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษามาถ่ายทอดให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ

๔. เพื่อให้สำนักงาน กสทช. มีแนวทางและรูปแบบการกำกับดูแลสื่อในการต่อต้านการก่อการร้ายสำหรับนำมาใช้ในการปฏิบัติงานของสำนักงาน กสทช.

แม้การศึกษาครั้งนี้จะไม่ใช่วิจัยเต็มรูปแบบ แต่ในส่วนเนื้อหาที่เป็นการศึกษารวบรวมและสังเคราะห์องค์ความรู้นั้น คณะผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษาลักษณะเดียวกับการวิจัย คือใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งได้แก่ การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เจาะลึก การประชุมกลุ่มย่อย การประชุมสัมมนา และกรณีศึกษา โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งในและต่างประเทศ

คณะผู้ศึกษาได้ใช้กรอบแนวคิดทางทฤษฎีแนว “วัฒนธรรมศึกษา” หรือ Cultural Studies และแนวทฤษฎีกลุ่ม เศรษฐศาสตร์การเมืองของสื่อมวลชน เป็นแนวทางหลักในการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจต่อสภาพของสื่อที่เป็นอยู่ในภาวะปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่สื่อถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือของกลุ่มที่ก่อความรุนแรง แนวคิดนี้มองว่า สื่อเป็นเครื่องมือในการผลิตซ้ำทางความคิดและอุดมการณ์ และผู้ที่เป็นเจ้าของหรือผู้ที่ครอบครองสื่อจะมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการส่งสารผ่านสื่อเสมอ อย่างไรก็ตาม แนวคิดทฤษฎีด้านสื่อมวลชนที่ใช้กันโดยทั่วไป คือแนวคิดว่าด้วย บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน งานการศึกษานี้ก็มีได้ละเลยไปเสียทีเดียว แต่ได้นำมาใช้ในส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะและข้อเสนอว่าด้วยสื่อทางเลือกและสื่อสันติภาพที่ท้ายที่สุดแล้วจำเป็นต้องสนับสนุนให้เกิดขึ้น

โดยเริ่มต้นจากการศึกษาทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและผลการศึกษาและการวิจัยที่ผ่านมา แล้วทำการสังเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่ได้มาจัดทำเป็นประเด็นหลักสำหรับการศึกษาเชิงลึก (In-depth interview) และนำผลลัพธ์ที่ได้ไปสู่การสร้างข้อสรุป ตามแนวระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และนำมาถ่ายทอดให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ผลจากการศึกษาพบว่าการศึกษาเรื่อง “สื่อกับการต่อต้านการก่อการร้าย” ที่ผ่านมาในประเทศไทย ยังไม่มีการศึกษาในประเด็นดังกล่าวโดยตรง การศึกษารั้งนี้จึงได้อาศัยความรู้หลักเกี่ยวกับบทบาทของสื่อกับการก่อการร้ายและการก่อความรุนแรง ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากลุ่มก่อการร้ายหรือกลุ่มก่อความรุนแรงให้ความสำคัญในการใช้สื่อมากขึ้นเรื่อยๆ และพลังของสื่อก็มีความสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการดำเนินการของกลุ่ม(ก่อการร้าย) ทั้งในแง่ของการสร้างความชอบธรรม การสร้างอำนาจต่อรอง และการชักจูงสมาชิกให้เข้าร่วม โดยกลุ่มดังกล่าวนี้ สามารถจัดการสร้างกระบวนการใช้สื่ออย่างเป็นระบบ ทั้งการเลือกใช้สื่อประเภทต่างๆ การผลิตเนื้อหาที่น่าสนใจ การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย และผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นอย่างชัดเจน ขณะที่ภาครัฐหรือฝ่ายความมั่นคงกลับให้ความสำคัญกับบทบาทของสื่อน้อยกว่ากลุ่มที่เป็นฝ่ายก่อการ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้ศึกษาจึงได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะต่อสำนักงาน กสทช. ดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) รัฐบาลที่จะเข้ามารับผิดชอบบริหารประเทศในอนาคตต้องยอมรับและตระหนักในความจริงที่ว่า สังคมไทยและประเทศไทยภายใต้ประชาคมอาเซียน นับแต่ปี ๒๕๕๙ จะต้องเผชิญทั้งวิกฤตและโอกาสทั้งระยะสั้นและระยะยาวจากสถานการณ์ความรุนแรงและการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นทั่วโลก จำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความเสี่ยงเหล่านั้น

๒) ผู้บริหารประเทศและผู้รับผิดชอบหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนด้านต่าง ๆ จะต้องสื่อให้ประชาชนรับรู้ เข้าใจ และมีส่วนร่วมในการปรับตัวเพื่อเตรียมพร้อมทั้งขั้นตอนการเฝ้าระวัง การลดปัจจัยความเสี่ยง การป้องกันทั้งระดับปัจเจกและระดับส่วนรวม ตลอดจนการเผชิญสถานการณ์อย่างมีการใช้สติและปัญญาของประชาชนร่วมกัน

๓) ผู้มีอำนาจทางการเมือง ต้องยอมรับว่าในโลกยุคปัจจุบัน ไม่มีสื่อใดผูกขาดการเสนอข่าวสารและการใช้ประโยชน์จากสื่อ การมุ่งใช้สื่อในทางบิดเบือนเป็นความเสี่ยงของสังคม ประเทศชาติและตนเองในระยะยาว เพราะท้ายที่สุดจะไม่ได้ได้รับความเชื่อถือ เนื่องจากในสังคมที่มีพหุนิยมของสื่อย่อมมีการตรวจสอบกันได้กว้างขวางขึ้น

๔) เนื้อหาของสาร (message) ที่สื่อนำเสนอออกไปเป็นสิ่งสำคัญและสามารถสร้างได้โดยการวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การกำหนดประเด็นที่ต้องการนำเสนอว่าอะไรคือประเด็นที่มีความสำคัญ การวิเคราะห์ผู้รับสารและกลุ่มเป้าหมายว่าเป็นกลุ่มใดและมีธรรมชาติหรือพฤติกรรมอย่างไร การวิเคราะห์ผลกระทบหรือผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนจากประเด็นที่สื่อนำเสนอเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและการยอมรับจากสาธารณะ รวมตลอดถึงการสร้างแบบจำลองสถานการณ์ในอนาคต (Scenario) มาทดลองใช้ว่าในกรณีที่เกิดสถานการณ์ดังกล่าวขึ้นจริงในอนาคตสื่อจะต้องมีบทบาทและกระบวนการทำงานอย่างไร

๕) การใช้สื่อเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือกันหลายฝ่ายทั้งฝ่ายที่กำหนดนโยบายฝ่ายความมั่นคง และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ ประสบการณ์จาก IDB คือการทำงานร่วมกับกระทรวงกลาโหมและหน่วยงานด้านความมั่นคงในประเด็นเกี่ยวกับการใช้สื่อในสถานการณ์ต่างๆ โดยการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการใช้สื่อสำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงเป็นการเฉพาะ เพราะฝ่ายความมั่นคงหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการซึ่งมีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในกรณีต่าง ๆ จำเป็นต้องมีความเข้าใจในบทบาทของสื่อรวมถึงมีทักษะในการใช้สื่อเพื่อสนับสนุนการทำงาน

๖) ปัจจุบันสื่อใหม่หรือสื่อออนไลน์มีบทบาทมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยที่สื่อถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทั้งจากฝ่ายที่ก่อความรุนแรง และฝ่ายที่ต้องการแก้ไขปัญหาหรือองค์กรของรัฐซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนั้นฝ่ายที่มีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการรู้เท่าทันบทบาทของสื่อใหม่ และสามารถประยุกต์ใช้สื่อใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากสถานการณ์ความรุนแรงของโลกในปัจจุบัน พบว่าฝ่ายกลุ่มผู้ก่อการร้ายผู้นิยมความรุนแรงสุดโต่งสามารถนำสื่อใหม่มาใช้ได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพสูง ทั้งในแง่ของการชักชวนสมาชิกเข้าร่วมกระบวนการ และการเผยแพร่ภาพความรุนแรงเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง ประเด็นดังกล่าวจึงนับเป็นความท้าทายที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องให้ความสำคัญ และเตรียมการรับมืออย่างทัน่วงที

๗) สื่อที่เป็นหน่วยงานอิสระภาครัฐ เช่น Thai PBS ควรมีบทบาทในการวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม และผลิตสื่อที่มีพลังในการต่อต้านการก่อการร้ายทั้งระดับการเฝ้าระวัง การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และการชี้ให้เห็นภัยอันตรายของการบิดเบือนของสื่อเพื่อการก่อการร้าย

๒. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำกับดูแลสื่อของสำนักงาน กสทช.

๑) สำนักงาน กสทช. ควรใช้กลไกในฐานะองค์กรกำกับดูแลดำเนินการและให้การสนับสนุนด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับสื่อและการต่อต้านการก่อการร้ายและความรุนแรงสุดโต่งโดยการฝึกอบรมให้กับบุคลากรของสื่อกระจายเสียงและโทรทัศน์

๒) สำนักงาน กสทช.(อจร) ร่วมมือกับสำนักจุฬาราชมนตรี สนับสนุนให้สื่อที่นำเสนอเนื้อหาทางด้านศาสนาอิสลาม เน้นการนำเสนอเนื้อหาของอิสลามสายกลางและแนวทางศาสนาเพื่อสันติภาพ เพื่อลดทอนแนวทางการเผยแพร่แนวคิดที่เป็นการตีความแบบเข้มข้นหรือสุดโต่ง

๓) สำนักงาน กสทช.ควรพิจารณาให้การสนับสนุนสถานีวิทยุกระจายเสียงในพื้นที่(ทั้งวิทยุของราชการและวิทยุทดลองประกอบกิจการ) เพื่อดำเนินการในลักษณะ สื่อเพื่อสันติภาพต้นแบบ โดยการจัดทำเป็นโครงการนำร่องเพื่อสร้างแบบจำลองของ “สถานีวิทยุเพื่อสันติภาพ” โดยสถานีต้นแบบควรจะมีรายละเอียดขององค์ประกอบต่างๆ ตั้งแต่รูปแบบของสถานี การจัดทำผังรายการ เนื้อหาที่นำเสนอ เป็นต้น

๔) สำนักงาน กสทช.สนับสนุนบทบาทของภาคประชาชนในพื้นที่ โดยผลักดันให้เกิดเครือข่ายภาคประชาชนเฝ้าระวังเหตุการณ์ความรุนแรง ซึ่งเครือข่ายภาคประชาชนนี้ จะทำหน้าที่เฝ้าระวังเหตุการณ์ความรุนแรงและแจ้งข้อมูลที่ต้องการให้กับสื่อที่ร่วมมือกัน นอกจากนี้ เครือข่ายภาคประชาชน ก็ยังทำหน้าที่ในการเฝ้าระวังสื่อในพื้นที่ด้วยว่านำเสนอเนื้อหาที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรงหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ โดยการจัดทำโครงการอบรมเครือข่ายภาคประชาชนเฝ้าระวังความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง

๕) สำนักงาน กสทช. ร่วมมือกับสถาบันทางการศึกษา หรือสถาบันทางวิชาการ จัดทำหลักสูตร “สื่อกับการต่อต้านการก่อการร้าย” โดยนำผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้นำไปพัฒนาต่อยอด เพื่อใช้เป็นแนวทางและฐานข้อมูลในการฝึกอบรมให้กับองค์กรสื่อในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงตลอดถึงการผลักดันให้เกิด “สันติวารสารศาสตร์” ขึ้นในวงวิชาการและสถาบันการศึกษาเพื่อนำไปสู่ “สันติสนทนา” ตามที่มีผู้ทรงคุณวุฒินำเสนอ โดยภารกิจดังกล่าวนี้ สำนักงาน กสทช. อาจสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาเป็นผู้ดำเนินการหลักต่อไป

คำนำ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

บทที่ ๑ บทนำ

๑.๑	ความสำคัญและที่มาของการศึกษา	๑
๑.๒	วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๓
๑.๓	ขอบเขตการดำเนินงาน	๓
๑.๔	วิธีการดำเนินงาน	๓
๑.๕	ขั้นตอนการดำเนินงาน	๔
๑.๖	วิธีการศึกษา	๔
๑.๗	ระยะเวลาการศึกษา	๕
๑.๘	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	๕

บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๑	แนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษา	๖
๒.๒	การศึกษาและงานวิจัยที่ผ่านมา	๒๑

บทที่ ๓ ผลการศึกษาและข้อค้นพบ

๓.๑	ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ	๒๔
๓.๒	นโยบายภาครัฐ	๒๖
๓.๓	แนวคิดสุดโต่งและการก่อการร้าย	๓๔
๓.๔	กรณีกลุ่มก่อการร้าย ISIS	๓๖
๓.๕	เสี่ยงจากเวทีวิชาการสาธารณะ	๓๘
๓.๖	ข้อเสนอจากภาคประชาสังคม	๔๓
๓.๗	ข้อสรุปจากการประชุมร่วมกับสถาบันทางวิชาการในต่างประเทศ	๔๖

บทที่ ๔ การวิเคราะห์ สรุป และ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๔.๑	สื่อกับการต่อต้านการก่อการร้าย	๕๐
๔.๒	ข้อเสนอแนะ	๕๕

บรรณานุกรม

๕๗

ภาคผนวก

ตารางการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก	๖๑
รูปภาพการประชุมทางวิชาการ	๘๑
รูปภาพการประชุมเชิงปฏิบัติการ	๘๔
เอกสารรายงานที่ประชุมเชิงปฏิบัติการ	๘๖
เอกสารการเซ็นชื่อการประชุมเชิงปฏิบัติการ	๘๘

คณะผู้ศึกษา

๑๐๓

๑.๑ ความสำคัญและที่มาของการศึกษา

สื่อถูกใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการทำสงครามตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน โดยใช้เป็นเครื่องมือโฆษณาชวนเชื่อแก่ฝ่ายตนและใช้โจมตีฝ่ายตรงข้ามตามปกติวิสัยในการแข่งขันสู้รบของมนุษย์ทุกยุคสมัย ต่างกันตรงที่ในยุคโลกาภิวัตน์ทั้งสื่อและสงครามมีลักษณะที่แตกต่างจากอดีตอย่างมาก กล่าวคือ มนุษย์ปัจจุบันนำสื่อมาใช้ในลักษณะพหุนิยมอย่างซับซ้อนและสงครามในปัจจุบันมีรูปแบบไม่ชัดเจน ตรงไปตรงมา เช่น มีลักษณะเป็นสงครามตัวแทน (Proxy war) ไปจนถึงการก่อการร้าย (Terrorism) ซึ่งเป็นผลให้สื่อกลายเป็นเครื่องมือที่มีบทบาทมากยิ่งขึ้น

ปรากฏการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนหนึ่งมาจากการใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการผลิตซ้ำทางความคิด (Cultural Reproduction) เพื่อปลุกกระตือรือร้นสร้างความเข้าใจให้กับผู้คนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเข้าใจไปว่า ตนเองมีเชื้อคนไทยและพื้นที่ดังกล่าวเคยเป็นรัฐปัตตานีมาก่อน ต่อมาถูกรัฐไทยเข้ายึดครองทำให้รัฐปัตตานีล่มสลาย จากนั้นก็ทำการปลุกสำนึกให้เกิดความแปลกแยกและก่อให้เกิดความเกลียดชังคนไทยหรือรัฐไทยในระดับเชื้อชาติ แล้วชักจูงให้ใช้กำลังต่อสู้เพื่อยึด หรือต่อสู้เพื่อนำรัฐปัตตานีคืนมา ผสมกับการใช้เครื่องมือทางศาสนาอิสลามแนวตีความเข้มข้น (ญีฮาด) มาเป็นความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรงซึ่งกระบวนกรดังกล่าว ส่งผลให้เกิดการนำสื่อไปใช้เพื่อการก่อการร้ายในขั้นรุนแรงขึ้น

จากการศึกษาเรื่อง บทบาทของสื่อในการก่อการร้ายสากลพบว่า^๑ การโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) และการก่อการร้าย ล้วนเป็นตัวแปรที่ส่งผลและมีอิทธิพลต่อกันอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้ กลุ่มก่อการร้ายใช้การโฆษณาชวนเชื่อซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารเพื่อชักจูงใจสู่กลุ่มเป้าหมายผ่านสื่อแขนงต่างๆ โดยที่ตัวเนื้อหาสาร (Messages) ถือเป็นหัวใจสำคัญสำหรับการอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อดำรงเป้าหมายที่กลุ่มก่อการร้ายต้องการจะบรรลุ สำหรับสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย มีผลการศึกษาหลายชิ้นได้ชี้ให้เห็นว่า ภายใต้องค์ประกอบของปัจจัยหลักคือสื่อ การโฆษณาชวนเชื่อ และการก่อการร้ายดังที่กล่าวข้างต้นนั้น กลุ่มก่อการร้ายได้ใช้หลักการญีฮาดซึ่งตีความอย่างเข้มข้น เป็นเนื้อหาหลักของกระบวนการโฆษณาชวนเชื่อ ส่วนการใช้สื่อต่อต้านยังขาดประสิทธิภาพ

ในปี ๒๕๕๗สำนักงาน กสทช.จึงได้ร่วมมือกับศูนย์วิจัยการต่อต้านการก่อการร้ายนานาชาติ (GTRC) มหาวิทยาลัยโมนาช จัดทำโครงการวิจัยยุทธศาสตร์การสื่อสาร^๒ และการตอบโต้ของสื่อต่อญีฮาดรูปแบบใหม่ของประเทศไทย ซึ่งในการศึกษาพบว่า การใช้สื่อในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้บ่งชี้ให้เห็นถึงปรากฏการณ์และพัฒนาการของสื่อที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วงเวลาของการเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ โดยผู้ศึกษาได้อธิบายกระบวนการดังกล่าวผ่านกระบวนการในสื่อกระแสหลัก สื่อทางเลือก องค์ประกอบของเนื้อหาสื่อ ควบคู่ไปกับมิติทางด้านช่วงเวลา ประกอบไปด้วย สื่อมวลชนที่

^๑ John Martin, The Media's Role in International Terrorism.

^๒ Verginie Andre, โครงการวิจัยยุทธศาสตร์การสื่อสาร การบรรยายลำดับเหตุการณ์เชิงต่อต้าน และการตอบโต้ของสื่อต่อญีฮาดยุคใหม่ในภาคใต้ประเทศไทย

ครอบครองพื้นที่ในสื่อหลัก สื่อภายใต้การกำกับทิศทางของหน่วยงานความมั่นคง รวมไปถึงสื่อภายใต้สังกัดและสำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดปัตตานี ยะลา และ นราธิวาส ซึ่งทั้งสองกลุ่มนี้ถือว่าเป็นกลุ่มที่ครองพื้นที่ในการสื่อสารในระดับเดียวกับสื่อกระแสหลัก เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการสื่อสารเห็นได้ชัดว่าสื่อกระแสหลักใช้วิธีการในการสื่อสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เว็บไซต์ และโทรทัศน์ ซึ่งประเด็นสำคัญในการสื่อสารจากสื่อกระแสหลักแสดงให้เห็นว่ามีทิศทางความเปลี่ยนแปลงในการนำเสนอข่าวที่แตกต่างจากอดีตโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ รูปแบบการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ในห้วงระยะเวลาตั้งแต่ก่อนหน้า ๒๕๓๖-๒๕๔๖ ทิศทางการนำเสนอข่าวเป็นการนำเสนอข่าวในประเด็นด้านการพัฒนาพื้นที่ วิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณี ซึ่งเนื้อหาของข่าวไม่ได้มีความโดดเด่นเชิญชวนผู้รับสารแต่อย่างใด

ขณะที่กระบวนการสื่อสารในทางเลือก ภายใต้บริบทสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้นับตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ เป็นต้นมา สื่อทางเลือกได้กลายเป็นพื้นที่ที่สามารถตอบสนองความต้องการสื่อสารของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเริ่มแผ่ขยายขึ้นอย่างมากในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ท้องถิ่น วิชชุชุมชน เว็บไซต์โดยกระบวนการที่เกิดขึ้นของสื่อทางเลือกเหล่านี้ เห็นได้ว่าวิชชุชุมชน ได้พัฒนาขึ้นโดยผ่านการสื่อสารในระดับบุคคล โดยปัจจัยสำคัญในการพัฒนาดังกล่าวมีสามประการด้วยกัน ประการแรก การมีส่วนร่วมระดับกลุ่มผู้สนใจ ซึ่งเป็นการสื่อสารในแนวระนาบไปมาระหว่างบุคคลที่มีความสนใจในประเด็นเดียวกัน ประการที่สอง การเข้ามามีส่วนร่วมในระดับชุมชน ซึ่งภายใต้กระบวนการพัฒนานี้ ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำศาสนามีอิทธิพลในการชักชวนสมาชิกในชุมชนให้เข้าร่วมในกระบวนการสื่อสารดังกล่าว และประการสุดท้ายคือ ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระดับท้องถิ่นและจังหวัด เพื่อเชื่อมโยงผู้ปกครองกับประชาชนในพื้นที่ และช่วยลดความระแวงต่อการสร้างสื่อของประชาชนในพื้นที่ ในระดับสื่อสิ่งพิมพ์เห็นได้ชัดว่ามีการเสนอข่าวที่แตกต่างไปจากสื่อกระแสหลัก ซึ่งเป็นผลมาจากสื่อท้องถิ่นเหล่านี้ต้องการที่จะสื่อสารโดยมีกลุ่มเป้าหมายหลักเน้นไปที่ประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสำคัญ ผลการศึกษาดังกล่าว เสนอแนะให้จุดประกายความหวังให้กับกระบวนการในการแก้ไขปัญหาของชาติ แม้จะเป็นเพียงความหวังอันริบหรี่ แต่อย่างน้อยก็ถือเป็นแสงสว่างที่ปลายอุโมงค์ที่ก่อให้เกิดพลังในการพัฒนาต่อยอดเพื่อแสวงหาวิธีการและกระบวนการใหม่สำหรับการใช้สื่อเพื่อหยุดหรือต่อต้านการก่อการร้ายที่จะเกิดความชัดเจนขึ้นในอนาคต

อย่างไรก็ตาม การศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการใช้สื่อเพื่อการก่อการร้ายและกระบวนการใช้สื่อเพื่อการต่อต้านการก่อการร้ายยังถือเป็นประเด็นที่ค่อนข้างใหม่ในบริบทของสังคมไทย แม้กระทั่งในบริบททางวิชาการนานาชาติเองก็ยังถือว่าองค์ความรู้สากลที่เกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายมีอยู่ค่อนข้างจำกัด ด้วยเหตุนี้ การศึกษาครั้งนี้ จึงมุ่งหมายที่จะทำการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมให้เป็นระบบที่ชัดเจน รวมถึงการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้และการประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ของไทยให้สามารถปฏิบัติได้จริง

สำนักงาน กสทช. ในฐานะหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคลื่นความถี่ การใช้คลื่นความถี่ การประกอบกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมตามมาตรา ๕๖ (๕) แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงได้มอบหมายให้สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ทำการศึกษาหาแนวทางและรูปแบบการใช้สื่อต่อต้านการก่อการร้าย รวมตลอดถึงแนวทางการป้องกันและวิธีการนำเสนอไปใช้ในทาง

สร้างสรรค์เพื่อต่อต้านการก่อการร้าย เพื่อนำผลการศึกษากลับมาประยุกต์ใช้และสร้างกระบวนการกำกับดูแลสื่อในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑. เพื่อสร้างกระบวนการการทำงานร่วมกันระหว่างสำนักงาน กสทช. และหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญการใช้สื่อเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายทั้งในและต่างประเทศ ให้เป็นองค์ความรู้ร่วมมือที่สามารถแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ข้อมูลและประสบการณ์ สำหรับการทำงานในอนาคต

๒. เพื่อพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับสื่อและการต่อต้านการก่อการร้าย โดยการสังเคราะห์ข้อมูลและประสบการณ์จากแหล่งต่างๆให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่เหมาะสมกับการใช้สื่อต่อต้านการก่อการร้ายสมัยใหม่

๓. เพื่อพัฒนาทักษะ องค์ความรู้ แนวคิดและมุมมองให้กับบุคลากรของ กสทช. โดยนำผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษามาย่อยทอดให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ

๔. เพื่อให้สำนักงาน กสทช. มีแนวทางและรูปแบบการกำกับดูแลสื่อในการต่อต้านการก่อการร้ายสำหรับนำมาใช้ในการปฏิบัติงานของสำนักงาน กสทช.

๑.๓ ขอบเขตการดำเนินงาน

สำนักงาน กสทช. และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ตกลงที่จะดำเนินงานร่วมกันโดยแต่ละฝ่ายมีหน้าที่ดังนี้

๑.๓.๑ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

๑) จัดให้มีเวทีและกิจกรรมเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อมูล และประสบการณ์ร่วมกันระหว่าง สำนักงาน กสทช. และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

๒) จัดให้มีทีมนักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิ ทำหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูลและปัญหา และสังเคราะห์แนวทางและรูปแบบการกำกับดูแลสื่อในการต่อต้านการก่อการร้าย

๓) จัดให้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ดังกล่าวต่อผู้บริหาร เจ้าหน้าที่สำนักงาน กสทช. และอนุกรรมการ/คณะทำงานที่เกี่ยวข้อง

๑.๓.๒ สำนักงาน กสทช. เป็นผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

๑.๔ วิธีการดำเนินงาน

เพื่อให้เป็นไปตามขอบเขตข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสำนักงาน กสทช. กับ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ จึงกำหนดกรอบและวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

๑. ทำการศึกษาค้นคว้า การวิเคราะห์จากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการ เพื่อประยุกต์ความรู้ทางวิชาการสู่การปฏิบัติเกี่ยวกับการศึกษาเกี่ยวกับการกำกับดูแลสื่อในการต่อต้านการก่อการร้าย จัดทำเป็นองค์ความรู้ขั้นต้น

๒. จัดให้มีความร่วมมือกับหน่วยงานหรือสถาบันทางวิชาการในต่างประเทศซึ่งมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การประชุมเชิงวิชาการ หรือการสัมมนา เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในขั้นก้าวหน้า

๓. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับบุคลากรในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

๑.๕ ขั้นตอนการดำเนินงาน

๑. ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย การทบทวนวรรณกรรมและงานที่เกี่ยวข้องกับสื่อและการต่อต้านการก่อการร้ายในประเทศและต่างประเทศ (Documentary Study)

๒. สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในประเด็นที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

๓. จัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาจากเอกสาร และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

๔. จัดประชุมสัมมนา หรือประชุมกลุ่มย่อยกับหน่วยงานหรือสถาบันที่มีความเชี่ยวชาญในต่างประเทศ

๕. สรุปผลการศึกษาและจัดให้มีการนำเสนอผลการศึกษา (Proceeding) จากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงผลการศึกษาให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๖. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับบุคลากรของสำนักงาน กสทช.

๑.๖ วิธีการศึกษา

การศึกษานี้ คณะผู้ศึกษามุ่งนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้สำหรับการกำกับดูแลสื่อที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงาน กสทช. เพื่อผลักดันให้สื่อเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ปรากฏขึ้นมานานกว่า ๑๐ ปี ทั้งนี้ผู้บริหาร และบุคลากรของสำนักงาน กสทช. สามารถนำผลลัพธ์ที่ได้จากการศึกษา ได้แก่ องค์ความรู้ แนวคิดและมุมมองไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางและรูปแบบการกำกับดูแลสื่อในการต่อต้านการก่อการร้ายได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มต้นจากการศึกษาทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและผลการศึกษาและการวิจัยที่ผ่านมา แล้วทำการสังเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่ได้มาจัดทำเป็นประเด็นหลักสำหรับการศึกษาเชิงลึก (In-depth interview) และนำผลลัพธ์ที่ได้ไปสู่การสร้างข้อสรุป ตามแนวระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และนำมาถ่ายทอดให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องต่อไป

แหล่งข้อมูลประกอบด้วย ๑) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลเอกสารในรูปแบบต่างๆ แบ่งเป็นการศึกษาจากเอกสาร บทความ งานวิจัยต่างๆ ข่าวที่เผยแพร่ตามสื่อต่างๆ ๒) ส่วนข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากบุคคลผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) ทั้งในประเทศและต่างประเทศซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่คณะผู้ศึกษากำหนดไว้เป็นการเฉพาะเจาะจงโดยกำหนดจากผู้ทรงคุณวุฒิและมโนทัศน์ความในประเด็นที่ทำการศึกษา นอกจากนี้ ข้อมูลส่วนหนึ่งได้มาจากการจัดประชุมกลุ่มย่อยระหว่างคณะผู้ศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษานี้คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) และการร่วมประชุมแลกเปลี่ยนเชิงวิชาการและกรณีศึกษา (Case Study) สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกได้ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) โดยกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า แต่คำตอบสามารถมีลักษณะเปิดกว้างโดยขึ้นอยู่กับผู้ให้สัมภาษณ์ และนอกจากนี้ลำดับของคำถามสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม เพื่อเพิ่มมุมมองใหม่ให้กับคำถามการวิจัยและผู้ให้สัมภาษณ์ ทำให้สามารถแสดงตรรกะการให้เหตุผลของตนได้ดียิ่งขึ้น

๑.๗ ระยะเวลาการศึกษา

ระยะเวลาการศึกษา ๑๘๐ วัน ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๘

๑.๘ ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. สำนักงาน กสทช. ได้รับความรู้ บทเรียนและประสบการณ์ใหม่ๆ เกี่ยวกับการใช้สื่อต่อต้านการก่อการร้ายที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ความรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
๒. สำนักงาน กสทช. มีแนวทางและรูปแบบที่เหมาะสมในการกำกับดูแลการใช้สื่อต่อต้านการก่อการร้ายสมัยใหม่
๓. เกิดความร่วมมือ และความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการถ่ายทอดองค์ความรู้ ข้อมูล และประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกำกับดูแลการใช้สื่อต่อต้านการก่อการร้ายสมัยใหม่

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดหลักในการศึกษาการใช้สื่อเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายที่นำมาวิเคราะห์กระบวนการและพฤติกรรมการใช้สื่อเพื่อต่อต้านการร้ายของกลุ่มผู้ก่อการร้ายในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นแนวคิดที่มุ่งทำความเข้าใจการใช้อำนาจในการครอบครองสื่อเพื่อเป็นเครื่องมือในการปลุกกระตือรือร้นความเชื่อ ความเข้าใจ ลัทธิอุดมการณ์ที่บิดเบือนจากข้อเท็จจริง การใช้สื่อเพื่อโฆษณาชวนเชื่อ และการข่มขู่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ซึ่งแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิดการครองอำนาจนำ (Hegemony) แนวคิดเรื่องสงครามขับเคลื่อนและสงครามยึดพื้นที่ทางความคิด(War of Movement and War of Position) ทฤษฎีการครอบครองการเป็นเจ้าของสื่อ (Hegemonic Theory of Media) เป็นต้น ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะใช้แนวคิดดังกล่าวเป็นเครื่องมือทางความคิด (Conceptual Tools) ในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจกับการใช้สื่อเพื่อการก่อการร้าย

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษา

๒.๑.๑ แนวคิดการครองอำนาจนำ (Hegemony)

การนำแนวคิดการครองอำนาจนำ (Hegemony) มาใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มก่อการร้ายกับการใช้อำนาจในการดำเนินการก่อการร้ายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามแนวคิดของอันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci) เชื่อว่าการครองอำนาจเป็นเรื่องของ “อุดมการณ์” (Ideology)ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความหมายของคำว่า“Hegemony” ซึ่งหมายถึง “การครองอำนาจนำ”มีความหมายถึงการนำ (leading) และการมีอำนาจเหนือผู้อื่น (Prominent power) กรัมสกีได้ให้ความสนใจและพัฒนาปัญหาเรื่องโครงสร้างส่วนบน“การให้ความสำคัญกับบทบาทโครงสร้างส่วนบน(Super-Structure) ซึ่งโครงสร้างส่วนบนนี้ประกอบด้วยส่วนที่เรียกว่า“สังคมการเมือง” (Political Society หรือ State) และ“ประชาสังคม” (Civil Society) ซึ่งเป็นโครงสร้างของระบบความคิดความเชื่ออุดมการณ์กฎหมายวัฒนธรรมและอื่นๆที่ไม่ใช่โครงสร้างทางเศรษฐกิจพื้นที่ในโครงสร้างส่วนบนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ประชาคมนั้นเป็นพื้นที่ของการสร้างความยินยอมและสามัญสำนึก(Common Sense) หรือมีมุมมอง/โลกทัศน์ต่อปรากฏการณ์ตามที่ถูกชนชั้นปกครองหรือกลุ่มผู้พยายามสร้างการครองอำนาจนำพยายามสร้างไปในทิศทางเดียวกันกล่าวได้ว่ากลุ่มที่อยู่ในโครงสร้างสังคมส่วนบนในพื้นที่ประชาคมนั้นก็จะมีความสัมพันธ์กันในเชิงอุดมการณ์ระบบความคิดและความเชื่อมีการดำเนินการเพื่อสร้าง สืบทอดและรักษาการครองอำนาจนำ โดยอาศัยวิธีการที่แตกต่างไปจากสังคมการเมือง โดยใช้วิธีการสร้างความยินยอมพร้อมใจให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน โดยที่ประชาชนไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นการบังคับหรือยินยอมพร้อมใจโดยธรรมชาติ สำหรับการใช้อำนาจในประชาสังคมจะเป็นการใช้อำนาจนำและเป็นการครองอำนาจนำในเชิงพื้นที่ (Realm) หรือความคิด การดำรงชีวิตของผู้คนในประชาสังคมจะถูกครองอำนาจหรือครอบงำทางความคิด ความเชื่อ และทัศนคติโดยกลุ่มผู้ปกครอง ในแง่นี้ คณะผู้ศึกษาเห็นว่า การครองอำนาจนำแม้ตามแนวคิดของกรัมสกี

*กาญจนา แก้วเทพ, ๒๕๒๖: ๑๐๕.อ้างใน Cultural Studies วันที่ ๒๓พฤศจิกายน ๒๕๕๑.เข้าถึงได้จาก : http://cultstudies.blogspot.com/๒๐๐๘_๑๑_๐๑_archive.html. (วันที่สืบค้นข้อมูล :๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๘).

จะมุ่งอธิบายพฤติกรรมการรักษาอำนาจของฝ่ายชนชั้นปกครอง หรือการครองแนวคิดเพื่อรักษาการครองอำนาจ หากแต่ในสถานการณ์ปัจจุบันยังอาจอธิบายได้อีกว่า การครองอำนาจทางความคิดและความเชื่อถูกนำมาใช้ทั้งในแง่ของการรักษาอำนาจ และการต่อต้านอำนาจ(เดิม)เพื่อสถาปนาอำนาจ(ใหม่) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เหตุการณ์การก่อการร้ายในปัจจุบันที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆทั่วโลก เราจะพบว่ากลุ่มก่อการร้ายมักจะใช้แนวคิดและความเชื่อทางศาสนา ลัทธิอุดมการณ์เป็นเครื่องมือในการครอบงำสมาชิกที่มีเครือข่ายทั่วโลก และที่สำคัญคือการใช้สื่อมวลชนเพื่อสนับสนุนในการทำสงครามตามแนวคิดของกลุ่มตน อันสอดคล้องกับแนวคิดของกรัมสกีที่ว่ากลุ่มต่างๆ ของชนชั้นต่างๆ มาร่วมมือกันเพื่อต่อสู้กับกลุ่มอื่น ทั้งนี้โดยกลุ่มต่างๆ ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงสังคมจะพยายามครอบครองความเป็นเจ้าทางอุดมการณ์ (hegemony) โดยการครอบงำความคิดของประชาชน และกำหนดวัฒนธรรมหลักในสังคม สำหรับการครองอำนาจของกลุ่มก่อการร้ายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการศึกษาที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่ามีการใช้วาทกรรมด้านการเมือง ศาสนา และวัฒนธรรมในการครอบงำคนในพื้นที่ ควบคู่ไปกับการใช้ความรุนแรงทางด้านกำลัง

๒.๑.๒ แนวความคิดเรื่องสงครามขับเคลื่อนและสงครามยึดพื้นที่ทางความคิด (War of Movement and War of Position)

แนวความคิดเรื่องสงครามขับเคลื่อนและสงครามยึดพื้นที่ทางความคิดเป็นแนวคิดที่จัดว่าเป็นองค์ประกอบหลักของการครองอำนาจนำในการดำเนินการเพื่อสร้างภาวะการครองอำนาจนำให้เกิดขึ้นตามที่อันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci) ได้เปรียบไว้ว่าเป็นการทำสงคราม แนวคิดเรื่องสงครามขับเคลื่อน (War of Movement) และสงครามยึดพื้นที่ทางความคิด (War of Position)^๔ จึงถูกนำมาใช้โดยอธิบายว่า การทำสงครามขับเคลื่อนนั้นเป็นการทำสงครามในยุทธวิธีทางการทหาร การที่จะสามารถเอาชนะฝ่ายศัตรู หรือฝ่ายตรงข้ามได้จะต้องทำการบุกเพื่อยึดครองปัจจัยสำคัญของฝ่ายตรงข้ามให้ได้ อาทิ การยึดเมืองหลวงหรือสถานที่สำคัญ เป็นต้น แต่ในการดำเนินการเพื่อสร้างภาวะการครองอำนาจนำให้เกิดขึ้นเหนือชนชั้นอื่นๆนั้น กลุ่ม (ชนชั้น) ผู้พยายามสร้างภาวะการครองอำนาจนำจะต้องดำเนินการต่อสู้เพื่อยึดกุม “พื้นที่เชิงอุดมการณ์ ความคิด ความเชื่อ” ของผู้คนในประชาสังคมให้ได้ซึ่งการดำเนินการช่วงชิงหรือยึดกุมความคิด ความเชื่อของคนในพื้นที่ประชาสังคมนี้ กรัมสกีเรียกว่าเป็น“การทำสงครามยึดพื้นที่ทางความคิด” ถ้าสามารถเอาชนะสงครามนี้เหนือพื้นที่ประชาสังคมได้สำเร็จ การสร้างภาวะครองอำนาจนำก็จะสำเร็จได้อย่างสมบูรณ์และยั่งยืนสืบไป^๕สำหรับการยึดพื้นที่ทางความคิดของกลุ่มก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มีการใช้สื่อเป็นเครื่องมือ ใช้วาทกรรม การโฆษณาชวนเชื่อผ่านสื่อต่างๆ และยังมีขบวนการที่พยายามเลี่ยมสอนให้เยาวชนในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความรู้สึกที่ไม่ใช่คนไทย โดยผ่านทางระบบการศึกษา ทั้งในปอเนาะและในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบางแห่ง ยุทธศาสตร์บ่มเพาะความแปลกแยกผ่านขบวนการศึกษามีรายงานระบุว่าโต๊ะครู (ครูสอนศาสนา) บางคนไม่ได้สอนศาสนาอย่างเดียว แต่ได้ปลุกกระตุ้นความเป็นรัฐปัตตานี พูดถึงประวัติศาสตร์ความเป็นรัฐอิสระอันยาวนาน ต่อมาถูกประเทศสยามมากดขี่ข่มเหง จึงต้องหาโอกาสกู้ชาติ ซึ่งทำให้เยาวชนจำนวนมากหลงเชื่อ

^๔Roger Simon, Gramsci's Political Thought an Introduction, Lawrence And Wishart Ltd; Revised Edition (April ๑, ๑๙๙๑), pp.๒๗-๒๘; ๗๔-๗๕.

^๕วัชรพล พุทธิรักษา.แนวความคิดการครองอำนาจนำ (Hegemony) ของกรัมสกี(Gramsci) :บททดลองเสนอในการอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองไทย.๒๕๔๙,น.๑๓-๑๔.

จนกระทั่งปัจจุบัน^๒ซึ่งสอดคล้องกับความคิดมุสลิมที่ว่า วิชาการกับศาสนาเป็นเรื่องเดียวกัน การเรียนศาสนา หมายถึงการเรียนทางด้านวิชาการที่เป็นศาสตร์ด้านต่างๆไปในตัว และถือว่าวิชาการต่างๆนั้นเป็นส่วนหนึ่งของความรู้ทางศาสนาด้วย ทั้งวิชาทางรัฐศาสตร์ กฎหมาย การเมือง เศรษฐศาสตร์ซึ่งต้องอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดของศาสนาอิสลาม^๓ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดการแบ่งแยกดินแดนในพื้นที่

๒.๑.๓ ทฤษฎีการครอบครองการเป็นเจ้าของสื่อ (Hegemonic Theory of Media)

จากแนวคิดการครองอำนาจนำ (Hegemony) ในการนำมาใช้วิเคราะห์เรื่องสื่อมวลชน ตามที่กริมชี้เสนอว่าการที่สังคมทุกวันนี้ยังคงสามารถสืบทอดตัวเองต่อไปได้ (Reproduce) จำเป็นต้องอาศัยกลไกสังคมมาธำรงรักษาเอาไว้โดยที่กลไกนั้นสามารถแยกออกมาได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือกลไกด้านการปราบปราม (Repressive Apparatus) เช่น กฎหมาย ตำรวจ ศาล และกลไกด้านอุดมการณ์ (Ideological Apparatus) เช่น โรงเรียน ครอบครัว ศาสนาและสื่อมวลชนจากกลไกทั้ง ๒ นี้ กลไกด้านอุดมการณ์ได้รับความสนใจและให้ความสำคัญมากกว่าเพราะเป็นกลไกที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและทำงานอยู่ตลอดเวลาในชีวิตประจำวันมีลักษณะเป็นไม้ نرمมากกว่าไม้แข็งและทำให้ผู้คนสามารถยอมรับได้อย่างยินยอมพร้อมใจ (Consent)^๔ ดังนั้นการดำเนินการเพื่อสร้างภาพการครองอำนาจนำให้เกิดขึ้นนั้นต้องอาศัยกลไกต่างๆเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้ การใช้สื่อเพื่อการโน้มน้าวใจ ชักจูงและครอบงำทางความคิดจึงกลายเป็นกลไกที่สำคัญ^๕ ทฤษฎีการครอบครองการเป็นเจ้าของสื่อ (Hegemonic Theory of Media) เป็นทฤษฎีวิพากษ์ที่มีหลักการและวิธีการวิเคราะห์ในมิติด้านวัฒนธรรม ความคิด อุดมการณ์ ซึ่งมีประเด็นหลักที่ศึกษาคือการต่อสู้ด้านความคิดและอุดมการณ์ในสังคม โดยพิจารณาสื่อมวลชนในฐานะกลไกทางอุดมการณ์ หรือเป็นสนามของสงครามแย่งชิงพื้นที่ทางอุดมการณ์และวัฒนธรรม เนื่องจากสังคมประกอบขึ้นด้วยกลุ่มคนต่างๆ ชนชั้นต่างๆที่ล้วนมีความขัดแย้ง ดังนั้นคนแต่ละกลุ่มก็พยายามใช้กลไกทุกอย่างของสังคม รวมทั้งสื่อมวลชนเพื่อจัดการกับความขัดแย้งดังกล่าวเพื่อให้ผลลัพธ์สุดท้ายออกมาเป็นประโยชน์แก่กลุ่มหรือชนชั้นของตนมากที่สุด

ปัจจุบันการก่อการร้ายเกี่ยวกับศาสนาระดับสากลได้ใช้ประโยชน์จากพัฒนาการของเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากพัฒนาการของสื่อสารมวลชนเพื่อสร้างกระบวนการก่อการร้าย^๖โดยผู้ก่อการร้ายพยายามใช้สื่อในการถ่ายทอดข้อความของตนเองและใช้สื่อในการแพร่กระจายความหวาดกลัว หวังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยการใช้สื่อที่ทันสมัยที่สุดในช่วงเวลานั้นๆ เพื่อจะได้สื่อสารกับผู้ชมผู้ฟังได้ในวงกว้างมากที่สุด นอกจากกลุ่มก่อการร้ายจะใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนเพื่อการก่อการร้ายแล้ว กลุ่มก่อการร้ายยังมีอำนาจในการใช้สื่อใหม่หรือสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางที่สะดวกในการดำเนินการก่อการร้ายอีกด้วย เนื่องจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้นง่ายในการใช้งานและการเข้าถึง ไม่มีข้อบังคับที่เข้มงวด

^๒สุภาศพรณ ตั้งตรงไพโรจน์. ผ่าทางตัน : วิกฤตใต้ วิกฤตไทย. จักรระแสดเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๐, ๒ เมษายน ๒๕๕๐: น. ๙-๑๐.

^๓บัณฑิตย ธรรมะอนุ. ความขัดแย้งชายแดนภาคใต้ของไทย. เอเชียปริทัศน์. ปีที่ ๒๕, ๑ มกราคม-มิถุนายน ๒๕๔๗: น. ๙๘.

^๔กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่. กรุงเทพมหานคร: เอดิสันเพรส โปรดักส์, ๒๕๔๓.

^๕วัชรพล พุทธิรักษา. กลุ่มประวัติศาสตร์ปัญหาของการครองอำนาจนำและการโต้ตอบต่อการครองอำนาจนำ: แนวความคิดของอนโตนิโอกริมส์กับการอธิบายการเมืองไทยร่วมสมัย”เวทีวิชาการ “ประเด็นปัญหาว่าด้วยการเมืองไทยร่วมสมัย I” (มิติทางประวัติศาสตร์และทฤษฎี) ครั้งที่ ๙, ๒๕๕๑, น. ๔

^๖Bridget L. Nacos, Terrorism and the Media: From the Iran Hostage Crisis to the Oklahoma City Bombing (New York: Columbia University Press, ๑๙๙๕)

ผู้เข้าชมเนื้อหาที่มีจำนวนมหาศาล สามารถถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งกลายมาเป็นเครื่องมือให้กับกลุ่มก่อการร้ายต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการก่อการร้ายได้ง่ายขึ้น การก่อการร้ายในอินเทอร์เน็ตนั้นมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยจะมีเว็บไซต์เกิดขึ้นทันทีทันใด มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและเนื้อหาบ่อยๆ แล้วก็หายไปอย่างรวดเร็ว หรือในหลายกรณีดูเหมือนว่าจะหายไป แต่จริงแล้วยังคงเนื้อหาเดิมเพียงแต่เปลี่ยนที่อยู่บนเว็บไซต์เท่านั้น^{๑๑} หากสื่อกระแสหลักไม่ถ่ายทอดข้อความและแพร่ภาพการกระทำ กลุ่มก่อการร้ายสากลก็ใช้สื่อใหม่หรืออินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือ กลุ่มผู้ก่อการร้ายหลายกลุ่มไม่สนใจสื่อกระแสหลักอีกต่อไปและพยายามดึงดูดผู้รับชมโดยการใช้อุปกรณ์ของตนเองตั้งแต่เครือข่ายโทรทัศน์และวิทยุไปยังอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะอย่างยิ่งการก่อความรุนแรงที่เรียกว่า การญัตตายุคใหม่อินเทอร์เน็ตและสื่อรูปแบบอื่นที่ผลิตขึ้นเองได้ช่วยให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมย่อยและช่องทางในการประชาสัมพันธ์ตลอดจนเกิดการรวมพวกเข้าด้วยกันซึ่งได้นำไปสู่การเคลื่อนไหวระดับโลกโดยอ้างว่าเป็นการสู้รบที่ชอบธรรมสามารถดำเนินการได้อย่างอิสระในการสรรหาผู้ร่วมขบวนการหาการสนับสนุนในรูปแบบของสิ่งของและทางการเงิน รวมทั้งการบริจาคสิ่งของเพื่อให้สมาชิกผู้รับชมได้ใช้ประโยชน์ รวมถึงการรวมพวกเข้าไว้ด้วยอุดมการณ์นักรบศักดิ์สิทธิ์ซึ่งหากผู้ใดเสียชีวิตในการดิ้นรนต่อสู้กับผู้ที่ไม่เลื่อมใสในศาสนาและผู้ที่ถูกเขาพิจารณาว่าเป็นผู้ที่เลิกลัทธิก็จะกลายเป็นผู้ที่ยอมสละชีพเพื่อศาสนาจึงกล่าวได้ว่า กลุ่มก่อการร้ายระดับสากลประสบความสำเร็จในการใช้สื่อเป็นเครื่องมือของกระบวนการ โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ตที่ถูกนำมาใช้เพื่อการโฆษณาชวนเชื่อหรือเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

๒.๑.๔ จากแนวคิดสื่อผลิตสารทางอุดมการณ์สู่แนวคิดเรื่องวาทกรรม

ความจริงแล้วแนวคิดของกรัมสกี เป็นแนวคิดที่มาจากแนวคิดของคาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) นักเศรษฐศาสตร์ชาวเยอรมัน ซึ่งมาร์กซ์ได้อธิบายว่า อุดมการณ์เป็นความคิดที่ถูกชักนำ ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ชนชั้นหนึ่งพยายามที่จะรวบรวมผลประโยชน์จากอีกชนชั้นหนึ่ง จึงสร้างสิ่งที่เรียกว่าอุดมการณ์ขึ้นมาเพื่อควบคุมระบบทางความคิดซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องไปยังการควบคุมระบบชนชั้นเอาไว้ต่อไปเพื่อดำรงไว้ซึ่งการเอาเปรียบนั้นโดยการใช้กลไกด้านการครอบงำทางความคิด (Ideological Apparatus) ซึ่งสื่อมวลชนเป็นสถาบันหนึ่งที่ใช้วิธีการบ่มเพาะ ปลูกฝังความคิด ค่านิยม อุดมการณ์ ที่ละน้อยอยู่ในชีวิตประจำวันทุกวันเพื่อให้คนในสังคมยอมรับความคิดหลักหรือเห็นดีเห็นงามกับอุดมการณ์ของสังคมอย่างสมัครใจสื่อมวลชนคือทางผ่านอุดมการณ์ไปสู่ผู้รับที่ไม่ได้ให้ทุกมุมมองของเรื่องที่น่าเสนอ เนื้อหาที่ปรากฏในข่าวจึงถือเป็นส่วนของอุดมการณ์ ตามทฤษฎีของมาร์กซ์ มองว่าสื่อมวลชนคือหน่วยหนึ่งในกระบวนการผลิตและมีนายทุนเป็นเจ้าของอยู่จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะถือว่าเป็นกระบอกเสียงให้ชนชั้นทุนนิยมมอมเมาประชาชนด้วยอุดมการณ์ของตนเอง แต่ในอีกแง่มุมหนึ่งการนำเสนอเรื่องราวต่างๆของสื่อมวลชนหลายเรื่องช่วยให้ประชาชนเข้าร่วมในการปฏิบัติการทางสังคมและมีความคิดสร้างสรรค์ได้มากขึ้น เนื่องจากการผลิตซ้ำและการแพร่กระจายของวัฒนธรรมไปสู่มวลชนและเครื่องมือที่สื่อใช้เป็นสารทางอุดมการณ์คือวาทกรรมซึ่งอยู่ในรูปแบบของโฆษณาชวนเชื่อ ซึ่งการวิเคราะห์การใช้สื่อผลิตสารทางอุดมการณ์ของกลุ่มก่อการร้ายในพื้นที่ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถนำแนวคิดเรื่องวาทกรรมและแนวคิดเรื่องการโฆษณาชวนเชื่อมาวิเคราะห์การใช้สื่อผลิตสารทางอุดมการณ์ของกลุ่มก่อการร้ายในครั้งนี้ด้วย

^{๑๑}พ.ท.ปนิวัธน์ ทรัพย์รุ่งเรือง.กลุ่มก่อการร้ายใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อช่วยในการก่อการร้ายได้อย่างไร.

งานวิชาการด้านความมั่นคงข้อมูลข่าวสาร และทฤษฎีการทำสงครามข้อมูลข่าวสาร.กลุ่มงานขับเคลื่อนภารกิจพิเศษ (ภารกิจโทรคมนาคม).กสทช.เล่ม ๒, ๒๕๕๖: น.๓๒-๕๐.

วาทกรรม (Discourse) ตามแนวคิดของมิเชล ฟูโกต์นักคิดชาวฝรั่งเศสในช่วงศตวรรษที่ ๑๙ (Michel Foucault, ๑๙๒๖-๑๙๘๔) นั้น เป็นการมองวาทกรรมในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม เกี่ยวข้องกับอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันในสังคม ซึ่งยังคงมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของโครงสร้างทางสังคม ทั้งโครงสร้างส่วนบนและโครงสร้างส่วนล่างและเรื่องของอำนาจ วาทกรรมคือการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสร้างสัญญาณ ภาษาเป็นอำนาจอย่างหนึ่งที่สร้างชุดถ้อยความและผลิตซ้ำความหมายและคุณค่าให้แก่มนุษย์และสังคม อีกทั้งตอกย้ำและปกปิดความเชื่อของสังคมบางอย่าง กระทั่งชุดถ้อยความนั้นกลืนกลายเป็นอุดมคติทางสังคม ภาษาไม่ได้เป็นสื่อในการสื่อสาร แต่กลับเป็นอำนาจชนิดหนึ่งที่แฝงรูปเข้ามาเป็นกระบวนการทางวาทกรรม(discursive formations) ที่สร้างเอกลักษณ์ต่อบางสิ่งและสร้างความเป็นอื่นให้กับบางสิ่งต่างหาก^{๑๒}วาทกรรมเป็นเครื่องมือการสร้างและรักษาอำนาจ วาทกรรมและภาคปฏิบัติการของวาทกรรมได้กลายเป็นจารีตปฏิบัติ กฎเกณฑ์ ความคิด ความเชื่อ คุณค่า ที่สถาบันต่างๆในสังคมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆใช้เป็นตัวกำหนดเอกลักษณ์และความหมายให้เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การสร้างความคิดเห็นชอบไปในทิศทางเดียวกันทุกอย่างในชีวิตประจำวันของมนุษย์สามารถมองเป็นวาทกรรมได้หากสิ่งนั้นกำลังเป็นการสร้างความหมาย (Signified) ที่ขึ้นารอบการรับรู้ของบุคคลในลักษณะของ “ความเป็นมาตรฐาน” และ “ความเป็นปกติ” ให้ตัวมันเอง วาทกรรมอาจอยู่ในรูปของความรู้เฉพาะด้านหรือกฎเกณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญต่างๆ วาทกรรมจึงเป็นกลไกการกำหนดความสัมพันธ์เชิงอำนาจของผู้กระทำวาทกรรมนั้นๆ เพื่อควบคุมหรือจัดการสังคมได้อย่างแนบเนียน

ด้วยเหตุนี้สิ่งสำคัญที่ฟูโกต์พยายามแสดงให้เห็นคือ การเปิดเผยถ้อยความ (Statement) หนึ่งที่เป็นตัวสร้างความสัมพันธ์กับถ้อยความอื่นๆซึ่งแบ่งปันพื้นที่และสร้างรูปแบบของความหมายต่างๆขึ้นมา ถ้อยความดังกล่าวซ่อนตัวอยู่ภายใต้คำพูดและสัญลักษณ์ซึ่งเกี่ยวโยงกับอำนาจ ความรู้ และความจริง ด้วยเหตุที่วาทกรรมไม่สามารถที่จะดำรงอยู่ได้อย่างอิสระโดยปราศจากการค้ำจุนของอำนาจ และในทางกลับกันอำนาจก็ไม่สามารถสถาปนาตัวเองขึ้นมาได้หากขาดซึ่งวาทกรรมในการสร้างชุดความรู้เพื่อการสยบยอมและปฏิบัติตามอำนาจ ดังนั้นสิ่งที่ฟูโกต์พยายามชี้ให้เห็นก็คือวาทกรรม ที่ซ่อนตัวอยู่ภายใต้ความเป็นเอกภาพ ความผสมกลมกลืน ความต่อเนื่องของปรากฏการณ์ในสังคมเกี่ยวโยงกับการค้ำจุนของเครือข่ายสถาบัน (อำนาจ) ที่เป็นที่มาของวาทกรรมเชิงอำนาจกับภาคปฏิบัติการทางสังคมนั่นเอง ซึ่งอำนาจเป็นเรื่องของการใช้ โดยมีมนุษย์เป็นกลไกของอำนาจในการเป็นตัวกลางของเรื่องราวต่างๆให้เป็นเอกภาพ กล่าวได้ว่าอำนาจถูกใช้ผ่านมนุษย์ ดังนั้นการใช้สื่อเป็นเครื่องมือเพื่อการเผยแพร่วาทกรรมจึงเป็นที่นิยมของกลุ่มผู้มีอำนาจและใช้อำนาจในสังคมในแง่ นี้ แนวคิดของฟูโกต์จึงสอดคล้องกับกริมซี ซึ่งมีความเห็นว่าการครองอำนาจ (hegemony) ทางด้านวาทกรรม (Discourse) ที่ปรากฏอยู่ในสื่อมวลชนนั้น น่าจะทรงพลังมากโดยที่วาทกรรมจะทำงานด้วยตัวเองโดยใช้อำนาจในการสร้างความจริง (Truths) และความรู้ (Knowledge) เพื่อปิดกั้นความหมายอื่นๆที่แตกต่างซึ่งอยู่ในรูปของการสร้างสิทธิความชอบธรรมที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และความสามารถที่จะควบคุมให้อีกฝ่ายทำในสิ่งที่ตนต้องการได้ปัจจุบันกลุ่มก่อการร้ายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้อุดมการณ์ทางศาสนาและวัฒนธรรมมาผลิตวาทกรรมเพื่อก่อความไม่สงบ กล่าวคือ ใช้วิธีการตีความแบบเข้มข้น (เพื่อสร้างวาทกรรม) จากหลักคำสอนทางศาสนาเกี่ยวกับการทำสงครามของศาสนาอิสลามเพื่อต่อสู้กับความอยุติธรรม มาบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อก่อ

^{๑๒}Foucault, Michel, ๑๙๖๖/๑๙๗๐, p. ๔๓. เข้าถึงได้จาก : http://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/2552/phil๐๓๕๒ws_ch๓.pdf. (วันที่สืบค้นข้อมูล : ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๘)

สงครามแบ่งแยกดินแดน โดยวาทกรรมที่ถูกผลิตขึ้นจะถูกนำเข้าสู่กระบวนการเผยแพร่ผ่านสื่อ เช่นหนังสือ คู่มือ ใบปลิว และหนังสือเบอร์ญิฮาดซึ่งผู้เขียนเป็นกลุ่มคณะผู้ที่มีอำนาจสูงสุดที่มาจากมุสลิมิกาย สุนนีย์ซัยบิฮาดเพื่อเน้นย้ำความในหนังสือแสดงเจตนารมณ์อย่างชัดเจนว่าหากการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยรัฐ ปัตตานีได้รับชัยชนะ พวกเขาจะใช้การปกครองในรูปแบบของอิสลาม (Shariat) ด้านการปกครองใช้ตาม ระบอบอิสลาม^{๑๓} การบิดเบือนความหมาย คำว่า “ญิฮาด” (Jihad) ซึ่งความหมายทางศาสนาที่แท้จริง หมายถึง ความพยายามที่จะเพิ่มศรัทธาในพระเจ้ารวมทั้งการทำความดีการเผยแพร่ศาสนาผู้ทำการญิฮาด เรียกว่าญิฮาดิหรือญิฮาดิฮิน คำนี้ไม่ได้หมายถึงสงครามศักดิ์สิทธิ์ดังที่ผู้มีใจมุสลิมเข้าใจ และเป็นศัพท์ทาง ศาสนาคำหนึ่งที่ถูกเข้าใจผิดบ่อยครั้ง^{๑๔} และคนจำนวนมากมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง คลาดเคลื่อนและมี อคติ^{๑๕} ซึ่งกลุ่มก่อการร้ายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้โอกาสนี้เพื่อสร้างความหมายวาทกรรม “ญิฮาด” (สงคราม) ให้เป็นที่เข้าใจว่าเป็นการทำสงครามตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามทั้งนี้กลุ่มก่อ การร้ายใช้วาทกรรมในการทำสงคราม ให้กลายเป็นความถูกต้องหรือสงครามแห่งความศักดิ์สิทธิ์และ ยุติธรรมสำหรับชาวมุสลิม

การศึกษาวาทกรรมของผู้มีอำนาจในกลุ่มผู้ก่อการร้าย คือการศึกษาเกี่ยวกับภาษาที่มีใน ภาควิชาการของวาทกรรมในการสร้างระบบความหมายและได้รับการยอมรับซึ่งผู้มีอำนาจผลิตวาท กรรมขึ้นเพื่อโฆษณาชวนเชื่อและปลุกระดมให้เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบ นอกจากนี้ ยังเป็นการศึกษา วิเคราะห์กระบวนการทำงานของภาษา ซึ่งมุ่งเน้นค้นหากระบวนการสร้างความหมายของภาษา ตาม ทิศนะของฟูโกต์ที่ว่าถึงแม้ภาษาจะเป็นตัวแทนความคิดของมนุษย์ แต่ก็ไม่อาจละเลยว่าความคิดนั้นก็เป็ นตัวแทนของตัวมันเองที่มีอำนาจเช่นกัน

๒.๑.๕ แนวคิดเรื่องการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda)

จากการศึกษาเรื่อง บทบาทของสื่อในการก่อการร้ายสากล(The Media's Role in International Terrorism) พบว่า สื่อ (Media) การโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) และการก่อการร้าย (Terrorism) ทั้ง ๓ ตัวแปรนี้ต่างมีอิทธิพลต่อกัน โดยกลุ่มก่อการร้ายได้ใช้เนื้อหาหลัก (Messages)^{๑๖} หรือ วาทกรรมของการทำสงครามแบบญิฮาดแบบตีความอย่างเข้มข้น โดยใช้กระบวนการโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) ผ่านสื่อต่างๆการโฆษณาชวนเชื่อจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการโน้มน้าวใจให้ชาวมุสลิมใน พื้นที่ยอมรับและเห็นด้วยกับอุดมการณ์ของกลุ่มก่อการร้าย

การโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda) หมายถึง การสื่อสารรูปแบบหนึ่งที่มีมุ่งชักจูงทัศนคติของ ประชาคมต่ออุดมการณ์หรือมุมมองบางอย่างโดยการนำเสนอการให้เหตุผลเพียงข้างเดียว การโฆษณา ชวนเชื่อมักทำซ้ำและกระจายในสื่อหลายชนิดเพื่อสร้างผลที่เลือกสรรแล้วในทัศนคติของผู้ชม^{๑๗} ทั้งนี้การ

^{๑๓} ปญญศักร์ โสภณวสุ. วาทกรรมทางศาสนากับความรุนแรงในภาคใต้. ความมั่นคงศึกษาสำนักงานกองทุนสนับสนุน การวิจัย, น.๒๑ ปีที่ ๒๕๕๐ : น.๒๗.

^{๑๔} วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. เข้าถึงได้จาก : <https://th.wikipedia.org/wiki/ญิฮาด>. (วันที่สืบค้นข้อมูล : ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๘).

^{๑๕} ปญญศักร์ โสภณวสุ. (เรื่องเดียวกัน), น.๒๓-๒๔.

^{๑๖} John Martin (๒๐๐๘). The Media's Role in International Terrorism. เข้าถึงได้จาก:

<http://pegasus.cc.ucf.edu/~surette/mediasrole.html>. (วันที่สืบค้นข้อมูล: ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๘).

^{๑๗} วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. เข้าถึงได้จาก : <https://th.wikipedia.org/wiki/การโฆษณาชวนเชื่อ>. (วันที่สืบค้นข้อมูล : ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๘).

โฆษณาชวนเชื่อซึ่งเป็นรูปแบบการสื่อสารเพื่อชักจูงใจสู่กลุ่มเป้าหมายผ่านสื่อแขนงต่างๆ โดยที่ตัวเนื้อหาสาร (message) ถือเป็นหัวใจสำคัญสำหรับการอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อดำรงเป้าหมายที่กลุ่มก่อการร้ายต้องการจะบรรลุ ตามที่ กาญจนา แก้วเทพ กล่าวว่า การโฆษณาชวนเชื่อเป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวขนาดใหญ่ (Persuasive Communication) โดยเฉพาะในช่วงสงครามซึ่งประเทศต่างๆพยายามค้นคิดกลยุทธ์และวิธีการอย่างแยบยลเพื่อนำสื่อมาใช้ปลุกเร้าให้ประชาชนทุกคนเห็นด้วยและให้ความร่วมมือในการทำสงคราม^{๑๘}

นักทฤษฎีโฆษณาชวนเชื่อจำแนกการโฆษณาชวนเชื่อออกเป็น ๓ แบบคือ แบบสีดำ สีขาว และสีเทา^{๑๙}

๑.การโฆษณาชวนเชื่อแบบสีดำ หมายถึง การโฆษณาแบบที่ตั้งใจจะใช้กลยุทธ์ต่างๆเพื่อการโกหกหลอกลวงเป็นการเฉพาะ เช่น การโฆษณาชวนเชื่อของนาซี

๒.การโฆษณาชวนเชื่อแบบสีขาว หมายถึง การโฆษณาที่ตั้งใจจะจัดการเผยแพร่แนวคิดและข้อมูลที่เป็นอันตราย รวมทั้งการใส่ข้อมูลด้านบวกเพื่อเบนความสนใจของประชาชนออกจากเรื่องราวที่กำลังเป็นประเด็นอยู่

๓.การโฆษณาชวนเชื่อแบบสีเทา หมายถึง การรวมเอาทั้งการเผยแพร่ข้อมูลและแนวคิดที่อาจจะมีทั้งจริงและลวงปนๆกันไปโดยมีวิธีการโฆษณาที่นำมาใช้ คือ^{๒๐}

๑)การให้ข้อเท็จจริง (News & Information) ออกมาในรูปแบบของการรายงานข่าว

๒)การบิดเบือนข่าวที่ได้เลือกสรรแล้ว (Distortion through Selection) โดยการตัดต่อเสริมแต่ง

๓)การโกหก (False Propaganda) นี้ใช้ได้ผลแต่ต้องควบคู่กับการกล่าวซ้ำแล้วซ้ำเล่า เพราะหลักความจริงมีอยู่ว่า “repetition makes belief”

๔)การล้างสมอง (Thought Reform) หมายถึง วิธีการใส่ความคิดใหม่ๆให้กับบุคคลทั้งหลายที่ต้องการโฆษณาชวนเชื่อ อาจอยู่ในรูปแบบการอบรม สัมมนา เป็นต้น

๕)การโฆษณาชวนเชื่อที่ซ่อนเร้น (Covert Propaganda) หมายถึงการไม่ทำอย่างเปิดเผย แต่อาศัยวิธีที่แยบยล

๖)การอ้างเอาสิ่งดีงามอุดมคติมาเป็นเครื่องล่อ (Appeal to Idealism) เช่น การมีชีวิตที่ดีงามกว่าความยุติธรรมในสังคม

การก่อการร้ายในกลุ่มก่อการร้ายระดับสากลมีการใช้กระบวนการการโฆษณาชวนเชื่อ โดยเนื้อหาที่ใช้ในการโฆษณาชวนเชื่อ เน้นการสร้างภาพลักษณ์ในการใช้ความรุนแรงของกลุ่มตน เป็นการกล่าวอ้างว่ากลุ่มตนไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากจะใช้ความรุนแรง โดยพยายามนำเสนอความรุนแรงว่าเป็นหนทางเดียวที่ผู้อ่อนแอกว่าจะสามารถใช้ในการต่อสู้กับการกดขี่ของศัตรูสร้างความชอบธรรมกับการใช้ความรุนแรงนั้น เป็นการใส่ร้ายและขจัดความชอบธรรมของฝ่ายศัตรู โดยใช้คำกล่าวว่า “ความรุนแรงที่เรากระทำนั้นอย่างน้อยก็เมื่อเทียบกับการกระทำของฝ่ายศัตรู” และในขณะเดียวกันจะหลีกเลี่ยงการกล่าวถึง

^{๑๘}กาญจนา แก้วเทพ.สื่อสารมวลชน:ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา.กรุงเทพฯ:เอ็ดสันทเพรส โปรดักส์, ๒๕๔๓.

^{๑๙}กาญจนา แก้วเทพ.สื่อสารมวลชน:ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา.กรุงเทพฯ:เอ็ดสันทเพรส โปรดักส์, ๒๕๔๓.

^{๒๐}บุญรอด ศรีสมบัติ, การโฆษณาชวนเชื่อ.ในเอกสารวิชาการปฏิบัติการจิตวิทยาสนับสนุนการปฏิบัติการพิเศษ. ชุดที่ ๒๓.กรุงเทพฯ,โรงเรียนเสนาธิการทหารบก,๒๕๔๕.

การที่กลุ่มตนทำร้ายผู้อื่น แต่จะเน้นย้ำถึงการกระทำอันรุนแรงของรัฐบาลและผู้ปกครองที่กระทำกับฝ่ายตน โดยใช้คำว่า “เช่นฆ่า” “ฆาตกรรม” และ “ล้างเผ่าพันธุ์” กลุ่มผู้ก่อการร้ายจะพยายามแสดงให้เห็นว่ากลุ่มตนถูกคุกคามอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังใช้ถ้อยคำ ภาษาที่ไม่รุนแรงเพื่อลดภาพความรุนแรงของกลุ่ม แม้กลุ่มก่อการร้ายเป็นกลุ่มที่ชอบสร้างความรุนแรงแต่ก็จะบอกว่ากลุ่มตนต้องการยุติเหตุการณ์โดยสันติ และเป้าหมายสูงสุดคือการตกลงกันโดยอาศัยวิธีการทางการทูตและแรงกดดันจากชาติที่เป็นกลาง^{๒๑}

จากเหตุการณ์การก่อความไม่สงบนั้น กระบวนการโฆษณาชวนเชื่อได้ถูกนำมาใช้ผ่านกลุ่มผู้นำการก่อการร้ายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยผลิตสารทางอุดมการณ์ในรูปของหนังสือชื่อ “การต่อสู้ที่ปัตตานี” ที่ผ่านการแปลและถอดความจากภาษายาวี และถูกนำมาเผยแพร่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งเป็นการพูดถึงการรบกับคนนอกศาสนาซึ่งถูกปกปิดอยู่ ใจความว่า “ศัตรูของเราที่แท้จริงและเราก็คงยากที่จะรู้เขา แต่การปกปิดของพวกเขาเหล่านั้นจะต้องมีการเปิดเผย เนื่องจากพระเจ้าจะไม่มีการปกปิดเป็นอันขาด และเมื่อความลับถูกเปิดเผยท่านก็จะฆ่าเขาทันที เขาเป็นคนสองหน้าหรือคนสองหัวที่แท้จริง นักรบเพื่อศาสนาที่กล้าตายทั้งหลาย จงอย่าได้เสียตายหรือรักพวกเขาเลย เนื่องจากเขาคือศัตรูของท่านที่อันตรายที่สุด และในวันที่โลกสลายข้างหน้าเขาจะไปอยู่ในนรกที่แยกต่างหาก คือในนรกชั้นล่างสุด เขาไม่ได้เป็นเพื่อนของท่านหรือพ่อแม่ของท่านอีกแล้ว”^{๒๒} ซึ่งแท้จริงแล้วเป็นการบิดเบือนคำสอนของศาสนา เพื่อปลุกระดมชาวมุสลิมในพื้นที่เกิดความเข้าใจเช่นนั้นจริง

๒.๑.๖ การใช้สื่อเพื่อการต่อต้านการก่อการร้าย (Counter-Terrorism) และสร้างสันติภาพ (Peace Journalism)

เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาเพิ่มความซับซ้อนละเอียดอ่อน และเชื่อมโยงกับหลายมิติ โดยปัญหาสำคัญคือ เรื่องอัตลักษณ์ชาติพันธุ์มลายู ศาสนาอิสลาม และประวัติศาสตร์รัฐปัตตานี จนกระทั่งปัจจุบันสร้างความเสียหายต่อประเทศในหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคงภายในประเทศซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้ถูกระบุไว้ในนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๔ การก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงซึ่งยังคงมีมาตรการป้องกันและแก้ไขอย่างต่อเนื่องในทุกภาคส่วน สาเหตุความขัดแย้งประการหนึ่งที่พบในปัจจุบันมาจากปัญหาการต่อต้านหรือกลุ่มที่ต้องการแบ่งแยกดินแดน ปัญหาการต่อต้านรัฐ ซึ่งเป็นเรื่องอุดมการณ์ของกลุ่มหรือขบวนการต่างๆ ที่ต้องการแบ่งแยกดินแดนหรือก่อตั้งรัฐอิสลาม ในปัจจุบันนี้ด้วยกระแสอิสลามนวัตน์ (Islamization) คือการฟื้นฟูสำนึกความเป็นอิสลามขึ้นมาในตะวันออกกลางและแผ่ขยายมาถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ทำให้กลุ่มที่เคลื่อนไหวอยู่ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มก่อการร้ายหรือกลุ่มแบ่งแยกดินแดนอื่นๆ ในประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และรวมไปถึงกลุ่มอัลกออิดะห์ (Alqaida) ด้วย ดังนั้นปัญหานี้จึงกลายเป็นปัญหาท้องถิ่นที่ถูกกลุ่มมุสลิมที่นิยมใช้ความรุนแรงเอาศาสนามาบังหน้าหาเหตุขยายผล ทำให้ปัญหาท้องถิ่นใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยกลายเป็นปัญหาสากล วิธีการแก้ปัญหาจึงต้องมองทั้งใน

^{๒๑} พ.ท. ปณิวัธน์ ทรัพย์รุ่งเรือง. กลุ่มก่อการร้ายใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อช่วยในการก่อการร้ายได้อย่างไร.

งานวิชาการด้านความมั่นคงข้อมูลข่าวสาร และทฤษฎีการทำสงครามข้อมูลข่าวสาร. กลุ่มงานขับเคลื่อนภารกิจพิเศษ (ภารกิจโทรคมนาคม). กสทช. เล่ม ๒. ๒๕๕๖: น. ๓๒-๕๐.

^{๒๒} ปัญญาคัญ โสภณสุวาทกรรมทางศาสนากับความรุนแรงในภาคใต้. ความมั่นคงศึกษา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. ๒๕๕๐, ฉ. ๒๑ : น. ๑๔-๑๕.

ระดับท้องถิ่นและสากลด้วยเช่นกัน^{๒๓}

จากการใช้สื่อเพื่อการก่อการร้ายของกลุ่มก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น ส่งผลให้เกิดความเสียหายทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ทั้งนี้ฝ่ายรัฐ ฝ่ายประชาชน และสื่อมวลชน ต้องร่วมมือในการป้องกันและต่อต้านการก่อการร้าย ทั้งนี้สื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่ใช้สื่อเพื่อต่อต้านการก่อการร้าย ซึ่งเป็นวิธีป้องกันไม่ให้เกิดการก่อการร้ายโดยแสดงให้เห็นว่าไม่เห็นด้วยกับวิธีการก่อความไม่สงบของกลุ่มก่อการร้าย รวมทั้งป้องกันและต่อต้านการใช้สื่อเพื่อการก่อการร้าย ขณะเดียวกันต้องสนับสนุนการใช้สื่อเพื่อสันติภาพหรือเพื่อให้เกิดสันติภาพโดยรวมของประเทศซึ่งเป็นวิธีแก้ปัญห สำหรับหน้าที่ของสื่อเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายนั้น ประเทศต่างๆที่มีการก่อการร้ายได้เริ่มใช้วิธีเหล่านี้ผ่านสื่อมวลชน สื่อใหม่ สื่อบุคคล สื่อท้องถิ่น แต่นโยบายการใช้สื่อเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผ่านมานั้นยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเท่าที่ควรหากเปรียบเทียบกับประเทศมหาอำนาจอย่างเช่นสหรัฐอเมริกา ที่ผู้นำประเทศให้ความสำคัญกับการใช้สื่อเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายในระดับสากล และเป็นการใช้สื่อใหญ่ระดับสากลเช่นกัน กล่าวได้ว่ากลยุทธ์ในการต่อต้านการก่อการร้าย ต้องเริ่มจากผู้นำของประเทศ เช่นประธานาธิบดี หรือนายกรัฐมนตรี ในการกำหนดนโยบายต่อต้านการก่อการร้าย สื่อมวลชนและสื่อต่างๆต้องกำหนดวาระสื่อตามนโยบายของผู้นำเพื่อเป็นเครื่องมือทำให้ประชาชนให้การสนับสนุนกระบวนการต่อต้านการก่อการร้าย (Since leaders with solid public approvals are in excellent position to lead public opinion to begin with, they are likely to succeed to enrich compatriots support for their counterterrorist policies in the aftermath of major terrorist attacks. One reason for this advantage is the press's tendencies to pay extraordinary attention to the uttering of heads of governments and states during crisis situation. As result, presidents and prime ministers are in excellent positions to affect and even set the media agenda with respect to a perceived crisis.)^{๒๔}

ดังนั้นการป้องกันและต่อต้านการก่อการร้าย (Counter-Terrorism) จึงต้องได้รับความช่วยเหลือจากผู้นำประเทศและผู้นำภาคส่วนต่างๆในการสนองต่อนโยบาย กล่าวได้ว่าเป็นการใช้วิธีปฏิบัติการต่างๆอันประกอบด้วย ยุทธวิธีทางการทหาร เทคนิคต่างๆ และกลยุทธ์การจัดการ ทั้งฝ่ายทหารตำรวจ องค์กรภาคเอกชน ภาคประชาสังคมร่วมกันต่อต้านและป้องกันการก่อการร้าย(Incorporates the practice, military tactics, techniques, and strategy that government, military, police, violent non-state actors and business organizations use to combat or prevent terrorism.)^{๒๕}ด้วยเหตุนี้ จึงควรให้ความสำคัญและนำแนวคิดการใช้สื่อเพื่อต่อต้านการก่อการร้ายและสื่อเพื่อสันติภาพมาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์การก่อการร้ายใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย สันติภาพคือ ภาวะแห่งความสงบในสังคมอันเกิดจากความสมดุลในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม จากเหตุการณ์ความไม่

^{๒๓} สุภาภรณ์ ตั้งตรงไพโรจน์. ฝ่าทางตัน : วิฤติใต้ วิฤติไทย. จักรแสเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ๒๕๕๐, ๑.๒ เมษายน ๒๕๕๐: ๖.

^{๒๔} Brigitte L. Nacos (๒๐๐๖). Terrorism/Counterterrorism and Media in the Age of Global Communication, United Nations University Global Seminar Second Shimane-Yamaguchi Session "Terrorism A Global Challenge".

^{๒๕} วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. เข้าถึงได้จาก : <https://en.wikipedia.org/wiki/Counter-terrorism>. (วันที่ค้นข้อมูล:

๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๘)

สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มก่อการร้ายยังคงดำเนินการทำสงครามแบ่งแยกพื้นที่ออกจากแผ่นดินของไทย ซึ่งสงครามและความรุนแรงไม่ใช่ทางออกสำหรับสันติภาพอีกต่อไปแต่สันติวิธีเท่านั้นที่จะรักษาและบรรลุถึงสันติภาพอันเที่ยงแท้และยั่งยืนได้ ไม่ว่าสันติภาพระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก^{๒๖} การเสริมสร้างสันติภาพ เป็นการคัดค้านสงครามอันไม่เป็นธรรม คัดค้านการก่อการร้าย ก่อสงครามหรือเข้าร่วมสงคราม ตลอดจนคัดค้านความรุนแรงต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม การคัดค้านเช่นนี้จะมุ่งให้สัมฤทธิ์ผลที่แท้จริงในแง่ของการสื่อสาร คือ การมีพลังหนุนเนื่องในการต่อสู้คัดค้านสงครามและเสริมสร้างสันติภาพ โดยองค์กรแห่งการสื่อสารนั้นมีเสถียรภาพเพียงพอจะยืนหยัดทำประโยชน์เพื่อสันติประชาธรรมต่อไปได้^{๒๗} ดังนั้นสื่อจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างสันติภาพภายใต้สถานการณ์นี้เพื่อหาทางออกให้กับประเทศ

๒.๑.๗ บทบาทหน้าที่ของสื่อเพื่อสร้างสันติภาพ

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อการต่อต้านการก่อการร้ายและสร้างสันติภาพ เป็นหน้าที่ของสื่อที่มีความรับผิดชอบตามหลักจรรยาบรรณสื่อมวลชนสื่อมวลชนจะต้องไม่เป็นเพียงแค่ “ผู้สังเกตการณ์” เท่านั้น หากแต่จะต้องเรียนรู้ด้วยว่า สังคมของเรากำลังมุ่งหน้าเดินไปสู่สันติภาพหรือสงคราม บทบาทของการสื่อสารมวลชนเท่าที่เป็นมาในอดีต พบว่าการสื่อสารมวลชนนั้นพัฒนามาเคียงคู่กับสงครามและความรุนแรงทั้งทางกายภาพและทางโครงสร้างมากกว่าเล่นบทบาทเป็นดอกไม้แห่งสันติภาพ^{๒๘}

บทบาทของการสื่อสารเพื่อสร้างสันติภาพ ต้องมีบทบาทหน้าที่ร่วมแก้ปัญหาเมื่อเกิดความรุนแรงคือการให้ข้อมูลข่าวสารตามความเป็นจริงเผยแพร่ทัศนะที่ถูกต้องดีงามเป็นการเสนอแนะสู่ทางของความเป็นไปได้ในอันที่ขจัดปัญหา^{๒๙} สังคมไทยไม่ได้คาดหวังว่าสื่อต้องเข้ามาเป็นผู้ลดความขัดแย้ง แต่หวังให้สื่อนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน มากเท่าที่จะหาได้ และไม่ลำเอียงเข้าข้างใคร ซึ่งเชื่อว่าการสื่อข่าวที่ดีจะทำให้ความขัดแย้งลดลง ทั้งนี้การสื่อข่าวเพื่อสันติภาพต้องคำนึงถึงความครอบคลุม เป็นธรรมและถูกต้องให้มากที่สุด เพื่อนำเสนอเหตุการณ์และมองลึกไปถึงการวิเคราะห์ ดังแนวคิด Peace Journalism หรือการสื่อข่าวเพื่อสันติภาพ เป็นแนวคิดที่เปลี่ยนค่านิยมสื่อมวลชนให้เห็นความสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ศีลธรรมและจริยธรรม เป็นการเปิดพื้นที่สาธารณะให้กับกลุ่มคนต่างๆอย่างเท่าเทียมกันในพื้นที่สื่อมวลชน และเป็นการเปิดกรอบความคิดทางวิชาการและวิชาชีพเพิ่มมากขึ้น^{๓๐} แนวคิดการสื่อข่าวเพื่อสันติภาพมีความสำคัญต่อนักวิชาชีพสื่อมวลชนเพราะสื่อมวลชนเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารไปสู่ประชาชนและพบว่าเนื้อหาในสื่อมวลชนมีแนวโน้มการแบ่งฝ่ายเข้าฝ่ายเรามากขึ้นขณะที่แนวคิดเรื่องคุณค่าข่าวในทางวารสารศาสตร์ หรือ บัญญัติ ๑๐ ประการมีโอกาที่จะเอื้อให้สื่อมวลชนละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้อื่นและที่สำคัญขาดการผนวกประเด็นเรื่องความเข้าใจกัน ความสมานฉันท์

^{๒๖} กาญจนา แก้วเทพ. สื่อในสันติภาพ สันติภาพในสื่อ. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐.

^{๒๗} วิภา สุขกิจ. มาช่วยกันสร้างสันติภาพ ด้วยการสื่อสาร. อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, สื่อในสันติภาพ สันติภาพในสื่อ.

กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐. น. ๔๖-๕๐.

^{๒๘} กาญจนา แก้วเทพ. “ความสัมพันธ์สามเส้า: การสื่อสาร-สงคราม-สันติภาพ” สื่อในสันติภาพ สันติภาพในสื่อ .

กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๐. น. ๓๑-๔๔.

^{๒๙} วิภา สุขกิจ. “มาช่วยกันสร้างสันติภาพ ด้วยการสื่อสาร” สื่อในสันติภาพ สันติภาพในสื่อ, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, น. ๔๖-๕๐, ๒๕๓๐,

^{๓๐} อีรเดช เอี่ยมสำราญ. คู่มือรายงานข่าวในสถานการณ์ความขัดแย้ง. กรุงเทพมหานคร : หจก.เจริญวิทยการพิมพ์, ๒๕๕๒.

อันเป็นส่วนหนึ่งคุณค่าข่าว^{๓๑}และหน้าที่ของการสื่อข่าวเพื่อสันติภาพอีกรูปแบบหนึ่งคือการสื่อข่าวที่ไว้วางใจความขัดแย้ง (Conflict Sensitive Journalism) รอส โฮเวิร์ด^{๓๒}กล่าวถึงการสื่อข่าวที่ไว้วางใจความขัดแย้งว่าให้ความสำคัญเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้สื่อข่าวผู้สื่อข่าวต้องนำเสนอข้อมูลในด้านลดความขัดแย้งลงไม่เป็นแค่ผู้เฝ้ามองเหตุการณ์แล้วรายงานสิ่งที่เกิดขึ้นให้สังคมทราบเท่านั้นแต่ต้องไว้วางใจความขัดแย้งเรียนรู้และศึกษาวิเคราะห์ความขัดแย้ง รวมทั้งค้นหาความจริง ความคิดเห็น และมุมมองใหม่ๆที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง รายงานความเคลื่อนไหวของบุคคลที่พยายามจะแก้ไขความขัดแย้ง สังเกตการณ์ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและรายงานว่าความขัดแย้งที่คล้ายคลึงกันนี้ว่าผ่านมามีการแก้ปัญหาได้อย่างไร

การใช้สื่อทางเลือกเป็นสื่อเพื่อสันติภาพหรือใช้สื่อทางเลือกเป็นเครื่องมือให้เกิดสันติภาพนั้นเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขและลดปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากสื่อทางเลือกมีพื้นที่ให้คนในพื้นที่นั้นๆ ได้แสดงความคิดเห็น และแสดงออก สื่อทางเลือกเป็นสื่อที่ใกล้ชิดกับคนในพื้นที่ ซึ่งผลิตเนื้อหาเผยแพร่ในพื้นที่โดยคนในพื้นที่สามารถพัฒนาประเด็นและเครื่องมือสื่อสาร สื่อทางเลือกจึงเป็นสื่อของประชาชนเพื่อประชาชนโดยแท้จริง หากขาดพื้นที่ส่วนนี้ไป คนนอกพื้นที่จะไม่ทราบว่าจะเกิดปัญหาอะไรขึ้น สื่อทางเลือกหรือสื่อในพื้นที่จึงเป็นสื่อที่สำคัญที่สุดในสถานการณ์ที่เกิดความขัดแย้งเช่นในบริเวณพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยที่สื่อทางเลือกจะสร้างความรู้ความเข้าใจ เป็นตัวขับเคลื่อนทำให้เกิดสันติภาพในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของบรรณาธิการข่าว สถานีโทรทัศน์ดิจิตอล นิวส์ทีวี^{๓๓}ที่กล่าวว่า“สื่อทางเลือกและสื่อในพื้นที่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญ (key actors) ในการดึงเสียงของภาคประชาชนในพื้นที่ขึ้นมาให้มากที่สุดเพื่อร่วมกำหนดชะตากรรมและการจัดการตัวเองในอนาคต เนื่องจากเป็นสื่อที่ใกล้ชิดประชาชนและเป็นข้อจำกัดที่สื่อกระแสหลักหรือสื่อส่วนกลางของประเทศไม่สามารถเข้าถึง “เสียง” เหล่านั้นได้”

กล่าวโดยสรุป สื่อทางเลือกใช้เกณฑ์สำคัญด้านเนื้อหาสาระที่เป็นประเด็นปัญหา ข่าวสารทางเลือกจากภาคประชาชนโดยมีวัตถุประสงค์ในการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของสังคมไปสู่ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อประเด็นปัญหานั้นๆการรณรงค์การมีส่วนร่วมต่อวาระหนึ่งๆ (Agenda Setting) เพื่อผลกระทบด้านความเป็นธรรมและการเปิดพื้นที่ทางสังคมแก่ภาคประชาชนซึ่งคือการหน้าที่ด้าน To Inform, To Educate, To Persuade ตามแนวคิดพื้นฐานของการสื่อสารมวลชน ซึ่งมีเป้าหมายของการสื่อสาร ๓ ระดับ ได้แก่^{๓๔}

๑.การสื่อสารภายในภาคประชาชน (Internal Communication) มีความสำคัญในระดับฐานรากเนื่องจากการสื่อสารที่ทำให้เกิดการ“เรียนรู้”และปลูกสร้าง“สำนึก”ได้มากที่สุดเป็นการสื่อสารที่ให้ข้อมูลเชิงลึกและทำให้เกิดการมีส่วนร่วมได้มากที่สุดเพราะเป็นการสื่อสารที่ “เห็นหน้าเห็นตา”

^{๓๑}พิรธรอง รามสูต รมณนนท์.เข้าถึงได้จาก :<http://v๑.midnightuniv.org/midnight๒๕๔๔/๐๐๐๙๙๙๙๕๕๑.html> (ค้นข้อมูล : ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๕)

^{๓๒} Ross Howard.Conflict Sensitive Journalism.เข้าถึงได้จาก : <http://www.mediasupport.org/wp-content/uploads/๒๐๑๒/๑๑/ims-csj-handbook-๒๐๐๔.pdf>.
<http://v๑.midnightuniv.org/midnight๒๕๔๔/๐๐๐๙๙๙๙๕๕๑.html>.(ค้นข้อมูล : ๒๒กันยายน ๒๕๕๕)

^{๓๓} คำสัมภาษณ์นายเสริมสุขกษิตีประดิษฐ์. ๒๕๕๖.สนามสันติภาพ: เครือข่ายการสื่อสารภาคประชาสังคมเข้าถึงได้จาก: <http://www.deepsouthwatch.org/node/๕๖๔๓>

^{๓๔}สุชาติ จักรพิสุทธิ์ “ปัญหาสื่อสารมวลชนในสังคมไทยทำไมต้องสื่อทางเลือก”. เข้าถึงได้จาก:<http://v๑.midnightuniv.org/midnight๒๕๔๕/newpage๑๗.html>.(วันที่ค้นข้อมูล:๒๓ กันยายน ๒๕๕๕)

๒. การรณรงค์สาธารณะ (Public Campaign) ผลกระทบส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นคือ การจำได้หมายรู้หรือเข้าใจ ซึ่งอาจส่งผลต่อการเกิดนโยบายได้แต่เนื่องจากพฤติกรรมผู้รับสารในสังคมไทยส่วนใหญ่ยังเป็น "เสียงเงียบ" หรือ silence majority อีกทั้งการรณรงค์เชิงสังคมก็มิได้มีความหมายแต่เพียงการรณรงค์ขนาดใหญ่ใช้ทุนมากใช้สื่อมากเกินไป

๓. การสนับสนุนนโยบาย (Policy Advocacy) อันเป็นผลกระทบหรือเป้าหมายที่ต้องการในการรณรงค์สร้างกระแส ซึ่งนอกเหนือจากกระบวนการทางสังคมแล้ว จำเป็นต้องใช้กระบวนการฉันทามติ กระบวนการทางการเมือง และปัจจัยซับซ้อนอื่นๆ

ตามที่กล่าวมาข้างต้น การสื่อสารเพื่อสันติภาพแบ่งได้เป็น ๒ ด้าน คือ ด้านการสื่อสารเพื่อสันติภาพในส่วนแนวปฏิบัติในวิชาชีพข่าวหรือสื่อมวลชน ที่เรียกว่าสื่อเพื่อสันติภาพ (Peace journalism) โดยสื่อมวลชนออกแบบวิธีการนำเสนอข้อมูลความขัดแย้งหรือความรุนแรง มุ่งเน้นวิธีการนำเสนอข่าวจากมุมมองที่หลากหลายของแต่ละฝ่ายและสามารถเรียบเรียงข้อมูลให้รอบด้านเพื่อมองหาทางออกของปัญหาความขัดแย้งให้มากที่สุด และด้านการสื่อสารเพื่อสันติภาพในส่วนโครงการหรือกิจกรรม การมีส่วนร่วมการผลิตและการสื่อสาร หรือใช้สื่อประเภทต่างๆ เพื่อสนับสนุนและเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสันติภาพ คือ การสื่อสารที่มุ่งเน้นสันติภาพ (Peace-oriented Communication) ซึ่งการสื่อสารเพื่อสันติภาพทั้งสองจะมีความแตกต่างกันอยู่ แต่ทว่าการสื่อสารเพื่อสันติภาพ ไม่ใช่เรื่องที่เกี่ยวข้องเฉพาะกับองค์กรสื่อ นักสื่อสารมืออาชีพหรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสื่อสารเท่านั้นแต่มีมิติของการสื่อสารเพื่อสันติภาพ ที่สามารถทำให้เกิดผลได้จริงนั้นต้องเป็นการประสานเครือข่ายทั้งส่วนที่เป็น Peace journalism และ Peace-oriented communication^{๓๕}

ดังนั้นแนวทางการสร้างสื่อเพื่อสันติสุข เป็นการตระหนักของสื่อกระแสหลักในการรายงานข่าวให้นำไปสู่การแก้ปัญหาความขัดแย้งและให้ความสำคัญกับสื่อทางเลือก สื่อท้องถิ่น และสื่อบุคคล ในการสร้างสันติภาพ ทั้งนี้สื่อทางเลือกต้องเป็นรูปแบบการสื่อสารแบบระนาบและเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ จากการนำกระบวนการสื่อสารในสื่อทางเลือกมาปฏิบัติภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นต้นมานั้น สื่อทางเลือกสามารถตอบสนองความต้องการสื่อสารของคนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสื่อเลือกที่จะใช้วิธีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อรับฟังความคิดเห็นของคนในพื้นที่ประกอบกับการนำเสนอข่าวที่เน้นการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นเป็นการสื่อสารที่เปิดพื้นที่ให้มีการแลกเปลี่ยน ทั้งนี้เว็บไซต์ประชาสังคมได้รับความนิยมมากขึ้นจากคนในพื้นที่^{๓๖}

^{๓๕} วลัยลักษณ์ กมล จ่างกมล. ๒๕๕๖. “สนามสันติภาพ”: เครือข่ายการสื่อสารภาคประชาสังคมเข้าถึงได้จาก <http://www.deepsouthwatch.org/node/๕๖๔๓>.

^{๓๖} Dr.Verginie Andre. โครงการวิจัยยุทธศาสตร์การสื่อสาร การบรรยายตามลำดับเหตุการณ์ การบรรยายตามลำดับเหตุการณ์เชิงต่อต้าน และการตอบโต้ของสื่อต่อภัยคุกคามใหม่ในภาคใต้ประเทศไทย. ศูนย์วิจัยการต่อต้านการก่อการร้ายนานาชาติ (GTReC) มหาวิทยาลัยโมนาช. กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๗.

๒.๑.๘ ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสื่อสารมวลชน

ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่ของสื่อสารมวลชนซึ่งเป็นทฤษฎีกระแสหลักเชื่อว่า^{๓๗} หน้าที่ทางสังคมหรือพันธกิจทางสังคมของสื่อสารมวลชน ซึ่งหมายถึงงานที่สื่อสารมวลชนจะต้องทำหรืองานที่ผูกพันกับสื่อมวลชน ในสิ่งที่กำลังทำ กำลังบังเกิดผลและได้บังเกิดผลไปแล้วด้วย สอดคล้องกับ เดนนิส แม็กซ์เวลล์^{๓๘} ใช้คำว่า ผลที่บังเกิด (consequence) ความประสงค์ที่จะให้บังเกิดผล (purpose) และความจำเป็นที่จะต้องกระทำ (requirements) หน้าที่ของสื่อสารมวลชนเป็นแนวคิดที่ว่าสังคมคาดหวังที่จะได้รับอะไรบางอย่างจากกิจกรรมของสื่อมวลชน ทั้งบทบาทในแง่ที่เป็นตัวผลักดันให้เกิดความเคลื่อนไหวภายในสังคม อีกทั้งมีหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ของประเทศและให้การสนับสนุนค่านิยมหลักรวมทั้งรูปแบบของพฤติกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะสงครามหรือในภาวะวิกฤตของสังคม ประเทศ และของโลก การแก้ปัญหาเหล่านี้จึงเป็นภารกิจของสื่อมวลชน ทั้งนี้ นักวิชาการให้ความหมายของบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน ได้แก่

ฮาร์โรลด์ ลาสเวลล์^{๓๙} นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันที่มีชื่อเสียงผู้หนึ่งได้เคยเขียนไว้ว่าการสื่อสารมวลชนมีบทบาทหน้าที่สำคัญอยู่ ๓ ประการคือ

๑. สังเกตการณ์สภาพแวดล้อม (Surveillance of the Environment) ได้แก่ การเฝ้าดูแลสอดส่อง เหตุการณ์ต่างๆรวมถึงภัยอันตรายที่อาจมีผลกระทบต่อสมาชิกของสังคม

๒. ประสานสัมพันธ์ส่วนต่างๆของสังคมให้รวมตัวกันอยู่ได้ (correlation of the past) ได้แก่ บทบาทหน้าที่ที่การสื่อสารเข้ามาช่วยปรับปรุงสมาชิกกลุ่มต่างๆให้มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และอยู่ร่วมกันในสังคมเดียวกันได้ด้วยความสะดวกสบายเรียบร้อยตามสมควร

๓. ถ่ายทอดมรดกทางสังคม (Transmission of Social Inheritance) โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้เกิดการสืบทอดวัฒนธรรมไปยังอนุชนรุ่นต่อไป

ในขณะที่แม็คควีล (McQuail, ๑๙๙๔) มองว่าสังคมคือระบบอันหนึ่งซึ่งประกอบด้วยหน่วยทำงานหรือระบบย่อยจำนวนหนึ่งยึดโยงกันอยู่และช่วยกันทำงานคนละอย่างสิ้นเดือนแล้วแต่มีความจำเป็นต่อส่วนรวมสื่อมวลชนคือหน่วยทำงานหรือระบบย่อยอันหนึ่งที่มียุทธศาสตร์หน้าที่ที่จะตอบสนองความจำเป็นทางสังคมในด้านความต่อเนื่องและรักษาระเบียบกฎเกณฑ์การรวมเอกภาพการกระตุ้นเตือนและแนะแนวทางและการปรับตัว ทั้งนี้แม็คควีล^{๔๐} ประมวลบทบาทหน้าที่ทางสังคมของสื่อมวลชน ดังนี้

๑. การให้ข้อมูลข่าวสาร

- ให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์และสภาพการณ์ต่างๆ ของสังคมตนเอง

^{๓๗} อุลรึคส์ คิริยัคส์ดี.๒๕๕๕.สื่อสารมวลชนเบื้องต้น สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม, หน้า ๕

^{๓๘} สมควร กวียะ.๒๕๔๕.การสื่อสารมวลชน บทบาทหน้าที่ สิทธิ เสรีภาพ ความรับผิดชอบ,หน้า ๕

^{๓๙} สมควร กวียะ.แหล่งเดียวกัน, หน้า ๓๓

^{๔๐} อุลรึคส์ คิริยัคส์ดี.๒๕๕๕.

และสังคมโลก

- ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจต่างๆ
- ส่งเสริมความคิดใหม่ๆ เผยแพร่นวัตกรรม การปรับตัว และความเจริญก้าวหน้าทางสังคม

๒. การประสานส่วนต่างๆ ของสังคมเข้าด้วยกันเพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

- อธิบาย ตีความ และให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของเหตุการณ์และข้อมูลข่าวสารที่น่าเสนอออกไป
- ให้การสนับสนุนแก่สถาบันหลักของสังคมและบรรทัดฐานต่างๆ
- เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ทางสังคม
- ประสานเชื่อมโยงกลุ่มคนและกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกัน
- สร้างฉันทามติในสังคม
- กำหนดว่าเรื่องใดสำคัญมากน้อยกว่ากัน หรือการกำหนดวาระทางสังคม

๓. การสร้างความต่อเนื่องทางสังคม

- ถ่ายทอดวัฒนธรรมกระแสหลักของสังคม และยอมรับวัฒนธรรมย่อยหรือวัฒนธรรมทางเลือก และวัฒนธรรมใหม่ๆ
- เสริมสร้างและทะนุบำรุงค่านิยมพื้นฐานของสังคม

๔. การให้ความเพลิดเพลินแก่สมาชิกสังคม

- ให้ความเพลิดเพลินบันเทิงใจ แก่สมาชิกสังคม
- ลดระดับความเครียด และข้อขัดแย้งของสังคม

ปัจจุบันการใช้สื่อเพื่อประโยชน์ทางการเมือง และการโฆษณาสินค้าหรือการโฆษณาชวนเชื่อทางการเมืองและธุรกิจ (political and commercial propaganda) ได้กลายเป็นหน้าที่หลักอีกหน้าที่หนึ่งในการระดมให้สมาชิกสังคม คิดและบริโภคในทิศทางที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อสารมวลชน ทั้งนี้บทบาทสื่อมวลชนกับการเผยแผ่ปลูกฝังความเชื่อทางการเมือง การเผยแพร่ปลูกฝังความเชื่อทางการเมืองอาจทำได้โดยการสื่อสารประเภทชักจูงใจและประเภทห้ามปราม (Dissuasive) ที่ใช้กันแพร่หลายในการพูดการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ มีการนำไปปฏิบัติกันมากในวงการทางการเมืองบ่อยครั้ง เช่นในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมักจะมีการพูดให้เกรงกลัวเพื่อไม่ให้ประชาชนลงคะแนนให้กับพรรคอื่น ในสงครามจิตวิทยาบางทีก็มีการสาธยายให้เห็นภาพ และการกระทำที่น่าเกลียดน่ากลัวของรัฐที่ไม่พึงประสงค์ การสื่อสารประเภทนี้มักแทรกสลับกับการชักชวนจนแทบจะแยกไม่ออก การปลูกฝังความเชื่อทางการเมืองหมายความว่าความรวมถึงการปลูกฝังอุดมการณ์ทางการเมืองซึ่งมักจะอาศัยการสื่อสารในลักษณะเข้มข้นเพื่อสร้างเงื่อนไขไม่ให้ผู้รับสารหลบหลีกหรือละเลย อีกหน้าที่ของสื่อมวลชนในการควบคุมพฤติกรรมทางสังคมให้อยู่ในกรอบ

จริยธรรมคือ การสื่อสารมวลชนช่วยเผยแพร่พฤติกรรมที่ขัดต่อจารีตประเพณีหรือปทัสถานทางสังคมไปในทำนองวิพากษ์วิจารณ์และดำเนินประณามทำให้บุคคลที่ตกเป็นข่าวเกิดความละอายใจหรือเกรงกลัวและพยายามแก้ไขพฤติกรรมของตนเอง^{๔๑}

๒.๑.๙ ทฤษฎีอิทธิพลและผลกระทบของสื่อสารมวล

เหตุการณ์และความความวุ่นวายในสังคมไทยในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เกิดจากอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าจะด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เนื่องจากอิทธิพลของสื่อมวลชนเป็นแรงผลักดันที่มีผลกระทบต่องานพฤติกรรมและทัศนคติของประชาชน ซึ่งมีผลต่อการดำรงชีวิต อิทธิพลต่าง ๆ นั้น ส่งผลทั้งในแง่บวกและลบ สื่อมวลชนแสดงบทบาทถ่ายทอดมายังประชาชน อาทิ การนำเสนอข่าวท่ามกลางวิกฤตของสังคมเต็มไปด้วยความขัดแย้งทางด้านความคิด และต้องการเอาชนะไม่ว่าจะเป็นสถานการณ์แบ่งแยกทางการเมือง หรือสถานการณ์ทางภาคใต้ที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ชาวบ้านทั้งไทยพุทธและมุสลิม และประชาชนหลายคนเสียชีวิต เหตุการณ์รุนแรงและไม่มีท่าทีที่จะยุติ จากสภาพวิกฤตความขัดแย้งที่กำลังเกิดขึ้น รวมทั้งปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นอยู่ในสังคมปัจจุบัน กล่าวได้ว่าสื่อเป็นตัวแปรสำคัญที่จะโน้มน้าวคนในสังคมให้เกิดความคิดเห็นที่ตรงกัน เพราะสื่อมีอิทธิพลต่อคนในสังคมเป็นอย่างมาก สื่อสะท้อนความเป็นไปในสังคมอย่างสร้างสรรค์และเป็นธรรมและละเอียดอ่อนเพราะบางครั้งปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นละเอียดอ่อนและอ่อนไหวต่อความรู้สึกของคนในสังคม

หลักฐานการวิจัยด้านสื่อสารมวลชน พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับอิทธิพลและผลกระทบของสื่อ นั้น เปลี่ยนแปลงไปตามประวัติศาสตร์และเงื่อนไขทางสังคมต่างๆ ในบางช่วงสังคมเชื่อว่าอิทธิพลก่อให้เกิดผลกระทบมาก ในขณะที่บางช่วงกลับเชื่อว่าสื่อไม่มีอิทธิพลต่อสังคมมากนัก การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับทัศนคติและความเชื่อในเรื่องอิทธิพลและผลกระทบของสื่อส่วนหนึ่งมีที่มาจากความเชื่อทางสังคม (perceived effect) และจากผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงจากการทำงานของสื่อ (actual effect) รวมทั้งการค้นพบจากการศึกษาวิจัยในช่วงหลังๆ ที่ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับผลกระทบของสื่อไม่ได้มีลักษณะเป็นเส้นตรง แต่หากมีปัจจัยอื่นๆ แทรกอยู่ระหว่างสองตัวแปรนี้เสมอ^{๔๒} ทั้งนี้อิทธิพลการสื่อสาร แพร่ขยายไปในสังคม และก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมอย่างเห็นได้ชัดเจน อย่างไรก็ตาม อิทธิพลของสื่อมวลชน จะมีบทบาทมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ ปริมาณของผู้รับสาร คุณสมบัติของตัวสื่อ พลวัต ภารกิจ ความเป็นพาหะที่พิเศษ การส่งผลกระทบ และการกล่อมเกลาสังคมของสื่อมวลชนในปัจจุบัน อิทธิพลของสื่อมวลชนดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านปัจเจกชน และสังคมตามมา

^{๔๑} สมควร กวียะ.๒๕๔๕.การสื่อสารมวลชน บทบาทหน้าที่ สิทธิ เสรีภาพ ความรับผิดชอบ,หน้า ๓๔

^{๔๒} อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์.๒๕๕๕.สื่อสารมวลชนเบื้องต้น สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม, หน้า ๕๕๐

๒.๒ การศึกษาและงานวิจัยที่ผ่านมา

ผลการศึกษาเรื่อง “วาทกรรมสื่อมวลชนในกระบวนการสันติภาพสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๒๕๕๖” ของสมัชชา นิลปัทม์ และรุ่งรวี เฉลิมศรีภิญโญรัช สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของสื่อที่มีความสำคัญในกระบวนการสันติภาพสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อมองถึงสื่อกระแสหลัก กลับแสดงให้เห็นชัดว่าสื่อมวลชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของกระบวนการสันติภาพ ซึ่งถือเป็นความรู้ใหม่สำหรับสังคมไทย ซึ่งผลจากเหตุดังกล่าวทำให้สื่อกลายเป็น“ตัวป่วนในกระบวนการสันติภาพ”เสียเอง แต่ผลจากการศึกษาชี้ให้เห็นอีกมุมหนึ่งว่า ภายใต้สภาวะการณ์ที่สื่อกระแสหลักไม่สามารถทำหน้าที่เป็นพื้นที่สาธารณะได้ สื่อใหม่อย่างบล็อกของศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ กลับสามารถสนองความต้องการของสาธารณะได้ ส่งผลให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้แลกเปลี่ยนมุมมองที่หลากหลายของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างดี^{๔๓}

การดำเนินโครงการ “สื่อมวลชนกับการเสริมสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้: บทบาทที่เป็นจริง บทบาทที่ควรจะเป็น และเส้นทางสู่การสื่อสารเพื่อสันติภาพ” ของสมัชชา นิลปัทม์ (๒๕๕๔) ผลจากการดำเนินโครงการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ความขัดแย้งกับกระบวนการสื่อสารในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ส่งผลทำให้พื้นที่ในการสื่อสารแยกตัวออกจากกันชัดเจนระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้านกระบวนการสื่อสารแนวระนาบซึ่งเป็นการสื่อสารทางเลือกที่เน้นการสื่อสารแนวระนาบโดยเฉพาะการสื่อสารระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้านเป็นเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่ต้องการผลักดันเจตนารมณ์หรือต้องการสื่อสารต่อสาธารณะ โดยการสื่อสารดังกล่าวสามารถตอบสนองภาคประชาชนภายใต้สนามความขัดแย้งที่มีบริบทเพื่อกระบวนการสันติภาพ^{๔๔}

การศึกษาเรื่อง “สื่อเพื่อสันติภาพ: จริยธรรม การจัดการ และข้อเสนอเพื่อพัฒนา”ของวลักษณ์ กมล จ่างกมล (๒๕๕๐) สะท้อนให้เห็นถึงทิศทางของสื่อกระแสหลักในการนำเสนอวาทสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ยังคงอิงอยู่กับทัศนคติที่มีแต่เดิมเป็นทุนหลัก^{๔๕}และในการศึกษาเรื่อง “สถานการณ์ความไม่สงบ ภาพสะท้อนเหตุการณ์ อุดมการณ์ และวาทกรรมเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้”ของ สากิเราะะ แยนา (๒๕๕๐) ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนมีลักษณะเชื่อมโยงกับอุดมการณ์หลักของรัฐ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลทางภูมิหลังของผู้สื่อข่าวที่มีอยู่ก่อน แต่อีกแง่มุมหนึ่งการนำเสนอข่าวดังกล่าวสะท้อนชัดว่าการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงไม่มีความครอบคลุมในส่วนของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งข้อมูลที่น่าเสนอกลับกลายเป็นข้อมูลที่มาจากรัฐเป็นส่วนใหญ่ จึงถือ

^{๔๓}สมัชชา นิลปัทม์ และรุ่งรวี เฉลิมศรีภิญโญรัช.(๒๕๕๔).วาทกรรมสื่อมวลชนในกระบวนการสันติภาพสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.กรุงเทพมหานคร :กลุ่มมีเดีย อินไซด์ เอ้าท์.

^{๔๔}สมัชชา นิลปัทม์ และบัณฑิตกา จารุมา.(๒๕๕๔).สื่อมวลชนกับการเสริมสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้: บทบาทที่เป็นจริง บทบาทที่ควรจะเป็น และเส้นทางสู่การสื่อสารเพื่อสันติภาพ.ปัตตานี: คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

^{๔๕}วลักษณ์กมล จ่างกมล. (๒๕๕๐).สื่อเพื่อสันติภาพ : จริยธรรม การจัดการ และข้อเสนอเพื่อพัฒนา.ปัตตานี : คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เป็นการนำเสนอที่ไม่รอบด้าน สร้างความเข้าใจที่ผิดให้กับบุคคลทั่วไปที่ได้รับข่าว อีกทั้งไม่สามารถตอบสนองความต้องการคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้^{๔๖}

ผลการศึกษา “สาร สื่อ สันติสุข: โครงการวิจัยเรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสันติสุขของชาติ” ของ อิมจิต เลิศพงษ์สมบัติ และคณะ (๒๕๕๐) แสดงให้เห็นว่าการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนกระแสหลักที่ให้ภาพเชิงลบผ่านการใช้ภาษาและคำที่รุนแรง เกินจริง และบิดเบือนความจริง ขาดความสมดุลและเที่ยงธรรม เนื่องจากขาดความรู้ ความเข้าใจ อีกทั้งยังถูกครอบงำทางการเมือง ด้วยการนำเสนอผ่านมุมมองของฝ่ายรัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐในการนิยามความหมายหรือสาเหตุของปัญหา รวมไปถึงสถานการณ์โดยทั่วไปของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้โอกาสและความเป็นไปได้ในการพัฒนาสื่อเพื่อสันติภาพในบริบทของสังคมไทยนั้นจะต้องเริ่มจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการทบทวนและรื้อสร้างใหม่ โดยองค์กรสื่อต้องตระหนักถึงเป้าหมายและเจตจำนงที่มุ่งมั่นเพื่อสื่อสันติภาพ ซึ่งจำเป็นต้องเปลี่ยนกรอบแนวคิดตลอดจนแนวทางการนำเสนอ เน้นการทำงานร่วมกันแบบเครือข่าย ตลอดจนเปิดโอกาสให้ชุมชนผู้รับสารเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสาร เพื่อนำไปสู่การเป็นสื่อเพื่อสันติภาพอย่างแท้จริงและยั่งยืน^{๔๗}

ในงานศึกษาเรื่อง “หลักคุณค่าข่าวในสภาวะวิกฤตทางสังคม กรณีศึกษาวิกฤตการณ์จังหวัดชายแดนใต้” ของ เสริมศิริ นิลดำ (๒๕๕๑) สะท้อนให้เห็นถึงบริบทการนำเสนอข่าวของสื่อต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้ความระมัดระวังในการนำเสนอทั้งนี้การนำเสนอข่าวยังต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของเนื้อหาที่จะต้องให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ไม่ว่าในส่วนของเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้ได้รับผลกระทบ และผู้ถูกกล่าวหา เนื่องด้วยมีความละเอียดอ่อนในเชิงพื้นที่ ผลกระทบที่อาจตามมาหลังการนำเสนอข่าวทางบวกหรือทางลบต่อประชาชนในพื้นที่ ซึ่งในการนำเสนอข่าวจำเป็นต้องคำนึงถึงอย่างมาก ดังนั้นการนำเสนอข่าวในภาคใต้ในภาวะการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น สื่อจำเป็นต้องมีการนำเสนอในประเด็นที่รอบด้าน มีความรวดเร็วและเหมาะสม^{๔๘}

ผลจากการวิจัยข่าวสารการรับรู้ของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ของจารุณีสุวรรณรัตน์ (๒๕๕๑)พบว่าสื่อบุคคลเป็นสื่อดั้งเดิมที่อยู่คู่กับชุมชนมาช้านานและยังได้รับการยอมรับจากชุมชนมากขึ้นในช่วงสถานการณ์ไม่ปกติเนื่องด้วยชุมชนต้องการที่พึ่งทางจิตใจ อีกทั้งยังเริ่มเกิดวิกฤตศรัทธากับสื่อมวลชนสภาวะสับสนกับกระแสข่าวที่ไร้ทิศทางเต็มไปด้วยข่าวลวงรวมทั้งความคลางแคลงใจกับเจตนาของกลุ่มต่างๆที่เข้ามาในพื้นที่เป็นจำนวนมากผู้ปกครองเป็นกลุ่มที่คนในชุมชนให้ความเคารพนับถือในระดับสูงเนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้เป็นคนที่เกิดและเติบโตในพื้นที่ทำให้ซึมซับและคุ้นเคยกับภาษาขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมวิถีชีวิตชุมชน อีกทั้งยังมีมิติการเชื่อมโยงในท้องถิ่นในลักษณะเครือญาติเพื่อนพ้องในขณะเดียวกันกลุ่มเยาวชนและกลุ่มสตรีก็เริ่มเข้ามามีบทบาทในชุมชนมากขึ้นเช่นกันภายหลังเกิดสถานการณ์ความไม่สงบ แต่ทว่ากลุ่มครูซึ่งเคยมีบทบาทหน้าที่ในการให้กลับถูกเบียดบังด้วยความ

^{๔๖} สากีเราะ แยนนา. (๒๕๕๐).สถานการณ์ความไม่สงบ ภาพสะท้อนเหตุการณ์ อุทกการณ์ และวาตกรรมเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.ปัตตานี : คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

^{๔๗} อิมจิต เลิศพงษ์สมบัติ และคณะ. (๒๕๕๐).สาร สื่อ สันติสุข: โครงการวิจัยเรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสันติสุขของชาติ.ปัตตานี : คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

^{๔๘} เสริมศิริ นิลดำ. (๒๕๕๑).หลักคุณค่าข่าวในสภาวะวิกฤตทางสังคม กรณีศึกษาวิกฤตการณ์จังหวัดชายแดนใต้. ดุษฎีนิพนธ์ นิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หวาดกลัวที่จะถูกลอบทำร้ายสภาวะดังกล่าวเป็นปัญหาเรื้อรังมีผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาเยาวชน
ทั้งนี้กลุ่มสื่อมวลชนกลุ่มทหารและตำรวจ ถูกวิพากษ์วิจารณ์กันมากในเรื่องนโยบายการเปลี่ยนผ่านใน
พื้นที่ถึงการทำให้เหตุการณ์เลวร้ายลงเนื่องจากความก้าวร้าวไม่เข้าใจในภาษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตทาง
วัฒนธรรม รวมทั้งการใช้อำนาจในทางมิชอบ^{๔๙}

^{๔๙}จารุณี สุวรรณรัมย์. (๒๕๕๑). ข่าวสารการรับรู้ของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้: การเสริมสร้าง
ประสิทธิภาพการสื่อสารของสื่อบุคคลในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อความสมานฉันท์ในชุมชน.
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

๓.๑ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ

เพื่อเข้าสู่ประเด็นการศึกษาเรื่อง สื่อกับการต่อต้านการก่อการร้ายโดยตรง คณะผู้ศึกษาจึงได้กำหนดแนวทางในการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วยประเด็นหลัก ๖ ประเด็น ได้แก่ ๑) นิยามของการก่อการร้าย ๒) ความสำคัญของการสื่อสารว่าด้วยการก่อการร้าย ความรุนแรง และภาวะวิกฤต ๓) บทบาทของสื่อในการสนับสนุนหรือต่อต้านการก่อการร้าย ๔) สื่อมีบทบาทในการสื่อสารเพื่อแก้ไขปัญหาสถานการณ์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๕) ทางเลือกที่ควรจะเป็นสำหรับบทบาทของสื่อในการต่อต้านการก่อการร้าย และ ๖) สื่อใหม่กับการก่อการร้ายและการต่อต้านการก่อการร้าย โดยได้ทำการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการก่อการร้ายหรือเหตุการณ์ความรุนแรงในภาคใต้ รวมถึงสื่อมวลชนที่มีบทบาทสำคัญในการนำเสนอข่าวเหตุการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน ๘ ท่าน ประกอบด้วย

๑. ศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์สถาอนันท์ (อาจารย์ประจำและหัวหน้าสาขาวิชาการเมืองการปกครองคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

๒. ผศ.ดร.บุญอริ ยี่หะ (อาจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา)

๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์พันทรกิจ (อาจารย์คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล)

๔. ดร.มุฮัมมัด อิลยาส หล้าปริง (อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ สาขาการปกครอง มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

๕. อาจารย์ศิวพล ละอองสกุล (อาจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต)

๖. นายเสริมสุข กษิติประดิษฐ์ (บรรณาธิการข่าว สถานีโทรทัศน์ดิจิตอล นิวส์ทีวี)

๗. นายวันชัย ปินทะบุตร (กรรมการผู้จัดการใหญ่สำนักข่าวไอเอ็นเอ็น)

๘. นางโซรยา จามจุรี (นักวิชาการสำนักส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.) วิทยาเขตปัตตานี)

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูล (จากการสัมภาษณ์เชิงลึก) ทั้งหมดให้ความเห็นไปในทิศทางของประเด็นหลักที่ได้จากการศึกษาเบื้องต้น โดยภาพรวมของแต่ละประเด็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสนับสนุนซึ่งกันและกัน ดังนี้

๑) นิยามคำว่า “การก่อการร้าย”

“การก่อการร้าย” คือ การกระทำที่ทำให้เกิดความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สิน การสร้างความหวาดกลัว การข่มขู่ เป็นการกระทำที่ไม่คำนึงถึงหลักมนุษยธรรม การก่อการร้ายกระทำในที่สาธารณะโดยไม่เลือกเวลาและสถานที่ในการก่อเหตุแม้ว่าสถานที่นั้นจะเป็นหน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชนหรือสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งกลุ่มผู้ก่อการร้ายอยู่ในรูปแบบองค์กรหรือกลุ่ม ลักษณะการก่อการร้ายดำเนินการ

แบบเป็นขบวนการและปฏิบัติการโดยใช้กำลังและอาวุธที่ส่งผลกระทบโดยกว้างทั้งแก่ฝ่ายรัฐและความปลอดภัยของประชาชนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเมือง เป้าหมายทางศาสนา เป้าหมายทางสังคมและเป้าหมายทางเศรษฐกิจ เนื่องจากกลุ่มก่อการร้ายต้องการสื่อสารให้กับผู้มีอำนาจได้รับรู้ อีกทั้งเพื่อธำรงรักษานโยบายแนวทางการดำเนินงานเดิมเอาไว้ หรือเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในนโยบายและแนวทางการทำงานใหม่ตามที่กลุ่มผู้ก่อการร้ายสนับสนุนหรือต้องการ

ทั้งนี้การให้คำจำกัดความของ “การก่อการร้าย” ขึ้นอยู่กับการให้ความหมายของแต่ละฝ่าย และจุดยืนของแต่ละฝ่ายสำหรับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยนั้นก็มีเป้าหมายก็คือต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนโดยใช้ความรุนแรงกระทำกับคนในพื้นที่ทั้งชาวไทย-พุทธ และไทย-มุสลิม

๒) ความสำคัญของการสื่อสารว่าด้วยการก่อการร้าย ความรุนแรง และภาวะวิกฤต

ในขณะที่เกิดเหตุการณ์การก่อการร้าย กลุ่มก่อการร้ายได้ใช้ทั้งสื่อกระแสหลักและสื่อของกลุ่มตนเอง (กลุ่มก่อการร้าย) เป็นเครื่องมือในการสื่อสารมากขึ้นเพื่อเผยแพร่การดำเนินการของกลุ่มและเพื่อหากกลุ่มสนับสนุนและร่วมเครือข่ายดังนั้นองค์กรสื่อควรทำหน้าที่สื่อสารในภาวะวิกฤตโดยเป็นตัวกลางในการคลี่คลายและสร้างความเข้าใจระหว่างทั้งสองฝ่ายบรรเทาปัญหาและภาวะวิกฤตโดยแสดงให้เห็นถึงกระทำของแต่ละฝ่ายว่าได้ส่งผลกระทบต่อบริสุทธิ์อย่างไรให้ความยุติธรรมกับทุกฝ่ายทั้งฝ่ายที่ถูกกระทำและฝ่ายกระทำสร้างความตระหนักรู้แก่สาธารณชน (Public Awareness) ต่อข้อมูลต่างๆ รายงานสถานการณ์ในภาวะวิกฤตระหว่างเกิดเหตุ หลังการเกิดเหตุ และการป้องกันการเกิดเหตุการณ์ก่อการร้าย โดยต้องรายงานข่าวเชิงลึกบนพื้นฐานข้อเท็จจริง และสื่อไม่ควรขยายข่าวหรือขยายข่าวเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ เนื่องจากกลุ่มก่อการร้ายจะใช้สื่อเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การก่อการร้ายได้

๓) บทบาทของสื่อในการสนับสนุน หรือต่อต้านการก่อการร้าย

องค์กรสื่อจะต้องมีจริยธรรมสื่อ บุคลากรขององค์กรสื่อต้องมีความรู้ทางประวัติศาสตร์ บริบท และที่มาของปัญหาอย่างถ่องแท้ ติดตามสถานการณ์ของโลกและสถานการณ์ปัจจุบันอย่างละเอียดรอบคอบรายงานเชิงสืบสวนมากขึ้นเสนอข่าวอย่างรอบด้าน ถูกต้อง มีความสมดุลของข้อเท็จจริงตรงไปตรงมาไม่มีอคติ เพื่อให้ความรู้แก่สาธารณชนอย่างถูกต้อง สื่อควรนำเสนอข่าวก่อการร้ายเหมือนข่าวทั่วไป ไม่ให้ความสำคัญมากกว่าข่าวอื่นๆ และนำเสนอข่าวก่อการร้ายโดยแสดงให้เห็นถึงความโหดร้าย ความทารุณ ความไม่รับผิดชอบของผู้ก่อการร้ายรวมทั้งรายงานถึงผลกระทบจากการก่อเหตุรุนแรงหรือการก่อการร้าย เช่น สัมภาษณ์ชีวิตของครอบครัวเหยื่อว่าได้รับผลกระทบอย่างไร สูญเสียอย่างไร หรืออยากจะบอกอะไรกับคนที่ก่อเหตุ หรือบอกอะไรกับสังคมนอกจากนี้ต้องให้ความสำคัญและใช้สื่อทางเลือกให้มากขึ้น สนับสนุนสื่อภาคประชาชน องค์กรอิสระ (NGO) เพื่อให้เกิดมุมมองหลากหลายมิติ

ทั้งนี้องค์กรสื่อต้องร่วมมือกับรัฐในการต่อต้านการก่อการร้าย และประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหการก่อการร้าย

๔) บทบาทในการสื่อสารเพื่อแก้ไขปัญหาสถานการณ์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในกรณีปัญหาสถานการณ์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้สื่อควรมีบทบาทในการสื่อสารเพื่อแก้ไขปัญหโดยการให้ความรู้ทางด้านความคิด ความเชื่อ ความเข้าใจที่ถูกต้องทั้งในเรื่องของชาติพันธุ์ เรื่องประวัติศาสตร์ เรื่องศาสนาและนำเสนอข่าวเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม เศรษฐกิจของพื้นที่เพิ่มมากขึ้น โดยนำเสนอในหลากหลายมุมมองและหลายมิติ ทั้งนี้สื่อต้องเข้าใจและมีความรู้ด้านการเมือง การปกครองและความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์อย่างแท้จริง ขณะเดียวกันสื่อยังมีบทบาทเป็นตัวกลางในการคลี่คลายปัญหาความรุนแรงโดยส่งสารของฝ่ายผู้ก่อการร้ายที่มีต่อรัฐอย่างรอบด้าน และขณะเดียวกันสื่อ

ต้องส่งสารของฝ่ายรัฐที่มีต่อฝ่ายผู้ก่อการร้ายอย่างรอบด้านเช่นกัน เพื่อให้สังคมเกิดสันติสุข ปราศจากการก่อการร้ายและการใช้ความรุนแรงอีกทั้งสื่อยังต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ในการแก้ปัญหาความเดือดร้อนต่างๆ ซึ่งในอนาคตสถานีโทรทัศน์ดิจิตอลควรจะต้องมีบทบาทในการรายงานข่าวพื้นที่ภาคใต้เพื่อแก้ปัญหาอย่างจริงจัง

นอกจากนี้สื่อยังมีบทบาทในการส่งเสริมและเผยแพร่แนวคิดอิสลามสายกลางเป็นอิสลามแบบสันติภาพ (Peace) อิสลามที่อยู่ร่วมกันในสังคมแบบพหุวัฒนธรรม เพื่อต่อต้านแนวคิดแบบหัวรุนแรงแบบสุดโต่ง

๕) ทางเลือกที่ควรจะเป็นสำหรับบทบาทของสื่อในการต่อต้านการก่อการร้าย

เมื่อเกิดเหตุการณ์การก่อการร้ายหรือการก่อความไม่สงบขึ้น ทางเลือกที่ควรจะเป็นสำหรับบทบาทของสื่อในการต่อต้านการก่อการร้ายคือการปฏิบัติตามแนวทางของสื่อเพื่อสันติภาพการใช้ข้อความเพื่อสันติภาพ (peace message) และการสื่อสารเพื่อสันติภาพ (peace communication) อีกทั้งเป็นสื่อกลางการสื่อสารระหว่างประชาชนในพื้นที่กับรัฐบาลและประชาชนทั่วไปประสานงาน พูดคุยกับประชาชนในพื้นที่ถึงมุมมองในการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐทั้งนี้ควรมีการอบรมสื่อเพื่อการทำข่าวในพื้นที่สงคราม การทำข่าวในพื้นที่ขัดแย้งเป็นการเฉพาะและควรใช้สื่อของภาครัฐเพื่อการสื่อสารกับคนในพื้นที่ให้น้อย ในขณะที่เดียวกันก็ควรใช้สื่อของประชาชนในพื้นที่ให้มากขึ้นโดยให้ข่าวมุสลิมในพื้นที่ที่สามารถใช้ทั้งภาษาไทยและภาษายาวีเป็นผู้ดำเนินรายการมีการนำเสนอข่าวสารโดยใช้ภาษาท้องถิ่นหรือภาษามลายูควบคู่กับการประสานงานกับผู้นำทางศาสนาในพื้นที่เพื่อแก้ปัญหา

๖) สื่อใหม่มีความสำคัญในการต่อต้านการก่อการร้าย

ปัจจุบันกลุ่มก่อการร้ายใช้สื่อใหม่หรือสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือเพื่อการก่อการร้ายมากขึ้นเนื่องจากเป็นสื่อที่สามารถใช้โดยเสรี มีความรวดเร็ว และเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น เว็บไซต์ต่างๆ บนสื่ออินเทอร์เน็ต (สื่อใหม่) จำเป็นต้องนำเสนอข่าวแบบมีองค์ความรู้สร้างเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นวัฒนธรรมโดยใช้ภาษายาวีเพื่อสื่อสารกับคนในพื้นที่ และสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เช่น เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) ไลน์ (Line) ฯลฯ โดยสื่อเหล่านี้สามารถเป็นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของคนในพื้นที่เนื่องจากเป็นพื้นที่สาธารณะทางความคิดซึ่งจะทำให้มีการใช้ความรุนแรงด้านกายภาพลดลง

๓.๒ นโยบายภาครัฐ

ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน ในมุมมองของภาครัฐซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายและมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาโดยตรงมองว่า^{๕๐} เป็นผลมาจากเงื่อนไขที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกันทั้งในระดับบุคคลระดับโครงสร้างและระดับวัฒนธรรม ซึ่งเงื่อนไขระดับบุคคลประกอบด้วย ๔ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่ง การใช้อำนาจการปกครองและการบริหารราชการโดยเจ้าหน้าที่รัฐบางส่วนที่ให้ความสำคัญน้อยเกินไปกับความละเอียดอ่อนของอัตลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ สิทธิประชาชนและการใช้อำนาจรัฐที่เกินขอบเขต ส่วนที่สอง การใช้ความรุนแรงโดยกลุ่มบุคคลที่มีความคิด ความเชื่อ

^{๕๐} เอกสารแนวนโยบายในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๒๕๕๕-๒๕๕๗ คอ.บต. ซึ่งเป็นนโยบายที่ดำเนินการมาตั้งแต่สมัยรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นรัฐบาล คสช. โดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา รัฐบาลก็ยังคงดำเนินนโยบายตามแนวทางดังกล่าวต่อไป

และอุดมการณ์ต่างจากรัฐ ส่วนที่สาม การใช้ความรุนแรงอันมีมูลเหตุจูงใจจากความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ของกลุ่มอิทธิพล อำนาจมืด และธุรกิจผิดกฎหมายและส่วนที่สี่ การใช้ความรุนแรง อันมีเหตุความแค้นจากอารมณ์ของความเกลียดชังและความแค้นจากเรื่องส่วนตัว

เงื่อนไขระดับโครงสร้าง คือ โครงสร้างการปกครองและการบริหารราชการถึงแม้จะมีการกระจายอำนาจรัฐก็ตามแต่การสนองตอบต่อลักษณะเฉพาะทางอัตลักษณ์ ความต้องการและความคาดหวังของประชาชนนั้น เจ้าหน้าที่รัฐยังดำเนินการได้ไม่ทั่วถึงเนื่องจากมีปัจจัยทั้งภายในและภายนอกหลายประการเป็นข้อจำกัด นำมาซึ่งความรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรม ถูกเลือกปฏิบัติ และขาดอำนาจในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเองอย่างแท้จริง อาทิ การพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับวิถีของพื้นที่ การศึกษาที่ไม่สามารถอำนวยให้ประชาชนส่วนใหญ่มีพลังเอาชนะการทำลายทางสังคมในรูปแบบต่างๆทั้งทางโลกและทางธรรมได้ ในระดับวัฒนธรรม เงื่อนไขระดับวัฒนธรรมที่สำคัญ คือประชาชนมุสลิมมลายูในพื้นที่รู้สึกแปลกแยกไม่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย เนื่องจากการรับรู้และสัมผัสได้ว่าอัตลักษณ์ของตนถูกกดทับจากการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐบาลคนที่ไม่เข้าใจ หวาดระแวง และมีอคติรวมถึงการไม่ยอมรับจากสังคมส่วนใหญ่ จึงเป็นเงื่อนไขที่ทำให้คนในพื้นที่บางส่วนยอมรับหรือเห็นด้วยกับฝ่ายที่ใช้ความรุนแรง และเป็นเงื่อนไขสำคัญที่กลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงหยิบยกมาใช้เป็นข้ออ้างให้ความชอบธรรมกับการใช้ความรุนแรงในการต่อสู้เพื่อเป้าหมายของตนในนามของอัตลักษณ์มุสลิมมลายู

ภายใต้มุมมองดังกล่าว หน่วยงานของรัฐเห็นว่า การวางน้ำหนักให้กับการแก้ปัญหาในเชิงปรากฏการณ์รายวันทำให้ขาดน้ำหนักในการแก้ไขปัญหที่เป็นรากเหง้ารวมทั้งการดำเนินนโยบายในแต่ละส่วนไม่มีความสัมพันธ์หรือส่งเสริมซึ่งกันและกันเท่าที่ควร ดังนั้นเพื่อให้นโยบายการบริหารและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้มีทิศทางชัดเจนจึงกำหนดกรอบแนวคิดของนโยบายดังต่อไปนี้

-การดำเนินนโยบายบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนอย่างแท้จริงภายใต้หลักยุทธศาสตร์พระราชทาน "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" และ "ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง"

-การเปิดพื้นที่เพื่อร่วมกันแปรเปลี่ยนแนวทางการต่อสู้ด้วยความรุนแรงมาเป็นแนวทางการต่อสู้ด้วยสันติวิธี

-การสร้างสมดุลของโครงสร้างอำนาจการปกครองและการบริหารราชการระหว่างส่วนกลางกับพื้นที่ โดยการกระจายอำนาจภายใต้เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และยึดหลักการบริหารจัดการบนพื้นฐานของความหลากหลายในความเป็นพหุสังคม

-การเคารพสิทธิมนุษยชนและการยึดมั่นในหลักนิติรัฐและนิติธรรม การเห็นคุณค่าของความแตกต่างหลากหลาย การให้เกียรติอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ ตลอดจนการตระหนักและเคารพในกติการะหว่างประเทศ

-การรับรู้และความเข้าใจสถานการณ์ที่เป็นจริงว่าปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาร่วมกันของสังคมไทยและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหามีความจำเป็น

-การดำเนินนโยบายภายใต้กลไกที่ประสานสอดคล้องและส่งเสริมกันในทุกมิติอย่างสมดุลโดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า "มุ่งให้จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัย ปราศจากเงื่อนไขของการใช้ความรุนแรง มีสภาวะแวดล้อมที่พร้อมและเอื้อต่อการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งโดยสันติ ทุกภาคส่วนมีความเข้าใจ ไว้วางใจ และมีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างสันติภาพ"พร้อมกำหนดนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - พ.ศ. ๒๕๕๗) ให้มีวัตถุประสงค์๙ข้อ พร้อมแนวทางการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์แต่ละข้อ ซึ่งประกอบด้วย

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ เพื่อให้สังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัยและปกติสุขภายใต้หลักยุทธศาสตร์พระราชทาน“เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดย

-นำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”และ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”เป็นหลักยึดในการจัดการความขัดแย้ง และการสร้างความรักความสามัคคี ความสมานฉันท์ และความสงบสุขของประชาชน

-ดำรงนโยบายทางการเมืองนำทางการทหารและใช้พลังทางสังคมในการมุ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติวิธีคิดของทุกฝ่ายจากการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาสู่การยึดมั่น “แนวทางสันติวิธี”โดยไม่มองกลุ่มผู้เห็นต่างเป็นศัตรูและมุ่งจะเปลี่ยนแนวทางการต่อสู้ของกลุ่มที่เลือกใช้ความรุนแรงมาเลือกใช้การต่อสู้ด้วยแนวทางสันติแทนที่การมุ่งกลับความคิดความเชื่อในเชิงอุดมการณ์เพียงอย่างเดียว

-ส่งเสริมมาตรการลดความหวาดระแวงและเพิ่มความร่วมมือระหว่างรัฐกับประชาชนโดยให้ความสำคัญกับการคัดเลือกเจ้าหน้าที่รัฐโดยเฉพาะฝ่ายความมั่นคงที่มี ทัศนคติ บุคลิกภาพ และพฤติกรรมในเชิงสันติ มีประวัติที่ดีงามในด้านการเคารพสิทธิมนุษยชนไปปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐให้อยู่ในกรอบของกฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจและพัฒนาทักษะการเผชิญหน้ากับความขัดแย้งด้วยสันติวิธีให้กับเจ้าหน้าที่รัฐอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนเปิดพื้นที่เพื่อส่งเสริมการพูดคุยระหว่างภาคส่วนต่างๆเพื่อรับฟังความเห็นข้อเสนอแนะ ในระดับชุมชนอย่างต่อเนื่อง และรับไปดำเนินการให้เกิดผล

-เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานชาวเชิงรุก เพื่อสกัดกั้นและทำลายปัจจัยสนับสนุนการก่อเหตุรุนแรง อาทิ การไหลเวียนเงินทุนของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงการลักลอบนำอาวุธและวัสดุที่นำมาใช้ประกอบระเบิด ทั้งจากพื้นที่ภายในประเทศและภายนอกประเทศ การประสานงานด้านการข่าวให้การแจ้งเตือนภัยเป็นไปอย่างทันเวลาและแม่นยำ การสร้างเครือข่ายข่าวภาคประชาชนให้เกิดผล ตลอดจนการขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการเฝ้าตรวจการเข้าออกของกลุ่มเป้าหมาย การพิสูจน์ทราบแหล่งพักพิงภายนอกประเทศ และการติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อการร้ายจากภายนอกประเทศที่อาจมีส่วนสนับสนุนกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง

-พัฒนาระบบรักษาความปลอดภัยชุมชน โดยให้มีการวางแผนร่วมกับชุมชนเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายและการรักษาความปลอดภัยบนฐานของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และให้ความสำคัญกับการปกป้องสถานที่เชิงสัญลักษณ์ ศาสนสถาน และศาสนบุคคลให้ปลอดภัยจากการใช้ความรุนแรง

-เร่งรัดการปราบปรามกลุ่มอำนาจอิทธิพลเถื่อน เพื่อขจัดปัญหาความรุนแรงที่แทรกซ้อน อันเกิดจากกลุ่มยาเสพติด กลุ่มผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ และกลุ่มธุรกิจผิดกฎหมายโดยเน้นเป้าหมายผู้บงการและนายทุน รวมทั้งเจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ผิดกฎหมายเหล่านี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ เพื่อขจัดและปกป้องไม่ให้เกิดเงื่อนไขที่หล่อเลี้ยงการใช้ความรุนแรงจากทุกฝ่าย โดย

-เพิ่มการให้ความสำคัญกับการแก้เงื่อนไขทางการเมืองและเงื่อนไขทางสังคมวัฒนธรรมด้วยการป้องกันไม่ให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน หลักมนุษยธรรมและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์รวมทั้งขจัดเงื่อนไขและสาเหตุที่ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจและหวาดระแวงเจ้าหน้าที่รัฐ เกิดความรู้สึกแปลกแยกหรือความไม่เท่าเทียมมีการปฏิบัติที่ประชาชนสัมผัสได้อย่างเป็นรูปธรรมในระดับที่สามารถส่งผลต่อการสร้างความรู้สึกละแวกและบรรยากาศให้เห็นว่า ทุกคนสามารถอยู่ในประเทศไทยได้อย่างมีศักดิ์ศรีและมีความสุขตามวิถีชีวิตอัตลักษณ์ศาสนา และวัฒนธรรมของตน

-ส่งเสริมเจ้าหน้าที่รัฐให้มีความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าของวิถีชีวิต ศาสนาวัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของพื้นที่อย่างแท้จริง ด้วยการจัดการฝึกอบรมด้วยกระบวนการและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐทุกฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง และตระหนักในการยอมรับและเคารพคุณค่าของลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ เพื่อจัดและป้องกันเงื่อนไขใหม่ที่จะนำไปสู่ความรุนแรงได้

-เร่งรัดการคลี่คลายเหตุการณ์ที่เป็นข้อสงสัยของประชาชนและต่างประเทศให้กระจ่างชัดโดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในกระบวนการตรวจสอบค้นหาความจริง มีการเปิดเผยให้สาธารณชนได้รับทราบและนำตัวผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมโดยเร็วเพื่อจัดวัฒนธรรมการไม่ต้องรับผิดชอบต่อใจของความรู้สึกไม่ได้รับความเป็นธรรมและการนำเหตุการณ์ดังกล่าวไปสร้างความชอบธรรมในการใช้ความรุนแรง

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและฟื้นคืนความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และระหว่างประชาชนด้วยกันให้เกิดความร่วมมือในการซ่อมแซมปัญหาาร่วมกัน โดย

-สร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่นในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชนให้เป็นที่พึงของประชาชน โดยการขจัดเงื่อนไขความไม่ยุติธรรมทุกรูปแบบ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทั้งทางหลักและทางเลือก พัฒนากลไกคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน มีการตรวจสอบและการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐและมีความจริงจังก่อการสอบสวนลงโทษผู้ที่กระทำความผิดหรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบจัดระบบการคุ้มครองพยานอย่างมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างความเข้าใจและความตระหนักให้กับเจ้าหน้าที่รัฐในการปฏิบัติตามกฎหมาย เคารพหลักสิทธิมนุษยชน รวมทั้งพัฒนากฎหมายที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในพื้นที่

-ปรับปรุง พัฒนาระบบ และกระบวนการเยียวยาให้สนับสนุนการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ โดยให้กระบวนการพิจารณาช่วยเหลือเยียวยาเป็นไปด้วยความโปร่งใสเป็นธรรม ไม่ล่าช้าและมีระบบตรวจสอบเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการแสวงและการเอื้อประโยชน์ของการเยียวยาจากทุกฝ่าย

-การเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับประชาชนให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติ พร้อมผนึกกำลังแก้ไขปัญหาร่วมกันโดยเปิดพื้นที่การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับสถานการณ์ความเป็นจริงในพื้นที่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติลดความแตกต่างหลากหลายโดยเฉพาะระหว่างเด็กและเยาวชนต่างศาสนา

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๔ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่กระจายตัวอย่างเท่าเทียมในทุกระดับตรงกับความต้องการไม่ทำลายอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของประชาชน ตลอดจนมีผลต่อการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความมั่นคง โดย

-พัฒนาและเสริมสร้างเศรษฐกิจในพื้นที่อย่างยั่งยืน โดยการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตตามวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของตนเอง มีรายได้ที่พอเพียง มีมาตรฐานการครองชีพที่เท่าเทียมกับพื้นที่อื่นของประเทศ โดยส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในทุกระดับมีการกระจายแหล่งเงินทุนให้กับชุมชนผ่านระบบธนาคารและกลุ่มออมทรัพย์ที่ประชาชนเลือกใช้ และเน้นนำหลักโครงการที่มาจากกรณีริเริ่มของประชาชนและชุมชน

-ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เพื่อการสร้างสรรค์สมรรถนะในการประกอบวิชาชีพด้วยตนเองและการเพิ่มโอกาสในการทำงาน

ทั้งในพื้นที่ นอกพื้นที่ และในต่างประเทศ

-ส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชนในสาขาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนต้นทุนทางสังคมและพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ ทักษะและศักยภาพในระดับสูง ตลอดจนส่งเสริมการลงทุนของเอกชนที่สามารถรองรับบุคลากรในพื้นที่ เพื่อสร้างเสริมแรงจูงใจให้บุคลากรเหล่านี้สามารถประกอบอาชีพในพื้นที่ได้อย่างมั่นคงและมีส่วนสำคัญในการนำความรู้ความสามารถมาพัฒนาพื้นที่

-เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการฐานทรัพยากรธรรมชาติให้มีความสมดุลระหว่างการใช้เพื่อตอบสนองการพัฒนาทั้งการรักษาให้ยั่งยืน โดยสนับสนุนและเพิ่มบทบาทของประชาชน ภาคประชาสังคม ชุมชน และองค์กรท้องถิ่นในการคุ้มครองดูแล การจัดสรรทรัพยากรและการฟื้นฟูทรัพยากรโดยเฉพาะพื้นที่ประมงชายฝั่งป่าชายเลน ที่ราบลุ่ม และเขตป่าร่วมกับปกป้องกลุ่มผลประโยชน์ที่เข้ามาใช้ทรัพยากรอย่างไม่เป็นธรรม ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิการครอบครองที่ดินที่ถูกต้องตามกฎหมายโดยให้ความสำคัญลำดับต้นกับพื้นที่เสี่ยงภัยและชุมชนที่ถูกคุกคาม

-เร่งรัดให้เกิดการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบและกระบวนการศึกษาในทุกกระดับที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของพื้นที่อย่างแท้จริง สามารถบูรณาการระบบการศึกษาและกระจายโอกาสทางการศึกษาได้อย่างทั่วถึงครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างมีคุณภาพพร้อมกับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน โดยเฉพาะการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและการรับรองสถานะที่มั่นคงของบุคลากรทางการศึกษาที่จบจากต่างประเทศ เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนและสังคมให้เป็นพลังในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาพื้นที่อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๕ เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และสร้างความตระหนักในคุณค่าของการอยู่ร่วมกันภายใต้ความหลากหลายของวิถีชีวิตและวัฒนธรรม โดย

-ให้การดำเนินวิถีชีวิต การปฏิบัติตามหลักศาสนาเป็นไปโดยไม่มีอุปสรรค ปรับทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง ปรับกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อเสรีภาพการดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา และจัดการเลือกปฏิบัติทางวัฒนธรรม โดยทุกฝ่ายต้องศึกษาทำความเข้าใจในคุณค่าของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่เป็นจุดแข็ง อาทิ ส่งเสริมสนับสนุนอำนวยความสะดวกและแก้ไขปัญหาให้กับคนในพื้นที่ที่เดินทางไปประกอบพิธีฮัจญ์ ญราขอาณาจักรชาอุดีอาระเบีย รวมทั้งกิจกรรมทางศาสนาพุทธและวิถีไทยพุทธในพื้นที่เพื่อใช้เป็นพลังในการแก้ไขปัญหาให้สังคมมีความมั่นคงที่ยั่งยืน

-ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการดูแลและปกป้องทุกวิถีชีวิตทุกศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อยกระดับและเสริมสร้างการเห็นคุณค่าของทุกศาสนาและวัฒนธรรมอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันให้เป็นพลังสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่อย่างแท้จริง

-เสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกลุ่มบุคคลที่มีความแตกต่างให้เกิดการยอมรับและเห็นคุณค่าในการอยู่ร่วมกันท่ามกลางความแตกต่างที่หลากหลาย โดยพัฒนาคนและสังคมบนพื้นฐานความหลากหลายของวิถีชีวิตและวัฒนธรรม การส่งเสริมศาสนาสัมพันธ์ การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักศาสนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความหลากหลายของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มบุคคลในสังคม เพื่อนำหลักคำสอนทางศาสนามาใช้ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนนำหลักคำสอนมาใช้ในการดำรงชีวิตมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการสนับสนุนเครือข่ายนักศึกษาในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และการสนับสนุนส่งเสริมสตรีให้มีส่วนร่วมในครอบครัวชุมชนและสังคมมากขึ้น เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่

-ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษามลายู ภาษามลายูถิ่น และภาษาต่างประเทศที่สำคัญในทุก

ระดับการศึกษา ให้เป็นเครื่องมือการสื่อสารเพื่อพัฒนาในทุกด้าน และเป็นศักยภาพสำคัญในการเตรียมพร้อมรองรับการติดต่อสื่อสารและการสานสัมพันธ์กับโลกมลายู ในบริบทของประชาคมอาเซียน ร่วมทางภาษาอาหรับซึ่งเป็นจุดแข็งในพื้นที่และเป็นประโยชน์ในการติดต่อปฏิสัมพันธ์กับโลกอาหรับ

-ส่งเสริมบทบาทของผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน นักการศึกษา สื่อมวลชน สตรี เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มพลังวัฒนธรรมของพหุสังคมในพื้นที่ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาในระดับชุมชนและพัฒนาเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งมีพลังในการจัดการความขัดแย้งในระดับชุมชน การลดการเผชิญหน้าระหว่างคนต่างศาสนาหรือต่างเชื้อชาติในชุมชนตลอดจนเป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ โดยให้น้ำหนักกับการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของผู้นำศาสนาอย่างเป็นระบบ อาทิ การมีวิทยาลัยอหฺมาดการสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว ตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคมในชุมชนให้มีคุณภาพและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

-ส่งเสริมคุณค่าและการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมที่หลากหลายในพื้นที่ เพื่อให้สังคมไทยเคารพความแตกต่างทางวัฒนธรรม และประชาชนในพื้นที่รู้สึกได้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย โดยเปิดพื้นที่ที่สะท้อนถึงการส่งเสริมวัฒนธรรมที่หลากหลายซึ่งประชาชนสามารถสัมผัสได้อย่างเป็นรูปธรรม อาทิ การปรับปรุงป้ายสัญลักษณ์ของทางราชการให้มีภาษาถิ่นอยู่ด้วย

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๖ เพื่อให้สังคมไทยเกิดการรับรู้มีความเข้าใจในสถานการณ์ที่เป็นจริงและตระหนักถึงความรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย

-เสริมสร้างความเข้าใจกับสังคมไทยและผู้เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อปรับทัศนคติและวิธีคิดให้เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันโดยสันติวิธี และตระหนักว่าปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาร่วมกันของประเทศ

-เสริมสร้างช่องทางการสื่อสารสองทางผ่านมิติของงานปฏิบัติการข่าวสารและงานมวลชนสัมพันธ์ของรัฐ โดยใช้สื่อภาครัฐและความร่วมมือของสื่อเอกชน สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา ตลอดจนเวทีสาธารณะเพื่อสื่อสารให้สังคมทั้งภายในและภายนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเข้าใจต่อสถานการณ์ที่เป็นจริงและบริบทเฉพาะของพื้นที่ รวมทั้งการจัดการกับปัญหาตามหลักการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนารวมทั้งตามแนวทางสันติวิธี เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ต่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนส่งเสริมการสะท้อนความรู้สึกและข้อข้องใจต่างๆของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับความผิดพลาดในนโยบายของรัฐและการประพฤติปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ

-เปิดพื้นที่การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนบนพื้นฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยให้ทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นประชาชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา ภาควิชาการและภาคประชาสังคมทั้งในและนอกพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในระดับที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงนโยบายและการปฏิบัติอย่างแท้จริง ซึ่งรัฐต้องมีความจริงใจรับฟังเสียงของประชาชนในพื้นที่และนำมาดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๗ เพื่อให้สังคมภายนอกประเทศให้การสนับสนุนและมีบทบาทเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา โดย

-เพิ่มระดับการปฏิสัมพันธ์และเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการแก้ปัญหากับต่างประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศเพื่อให้สนับสนุนการแก้ไขปัญหา โดยเผยแพร่ข่าวสารส่งผ่านข้อมูลพัฒนาการของสถานการณ์ความเป็นจริงตลอดจนความก้าวหน้าของการปฏิบัตินโยบายการแก้ไขปัญหาและการแก้ไขเรื่องที่เป็นข้อสงสัยของสังคมภายนอกประเทศอย่างทันเวลา ต่อเนื่อง ในโอกาสที่เหมาะสม ทั้งนี้

ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมบทบาทของบุคคลที่ได้รับการยอมรับและมีศักยภาพในการเข้าถึงประเทศและองค์กรเป้าหมาย เพื่อช่วยในการสื่อสารความเป็นจริงที่เกิดขึ้นอันเป็นการฝึกความสัมพันธ์ในการสนับสนุนและแก้ปัญหาคือ

-ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือในการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่สอดคล้องกับนโยบายยุทธศาสตร์ การดำเนินงานของรัฐบาลและการดำเนินการผ่านกรอบความร่วมมือต่างๆ

-เชื่อมโยงการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในพื้นที่กับสังคมมุสลิมภายนอกประเทศ โดยเฉพาะประชาคมอาเซียนซึ่งมีวิถีชีวิตที่หลากหลาย เพื่อให้คนในพื้นที่ได้มีโอกาสเรียนรู้เสริมสร้างความรู้ ประสบการณ์และโลกทัศน์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความสามารถในการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก พร้อมกับส่งเสริมกิจการฮัจญ์ให้เป็นสื่อกลางในการติดต่อสัมพันธ์กับประเทศโลกมุสลิมและเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนความร่วมมือแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๘ เพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการพูดคุยในการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งและการให้หลักประกันในการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในกระบวนการเสริมสร้างสันติภาพ โดย

-ส่งเสริมการพูดคุยระหว่างคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในเรื่องหลักการเป้าหมาย และรูปแบบของการกระจายอำนาจที่เหมาะสมบนพื้นฐานความเป็นพหุสังคมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่อยู่ภายใต้เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและเป็นหลักสากลที่ได้รับการยอมรับไม่ใช่เป็นเงื่อนไขไปสู่การแบ่งแยกดินแดน โดยเปิดพื้นที่และสร้างสภาวะแวดล้อมที่มีความเชื่อมั่นและเป็นหลักประกันความปลอดภัยในเสรีภาพต่อการแสดงความคิดเห็นและพูดคุยของกลุ่มอย่างรอบด้าน สะท้อนถึงข้อกังวลของประชาชนทุกชาติพันธุ์และศาสนา

-ส่งเสริมความต่อเนื่องของกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพกับกลุ่มบุคคลที่มีความเห็นและอุดมการณ์แตกต่างจากรัฐที่เลือกใช้ความรุนแรงต่อสู้กับรัฐในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยดำเนินการอย่างเป็นเอกภาพและเพิ่มความร่วมมือกับต่างประเทศหรือองค์กรที่ไม่ใช่ภาครัฐเพื่อสนับสนุนกระบวนการพูดคุยดังกล่าว

วัตถุประสงค์ข้อที่ ๙ เพื่อให้การดำเนินนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นไปอย่างมีระบบ มีเอกภาพ มีประสิทธิภาพ มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และวางอยู่บนข้อมูลที่ถูกต้องและรอบด้าน โดย

-จัดให้มีกลไกและระบบบริหารจัดการนโยบายที่มีประสิทธิภาพและครบวงจร โดยให้มีการจัดลำดับความสำคัญของประเด็นนโยบาย จัดตั้งกลไกในรูปคณะกรรมการอำนวยการนโยบายและบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ทำหน้าที่อำนวยการแก้ไขปัญหาและเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านต่างๆที่สำคัญรองรับมีการจัดทำแผนงานโครงการและงบประมาณที่สอดคล้องกับกรอบนโยบาย มีระบบการติดตามตรวจสอบและให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพของกระบวนการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและการใช้จ่ายงบประมาณอย่างต่อเนื่องตลอดจนมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน

-เสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายที่ครอบคลุมพื้นที่และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยการให้ภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน เครือข่ายสังคมออนไลน์ทั้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้สังคมไทยโดยรวมและสังคมโลกโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเพื่อนบ้านประชาคม

อาเซียนและโลกมุสลิมเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายขยายผลจากกรอบนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่สามารถนำไปเชื่อมโยงกันได้ในแนวราบมีช่องทางร้องเรียนตรวจสอบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของภาครัฐ รวมทั้งมีการสนับสนุนงบประมาณเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหา ร่วมกับภาครัฐของภาคส่วนต่างๆ พร้อมไปกับส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสมในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ และการสื่อสารกับคนในพื้นที่

-ส่งเสริม พัฒนา และใช้งานการศึกษาวิจัยทางวิชาการเพื่อประกอบการแก้ไขปัญหาและพัฒนา จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการสนับสนุนและผลักดันให้มีการศึกษาวิจัยสร้างองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ไปกับการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ดังกล่าวให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพปัญหาและภูมิสังคมใน จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อเป็นพลังสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาประเมินนโยบายและการนำนโยบาย ไปสู่การปฏิบัติทั้งในระดับยุทธศาสตร์และระดับยุทธวิธีอย่างเป็นรูปธรรม

จากแนวนโยบายดังกล่าวพบว่า นโยบายและแนวทางที่เกี่ยวข้องกับสื่อมีเพียงไม่กี่ประเด็น อันแสดงให้เห็นว่า ภาครัฐไม่ได้มองบทบาทของสื่ออย่างที่นักคิดนักทฤษฎีด้านสื่อมอง แต่ได้ให้ความสำคัญกับ บทบาทของสื่อเฉพาะที่เป็นส่วนหนึ่งหรือช่องทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเท่านั้น ได้แก่

-การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานข่าวเชิงรุก เพื่อสกัดกั้นและทำลายปัจจัยสนับสนุนการก่อ เหตุรุนแรง อาทิ การไหลเวียนเงินทุนของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงการลักลอบนำอาวุธและวัสดุที่นำมาใช้ ประกอบระเบิด ทั้งจากพื้นที่ภายในประเทศและภายนอกประเทศ การประสานงานด้านการข่าวให้การ แจ้งเตือนภัยเป็นไปอย่างทันเวลาและแม่นยำ การสร้างเครือข่ายข่าวภาคประชาชนให้เกิดผล ตลอดจน การขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการเฝ้าตรวจการเข้าออกของกลุ่มเป้าหมาย การพิสูจน์ ทราบแหล่งพักพิงภายนอกประเทศ และการติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อการร้ายจากภายนอก ประเทศที่อาจมีส่วนสนับสนุนกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง

-การส่งเสริมบทบาทของผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน นักการศึกษา สื่อมวลชน สตรี เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มพลังวัฒนธรรมของพหุสังคมในพื้นที่ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาในระดับ ชุมชนและพัฒนาเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งมีพลังในการจัดการความขัดแย้งในระดับชุมชน การลดการ เผชิญหน้าระหว่างคนต่างศาสนาหรือต่างเชื้อชาติในชุมชน ตลอดจนเป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจ อันดีระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ โดยให้น้ำหนักกับการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของผู้นำศาสนาอย่าง เป็นระบบ อาทิ การมีวิทยาลัยอิหม่าม การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว ตลอดจนการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคมในชุมชนให้มีคุณภาพและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

-การเสริมสร้างช่องทางการสื่อสารสองทางผ่านมิติของงานปฏิบัติการข่าวสารและงานมวลชน สัมพันธ์ของรัฐ โดยใช้สื่อภาครัฐและความร่วมมือของสื่อเอกชน สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา ตลอดจนเวทีสาธารณะเพื่อสื่อสารให้สังคมทั้งภายในและภายนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความ เข้าใจต่อสถานการณ์ที่เป็นจริงและบริบทเฉพาะของพื้นที่ รวมทั้งการจัดการกับปัญหาตามหลักการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนารวมทั้งตามแนวทางสันติวิธี เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ต่อการ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนส่งเสริมการสะท้อนความรู้สึกและข้อข้องใจต่างๆของประชาชนที่เกี่ยวข้อง กับความผิดพลาดในนโยบายของรัฐและการประพฤติปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ

๓.๓ แนวคิดสุดโต่งและการก่อการร้าย

จากการศึกษาพบว่า วาทกรรมว่าด้วยแนวคิดสุดโต่งและการก่อการร้ายเป็นถ้อยคำที่ถูกสร้างและนำมาใช้ทั้งโดยฝ่ายที่เป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม และฝ่ายความมั่นคงซึ่งมีภารกิจในการดำเนินการเพื่อต่อต้านการก่อการร้าย ทั้งนี้ พบว่าสำหรับประเทศในโซนเอเชียจะมีการใช้คำว่า แนวคิดสุดโต่ง และมุสลิมหัวรุนแรง มากกว่าคำว่า การก่อการร้าย อย่างไรก็ตาม แม้จะใช้เพียงคำว่า แนวคิดสุดโต่งแต่ถ้อยคำดังกล่าวกลับยังคงให้ภาพที่เชื่อมโยงกับกลุ่มผู้ก่อการที่เป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งภาพที่ปรากฏจากแง่มุมดังกล่าวได้สร้างให้เกิดภาพลักษณ์เชิงลบแก่กลุ่มผู้นับถือศาสนาอิสลามกลุ่มหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ กลุ่มผู้นำศาสนาอิสลามสายกลางจึงได้นำเสนอข้อมูลอีกชุดหนึ่งเพื่อชี้ให้เห็นว่า แนวคิดสุดโต่งและการก่อการร้ายรุนแรงไม่ได้เกี่ยวข้องกับหลักการศาสนาอิสลาม

อับดุลสุโก ดินอะ หรือ Ustaz Shukur^{๕๑} ได้เขียนบทความเรื่อง “มุสลิมสุดโต่ง การยึดมั่นในหลักการอิสลามและอิสลามานุวัตร”^{๕๒} โดยได้อธิบายความหมายของคำว่ามุสลิมสุดโต่ง(Extremism) การยึดมั่นในหลักการอิสลาม (Islamic Fundamentalism) และ “อิสลามานุวัตร” (Islamization) ซึ่งทั้งสามคำเริ่มมีใช้มากขึ้นในสื่อทั้งไทยและต่างประเทศ โดยเขาเห็นว่าความสุดโต่งมีอยู่ในตัวของศาสนิกทุกศาสนา แต่ไม่ใช่หลักคำสอน โดยเขาอ้างคำบรรยายของ อีรฟาน อับดุลฮาหมิด ฟัตตาห์^{๕๓} ที่กล่าวว่า แต่ละศาสนาจะมีศาสนิกอยู่ ๓ กลุ่ม คือ ๑) ผู้ที่มีแนวคิดสุดโต่ง ๒) ผู้ที่ละเลยต่อศาสนา และ ๓) ผู้ที่มีแนวคิดสายกลาง โดยที่กลุ่มที่หนึ่งและสอง จะนำความเสี่ยงภัยให้กับสังคมและเป็นภัยคุกคามต่อโลก ในขณะที่ผู้ที่มีแนวคิดสายกลางจะนำความผาสุกและสันติสุขต่อโลกนี้ ในขณะเดียวกัน กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มคนที่ละเลยต่อศาสนา(บางคน) ไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ศาสนาได้ใช้ และละเว้นในสิ่งที่ศาสนาห้าม ส่วนมากกลับมีบทบาทมากในสังคม และสิ่งที่อันตรายที่สุดคือ เมื่อกลุ่มคนเหล่านี้มีอำนาจในการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะและการออกกฎหมายของประเทศ กลุ่มคนเหล่านี้ผู้อยู่ในองค์กรของรัฐหรือองค์กรเอกชนที่ทำมาค้าขาย(ที่เกี่ยวกับปัจจัยยังชีพของประชาชน) กลุ่มคนเหล่านี้จะไม่สนใจในธรรมาภิบาล และจะเข้าหาศาสนาบ้างก็ในแง่พิธีกรรมเท่านั้น เช่น เมื่อขึ้นบ้านใหม่และตาย ก็จะเชิญผู้นำศาสนาทำพิธีกรรม เป็นต้น แต่แนวทางการดำเนินชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการเมือง เศรษฐกิจ สังคม กลับไม่นำหลักคำสอนทางศาสนามาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ ผู้เขียนได้ยกคำสอนมาอ้างอิงโดยกล่าวว่า สมัยศาสนาฮัมมัด เคยเตือนสาวกของท่านถึงพิษภัยของลัทธิลัทธิศาสนาไว้ว่า

"พวกเจ้าจงระวังความคลั่งในศาสนา เพราะแท้จริงสิ่งที่ทำให้ชนรุ่นก่อนต้องพินาศก็คือ ความคลั่งในศาสนานั่นเอง"

^{๕๑} ผู้ช่วยผู้จัดการโรงเรียนจริยธรรมศึกษามูลนิธิ อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา และที่ปรึกษาชมรมผู้ปกครองนักเรียนไทยทุนรัฐบาลมาเลเซีย

^{๕๒} “มุสลิมสุดโต่ง การยึดมั่นในหลักการอิสลาม และอิสลามานุวัตร” เข้าถึงใน <http://www.islammore.com/view/1282> สืบค้นเมื่อ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๕๘

^{๕๓} ศาสตราจารย์ ดร.อีรฟาน อับดุลฮาหมิด ฟัตตาห์ เป็นอาจารย์ประจำวิชาศาสนาเปรียบเทียบ มหาวิทยาลัยอิสลามนานาชาติมาเลเซีย

เขาจึงเห็นว่า มุสลิมสุดโต่งจะมีเฉพาะบางคน บางกลุ่มที่ไม่เข้าใจหลักการ เจตนารมณ์และเป้าหมายที่แท้จริงของศาสนาและผู้มีใจเป็นธรรมก็ต้องยอมรับว่าศาสนิกของตนโดยเฉพาะมุสลิมมีกลุ่มเหล่านี้จริงๆ

ในขณะคำว่า "ฟัณฑะเมนทะลิสัม" (Fundamentalism) โดยภาษาแล้วหมายถึง การยึดติดอยู่กับหลักการสำคัญหรือยึดติดอยู่กับคำสอนพื้นฐาน "ฟัณฑะเมนทะลิสัม" มีสองความหมายด้วยกัน ความหมายหนึ่งของคำว่า "อิสลามิก ฟัณฑะเมนทะลิสัม" ก็คือการยึดมั่นในหลักการที่ในภาษาอาหรับเรียกว่า "อิตติบะอ์"หรือการยึดมั่นทั้งในลายลักษณ์อักษรและเจตนารมณ์

ผู้เขียนบทความนี้ ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าในยุคปัจจุบันเป็นยุคของเสรีภาพทางศาสนา ถ้าใครบางคนกล่าวว่าเขายึดถือศาสนาของเขาตามตัวอักษรก็ไม่มีเหตุผลอะไรที่จะไปคัดค้าน เพราะเขาผู้นั้นปฏิบัติตามเสรีภาพทางศาสนา ในขณะที่ความหมายที่สองของ "อิสลามิก ฟัณฑะเมนทะลิสัม" ถูกแปลในความหมายว่า การใช้กำลังบังคับคนอื่นให้นับถือศาสนาของตนเอง ดังนั้นผู้เขียนมีทรรศนะว่า "อิสลามิก ฟัณฑะเมนทะลิสัม" ในความหมายที่สอง จะขัดกับเจตนารมณ์และเหตุผลของอิสลามทันที แนวความคิดที่สองของคำว่า "อิสลามิก ฟัณฑะเมนทะลิสัม" นี้เองได้ก่อให้เกิดสิ่งที่ยุคปัจจุบันเรียกกันว่า "ลัทธิสุดโต่ง" (Extremism) หรือลัทธิก่อการร้ายอิสลาม ทั้งๆที่ความจริงแล้วคำว่า "ลัทธิสุดโต่ง" หรือ "ลัทธิก่อการร้าย" นั้นเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกันอยู่ในตัวของมันเอง ในความเป็นจริงหลักคำสอนของอิสลามเป็นศาสนาแห่งสันติ มันไม่ถูกต้องอย่างแน่นอนที่จะถือว่าอิสลามเป็นที่มาของคำว่าลัทธิก่อการร้ายหรือลัทธิสุดโต่ง ศาสดา แห่งอิสลามได้กล่าวว่า "ศาสนาที่ถูกประทานแก่ฉันเป็นศาสนาแห่งความกรุณาปรานีและใจกว้าง"

สำหรับศาสนิกที่อ้างคำภีร์กุรอานของอิสลามที่ส่งเสริมผู้ถูกกดขี่ให้ต่อสู้เพื่อปลดปล่อยตัวเอง และสั่งมุสลิมให้ช่วยเหลือคนที่ถูกกดขี่และได้รับความเดือดร้อนภายใต้ เงื่อนไขของการญิฮาดนั้น ได้รับการอธิบายว่า การก่อการร้ายมิใช่การญิฮาด มันเป็นเรื่องที่เรียกว่า "พะชาดใน ภาษาภาษาอาหรับ" หรือการก่อความเสียหายและความหายนะต่อสังคมโลกซึ่งขัดกับคำสอนของอิสลาม มีบางคนที่ใช้คำนี้อย่างผิดๆไปสนับสนุนการก่อการร้ายเพื่อแนวทางของตนเองแต่ นั้นไม่ใช่เหตุผลที่จะนำมาใช้สนับสนุนเพราะ อัลลอฮ์ได้ดำรัสความว่า : "เมื่อ ได้มีการกล่าวแก่พวกเขาว่า จงอย่าก่อความเสียหายบนหน้าแผ่นดิน พวกเขากล่าวว่า เปลา เราเพียงแต่ต้องการแก้ไขสิ่งต่างๆต่างหาก แท้จริง พวกเขาคือผู้สร้างความเสียหาย แต่พวกเขาหาได้ตระหนักไม่"

นอกจากนี้ (หลักศาสนา) อิสลามต้องการให้มนุษย์ทั้งหมดทั้งมุสลิมและมิใช่มุสลิมสามารถอยู่ร่วมกันอย่างยุติธรรมในความสันติและความสมานฉันท์ อิสลามได้ให้แนวทางที่ครบถ้วนสมบูรณ์แก่มุสลิมเพื่อหาความสงบทั้งในชีวิตส่วนตัวและชีวิตทางสังคมและอิสลามใช้ให้มุสลิมมีมิตรไมตรีต่อผู้อื่นบนพื้นฐานของความสัมพันธ์ของมนุษย์ด้วยเช่นกัน มีโองการอัลกุรอานมากมายที่กล่าวถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสันติกับต่างศาสนิก เช่นอัลลอฮ์ได้ดำรัสความว่า "อัล ลอฮมีได้ทรงห้ามพวกเจ้าเกี่ยวกับบรรดาผู้ที่ไม่ได้ต่อต้านเจ้าในเรื่องศาสนา และพวกเขามีได้ขับไล่พวกเจ้าออกจากบ้านเรือนของพวกเจ้าในการที่พวกเจ้าจะทำ ความดีแก่พวกเขาและให้ความยุติธรรมแก่พวกเขา แท้จริงอัลลอฮ์ทรงรักผู้มีความยุติธรรม" (60:8) อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมภายใต้วัตถุประสงค์พิเศษของผู้นำชาติมุสลิมที่นครมักกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ตามคำร้องขอของกษัตริย์อับดุลเลาะห์ บิน อับดุล อาซิซ แห่งซาอุดีอาระเบีย เมื่อวันที่ 7-8 ธันวาคม ปี 2548 ได้ประกาศ "ปฏิญญาเมกกะฮ์" ยอมรับว่ามีมุสลิมหลายคนและหลายกลุ่มมีแนวคิดสุดโต่ง

สำหรับคำว่า อิสลามานูวัตร์ (Islamization current) ได้รับการอธิบายว่าเป็นกระแสหรือวาทกรรมทางปัญญาของปัญญาชนมุสลิมสมัยปัจจุบัน กระแสดังกล่าวเป็นการโต้เถียงกันอย่างมีเหตุผล ทั้งนี้ โดยมีจุดประสงค์ต่าง ๆ อันหลากหลายตามความถนัดของนักวิชาการมุสลิมในหลายสาขาวิชา ท่ามกลางกระแสการอิสลามานูวัตร์นักวิชาการทั้งมุสลิมและไม่ใช่มุสลิม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ยังคงมีความคลุมเครือในการใช้คำดังกล่าว ซึ่งคำว่า "อิสลามานูวัตร์" (Islamization) ถือว่าเป็นกระบวนการองค์รวมของการกล่อมเกลாதงศาสนา อีกนัยหนึ่งก็อาจเรียกว่าเป็นมรรควิธี (Method) ที่จะนำมาซึ่งสังคมใหม่ ที่อุทิศให้กับหลักคำสอนของอิสลามในทุกแง่มุม ความจริงอิสลามานูวัตร์เป็นประวัติศาสตร์ทางปัญญาของอิสลาม ซึ่งปัญญาชนมุสลิมในอดีตถึงปัจจุบันได้เพียรพยายามทำตามแบบอย่างท่านศาสดา กล่าวคือการกระทำใด ๆ ก็ตามให้สอดคล้องกับหลักการคำสอนของพระเจ้า ขณะที่ปัจจุบันอิสลามานูวัตร์ถือว่าเป็นกระบวนการการสังเคราะห์ (Synthesis) ที่นักวิชาการมุสลิมร่วมสมัยได้พยายามคิดค้นและแสวงหาทางออกให้กับสังคมมุสลิม ที่กำลังประสบวิกฤติการพัฒนาตามแบบฉบับของอิสลาม อิสลามานูวัตร์จึงเป็นผลโดยตรงมาจากการสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้อง ประสานกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ในสังคมสมัยใหม่ ซึ่งมีต้นแบบการพัฒนาจากแนวทางการพัฒนาตามรูปแบบตะวันตกที่เน้นแนวทางการพัฒนาเชิงประจักษ์ (Emperical) เชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific) หรือการเน้นแนวทางการพัฒนาแบบโลกียนิยม (Secularism) ซึ่งเป็นผลมาจากกระบวนการทำให้เป็นแบบวิถีโลก (Secularization) ที่ต้องการลดความสำคัญและอิทธิพลของศาสนาออกไปจากชีวิตความเป็นจริง

๓.๔ กรณีกลุ่มก่อการร้าย ISIS

สุรชาติ บำรุงสุข^{๔๔} นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงของไทยกล่าวถึงปฏิบัติการของกลุ่มไอเอส (กลุ่มรัฐอิสลาม) จากเหตุการณ์ในฝรั่งเศสว่า ปัจจุบันกลุ่มไอเอสมีวิธีการทำให้คนจำนวนมากมีความเชื่อในคำโฆษณาของกลุ่มจึงตัดสินใจเข้าไปร่วมมือด้วย มีคนจำนวนมากจากทั่วทุกมุมโลก รวมทั้งยุโรปเดินทางไปร่วมรบกับไอเอสที่สำคัญกลุ่มไอเอสมีความได้เปรียบเรื่องการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่สามารถขยายความคิดความเชื่อและอุดมการณ์ ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยกลุ่มไอเอสได้จัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาหน่วยหนึ่งทำหน้าที่โฆษณาผ่านสื่อออนไลน์โดยตรงและจัดทำนิตยสารออนไลน์ด้วย ทำให้คนอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ใช่ทหารผ่านศึกหรือไปร่วมรบโดยตรงสามารถรับชุดความคิดของกลุ่มไอเอสได้ง่ายๆ เรียกว่า ‘เซลล์ที่หลับใหล’ และคนกลุ่มนี้ไม่มีประวัติอาชญากรรม หรือที่เรียกว่า ‘กลุ่มคนประวัติสีขาว’ ไม่ได้อยู่ในสถานะที่หน่วยงานรัฐต้องติดตามความเคลื่อนไหวอย่างใกล้ชิดขณะนั้นหากว่าคนในกลุ่มที่เป็น ‘เซลล์ที่หลับใหล’ ลงมือก่อเหตุ เจ้าหน้าที่ก็จะไม่สามารถรู้ได้เลย เพราะไม่มีประวัติกลุ่มคนเหล่านี้ซึ่งมีระเบิดอยู่ในมือแต่คนธรรมดาที่เดินถนนไม่มี และเราไม่สามารถแยกออกได้เลยว่าใครคือผู้ก่อการร้ายอีกทั้งในโลกออนไลน์ปัจจุบันมีข้อมูลทุกอย่าง สามารถเรียนรู้ได้ทุกอย่างแม้กระทั่งการทำการระเบิดตึกระฟ้าเหตุโจมตีที่ฝรั่งเศสจึงเป็นบทเรียนว่า อาจจะเป็นฝีมือของชุดปฏิบัติการจริงๆ ชุดหนึ่งจากภายนอก แต่มีฐานรองรับหรือชุดสนับสนุนอยู่อีกชุดหนึ่งภายในประเทศเอง จึงไม่ควรคิดแบบเก่าๆ ว่า หากพูดถึงการก่อการร้าย ผู้ก่อเหตุจะต้องเดินทางจากนอกประเทศเข้ามาในประเทศเพื่อลงมือ แต่อาจจะมีชุดสนับสนุน

^{๔๔}ศ.ดร.สุรชาติ บำรุงสุข จากคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สืบค้นจาก <http://www.komchadluek.net/detail/๒๐๑๕๑๑๒๙/๒๑๗๖๗๐.html>

คอยช่วยเหลือ ซึ่งก็เป็นกลุ่มคนธรรมดาที่รับชุดความคิดจากกลุ่มไอเอสที่โฆษณาชวนเชื่อทางโลกออนไลน์ ก็เป็นได้ทั้งหมดนี้เป็นข้อจำกัดในแง่ของบุคคลที่เป็นผู้ก่อเหตุ แต่อีกเรื่องหนึ่งที่นักวิพากษ์ไม่แพ้กันก็คือ พื้นที่ก่อเหตุหรือสมรรถภูมิของกลุ่มก่อการร้ายได้เปลี่ยนจากพื้นที่ป่าเขาห่างไกลมาเป็นการก่อวินาศกรรมขนาดใหญ่ใจกลางเมืองหลวงแล้ว

ด้วยเหตุนี้มาตรการป้องกันรักษาเมืองจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรับมือการก่อการร้ายสมัยใหม่ บทเรียนเหล่านี้ไม่ได้มีแค่ที่ฝรั่งเศส แต่ยังรวมถึงสหรัฐอเมริกา อังกฤษ สเปน อินโดนีเซีย หรือแม้แต่ประเทศไทย ดังเช่นในเหตุการณ์ระเบิดที่ศาลท้าวมหาพรหม สีแยกราชประสงค์ เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๘ถือเป็นบทเรียนครั้งยิ่งใหญ่ที่ประเทศไทยควรศึกษาถึงระบบการป้องกันเหตุรุนแรงในเมือง เพราะความเป็นเมืองสมัยใหม่มีความเปราะบางสูงมาก คนในแวดวงความมั่นคงเห็นตรงกันว่า เมืองเป็นเป้าหมายที่ป้องกันได้ยากลำบากจากเหตุระเบิดที่แยกราชประสงค์ ลอนดอน ปารีส หรือแม้แต่ที่สหรัฐอเมริกา ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่าสงครามเริ่มเกิดในเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่ เพราะเมืองเป็นพื้นที่เปิด ทำให้มีปัจจัยทุกอย่างที่สามารถนำไปสู่การก่อการร้ายได้ และผู้ก่อการร้ายสามารถลงมือได้ทุกเวลาทำให้หน่วยงานความมั่นคงเริ่มมองเห็นสัญญาณว่า ผู้ก่อการร้ายไม่ได้มีเป้าหมายทำลายทรัพย์สินและสถานที่สำคัญของรัฐบาล แต่พุ่งเป้าหมายไปที่ชีวิตของประชาชนอย่างไม่จำแนก รวมถึงพื้นที่เปิดอย่างพื้นที่สาธารณะซึ่งจะมีประชาชนไปรวมตัวทำกิจกรรมเป็นจำนวนมาก

ดังนั้น การต่อต้านการก่อการร้ายกับเมืองสมัยใหม่ จึงเป็นสิ่งที่หน่วยงานความมั่นคงต้องคิดอย่างละเอียดในการหาวิธีป้องกัน เพราะในอดีตยุคสงครามเย็นและสงครามคอมมิวนิสต์จะเป็นการสู้รบในพื้นที่ห่างไกลในป่าเขา จึงไม่กระทบกับชีวิตคนในเมือง อย่างไรก็ตาม การก่อการร้ายสมัยใหม่ไม่จำเป็นต้องมุ่งเป้าประสงค์ไปที่ประเทศที่เป็นเป้าหมายโดยตรง เพราะสามารถลงมือก่อเหตุในประเทศที่ไม่ใช่เป้าหมายหลักแต่เป็นการลงมือเชิงสัญลักษณ์ได้ เหตุก่อการร้ายที่ผ่านมาในประเทศไทยก็ไม่ได้เกิดจากการที่ไทยเป็นเป้าหมายหลัก แต่เป็นการก่อเหตุเชิงสัญลักษณ์โดยที่มีผลกระทบต่อชาติตะวันตกที่เป็นเป้าหมายที่แท้จริง ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการคิดระบบป้องกันเมืองแบบใหม่ เหมือนที่หลายชาติในยุโรปจัดทำขึ้นหลังเหตุการณ์ ๙/๑๑ ที่สหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่ทำให้เจ้าหน้าที่สามารถพิสูจน์ทราบและจับกุมตัวผู้ก่อเหตุได้อย่างรวดเร็ว อย่างเช่นระบบกล้องซีซีทีวีที่มีความสำคัญกับโลกสมัยใหม่ รวมถึงระบบการอพยพประชาชนในพื้นที่ที่เกิดเหตุร้าย และควรให้ประชาชนได้เรียนรู้ว่าในชีวิตประจำวันเราอาจจะต้องประสบกับเหตุก่อการร้ายได้ตลอดเวลา เช่นเดียวกับเหตุรุนแรงในสามจังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งประเทศไทยจำเป็นต้องมีระบบการป้องกันหลายๆ อย่างที่ปัจจุบันยังไม่มี การให้ความรู้แก่ประชาชนก็เป็นเรื่องสำคัญ ตั้งแต่ความรู้พื้นฐานที่ว่าวัดระเบิดมีรูปร่างหรือลักษณะอย่างไร เมื่อเจอวัตถุต้องสงสัยควรปฏิบัติตัวอย่างไร รวมถึงระบบการอพยพประชาชนในพื้นที่เกิดเหตุ การอพยพคนออกจากตึกสูงซึ่งมีความยากลำบาก

สำหรับแนวทางในการเอาชนะกลุ่มไอซิสนั้น นิโคลาสเฮนน^{๕๕} อดีตนักข่าวชาวฝรั่งเศสผู้เคยถูกกลุ่มก่อการร้ายไอซิสจับเป็นเชลยนานถึง๑๐เดือน หลังจากที่ถูกปล่อยตัว เขานำประสบการณ์ช่วงที่ถูกจับมาเขียนถึงในหนังสือชื่อ 'Jihad Academy' ซึ่งตีพิมพ์ในอังกฤษเมื่อเดือนพฤศจิกายนที่ผ่านมา ได้ให้ความเห็นว่า การใช้กำลังโจมตีต่อกลุ่มไอซิสในซีเรีย นอกจากจะไม่ประสบความสำเร็จแล้ว ยังถือเป็นการที่ชาติตะวันตก "ตกหลุมพราง" เพราะเป็นแผนการของไอซิสในการล่อวงให้ประเทศยุโรปปิดเขตแดนแล้วก็ "ปิดใจ" ของตัวเอง และปฏิบัติการใช้เครื่องบินทิ้งระเบิดในพื้นที่ซีเรียจะไม่สร้างความเสียหายใดๆ ต่อ

^{๕๕}อ้างจาก <http://www.prachatai.com/journal/๒๐๑๕/๑๒/๖๒๘๐๐> (ค้นข้อมูลวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๘)

กลุ่มไอซิสแต่จะยิ่งผลักดันให้ผู้คนเข้าไปอยู่ในเงื้อมมือของพวกไอซิสมากขึ้นเนื่องจากการใช้กำลังโจมตีพื้นที่ที่มีแต่จะยิ่งสร้างความเสียหายต่อประชาชน

ส่วนแนวทางที่ถูกต้องคือการเอาชนะใจประชาชนในพื้นที่ พร้อมยกตัวอย่างกรณีที่ประชาคมโลกมีการตอบสนองที่ก่อวิกฤตผู้ลี้ภัยต่อชาวซีเรีย และเสนอให้ที่พักพิงแก่ผู้ลี้ภัยชาวมุสลิมที่หนีออกจากพื้นที่ขัดแย้ง การกระทำดังกล่าวถือเป็นการสร้างความเสียหายต่อไอซิสเนื่องจากไอซิสอ้างว่าพวกเขาต้องการสร้างดินแดนในฝันสำหรับชาวมุสลิม แต่ชาวมุสลิมในพื้นที่ยึดครองของพวกเขากลับพากันหนีออกจากพื้นที่เหล่านั้นแล้วเดินทางไป "ดินแดนของผู้ที่ไม่เชื่อในศาสนา" แทน

นอกจากนี้เฮนินยังเสนอให้มีการแก้ปัญหาด้วยวิธีการทางการเมืองในประเทศซีเรียโดยการร่วมมือกับประชาชนภายในประเทศและกำหนดให้พื้นที่ซึ่งถูกยึดครองโดยกลุ่มกบฏติดอาวุธในซีเรียทั้งหมดเป็นเขตห้ามเครื่องบินบินผ่าน (No-fly Zone) ซึ่งหมายถึงการสร้างพื้นที่ปลอดภัย (Safety Zone) ขึ้นนั่นเอง หมายความว่าต้องสั่งห้ามเครื่องบินจากทุกฝ่ายบินผ่านไม่ว่าจะจากฝ่ายพันธมิตรตะวันตก ฝ่ายรัสเซีย ฝ่ายรัฐบาลซีเรีย หรือฝ่ายอื่นๆ เพราะการให้ความปลอดภัยแก่ประชาชนในพื้นที่เหล่านั้นจะทำให้เกิดผลเสียต่อพวกไอซิส^{๕๖}

๓.๕ เสี่ยงจากเวทีวิชาการสาธารณะ

ภายใต้สถานการณ์ที่การแก้ไขปัญหของภาครัฐยังไม่ปรากฏผลความสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนนัก สถาบันทางวิชาการและนักวิชาการอิสระ โดยสถานีวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้นำเสนอแนวคิดว่าด้วยกระบวนการสันติภาพที่มุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับคู่เจรจาทั้งสองฝ่าย และบทบาทของภาคประชาสังคมที่เรียกว่า ตาข่ายนิรภัย (Safety Net) ที่เป็นการรวมตัวกันของประชาชนจากหลายๆฝ่ายที่สามารถพูดคุยเรื่องการสร้างสันติภาพ ทั้งในระดับที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

นอร์เบิร์ต^{๕๗} หนึ่งในคณะนักวิจัยและนักวิชาการชาวเยอรมันซึ่งเป็นผู้ริเริ่มจัดตั้ง ศูนย์ทรัพยากรสันติภาพขึ้น อธิบายว่าตาข่ายนิรภัย (Safety Net) จะมี ๒ระดับคือ ชั้นที่เป็นทางการ ก็คือตัวแทนของทั้งสองฝ่ายพูดคุยกันทั้งในระดับการพูดคุย (Dialogue)หรือการเจรจา(Negotiate) และมีตาข่ายนิรภัย ระดับล่างลงมาคือประชาชนที่ไม่ใช่ตัวแทนของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นทางการ แต่เป็นผู้แสดงตนว่าต้องการกระบวนการสันติภาพ และพูดคุยในเรื่องเดียวกันกับกลุ่มที่เป็นตัวแทนอย่างเป็นทางการ ซึ่งกลุ่มนี้ต้องคิดและเตรียมการว่าเกิดอะไรขึ้นหากกลุ่มที่พูดคุยเป็นทางการล้มเหลว คนเหล่านี้จะช่วยก่อร่างความคิดวิธีการหรือวางเป้าหมายเพื่อกอบกู้กระบวนการสันติภาพที่เป็นทางการที่ล้มเหลวให้สามารถกลับคืนมา โดยมีหลายหนทางที่ตาข่ายนิรภัย(Safety Net) จะเกิดขึ้นหรือก่อร่างขึ้นได้อย่างง่ายดาย กล่าวคือ เกิดจาก

^{๕๖}ผู้สนใจสามารถดูรายละเอียดได้ใน Nicolas Henin: The man who was held captive by Isis for 10 months says how they can be defeated, The Independent, ๐๓-๑๒-๒๐๑๕ <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/nicolas-henin-the-man-who-was-held-captive-by-isis-for-๑๐-months-says-how-they-can-be-defeated-a๖๗๕๗๓๖.html>

^{๕๗}ดร.นอร์เบิร์ต โรเปอส์. คู่มือกระบวนการสันติภาพชายแดนใต้ ปัตตานี “เราจะทำงานร่วมกันได้อย่างไร?” ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จังหวัดปัตตานี 2558

กลุ่มประชาชนที่รู้จักคุ้นเคยกันและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับทั้งสองฝ่าย (รัฐและขบวนการ) ที่มีการพูดคุยกัน และร่วมกันคิดว่าจะสื่อความคิดหรือข้อเสนออะไรบ้างไปสู่กลุ่มตัวแทนที่เป็นทางการ หรือตาสายนิรภัย อาจเกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ เช่น เมื่อตัวแทนที่เป็นทางการของแต่ละฝ่ายประสงค์ให้ประชาชนจัดตั้ง กลุ่มถาวรเป็นคณะในการให้คำปรึกษาเมื่อเกิดปัญหาวิกฤตที่จะเกิดขึ้น เพราะไม่เคยมีกระบวนการ สันติภาพที่ไม่มีวิกฤต ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ตัวแทนการเจรจาต้องการให้ประชาชนพัฒนา ศักยภาพที่จะช่วยเหลือในสถานการณ์ที่แตกหักหรือเกิดความขัดแย้งรุนแรง

นอกจากนี้ เขายังเห็นว่าประชาชนทั่วไป หรือกลุ่มต่างๆที่อยู่ในภาคประชาสังคม รวมทั้ง สื่อมวลชน หรือกลุ่มคนที่มีส่วนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในการสนับสนุนกระบวนการสันติภาพ และ กำลังคิดว่าจะสนับสนุนกระบวนการสันติภาพในอนาคตได้อย่างไรนั้น สามารถแสดงบทบาทตาสายนิรภัย ได้ โดยทำความเข้าใจกับผู้คนที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับทั้งสองฝ่ายไม่ว่าจะเป็นฝ่าย BRN PULO หรือญว อีกด้านหนึ่งคือ ผู้คนที่มีสัมพันธ์กับฝ่ายราชการพลเรือน หรือฝ่ายทหารไทย ซึ่งพวกเขาสามารถผลิต ความคิดดีๆ ที่จะให้กระบวนการสันติภาพเดินหน้าต่อไปได้ ตัวอย่างเช่นศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ (DSW) ที่สามารถเล่นบทบาทนี้ สื่อที่ติดต่อกับศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ก็สามารถเล่นบทบาทนี้

พร้อมกับข้อเสนอข้างต้น กลุ่มดังกล่าวได้ทำโครงการสร้างศูนย์ทรัพยากรสันติภาพ (Peace Resource Center-PRC) ขึ้น^{๕๘} ซึ่งจะเป็นที่ที่จะให้คนทั่วไปที่เกี่ยวข้องได้พบปะและสามารถเสนอแนวคิดว่าจะทำอย่างไรให้กระบวนการสันติภาพสามารถเดินหน้าได้ด้วยก้าวเล็กๆ และคนที่เฝ้าดูเหตุการณ์ความ ขัดแย้งที่อื่นที่คล้ายกันและกำลังศึกษาเรื่องเหล่านั้น ซึ่งจัดเป็นกลุ่มคนที่เห็นอกเห็นใจทั้งฝ่ายขบวนการ ของคนมลายู และเห็นใจฝ่ายรัฐไทยที่พวกเขาจะสามารถช่วยกันสร้างแนวคิดใหม่ๆนอกจากนี้ การสร้าง ศูนย์ทรัพยากรสันติภาพได้วางแผนที่จะประสานกับมหาวิทยาลัยหนึ่งหรือสองแห่งหรือกับองค์กรประชา สังคมที่สามารถดำเนินการอย่างอิสระ ซึ่งต้องเตรียมการตั้งแต่เริ่มต้น เพราะบรรยากาศทางการเมืองเป็น ช่วงที่ทั้งสองฝ่ายไม่มีที่ท่าว่าจะมีการเจรจาอย่างเป็นทางการ ซึ่งแน่นอนว่าทั้งสองฝ่ายยังมีความเห็นไม่ ตรงกันที่จะมีการเจรจา แต่ละฝ่ายไม่มีความพร้อมในการเจรจาโดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความเห็นที่แตกต่างกันว่าจะทำอะไรต่อไปในอนาคต^{๕๙}

ในการผลักดันให้เกิดกระบวนการสันติภาพครั้งนี้ กลุ่มดังกล่าวได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของ กระบวนการสันติภาพในที่อื่นๆ ซึ่งพบว่าในช่วงแรกนั้นฝ่ายรัฐบาลไม่พอใจต่อท่าทีของฝ่ายตรงข้ามใน ประเด็นเรื่องรากเหง้าของความขัดแย้ง ประวัติศาสตร์ และหลักการของการเปลี่ยนผ่านความขัดแย้งดังนั้น การทำความเข้าใจหรือหาจุดร่วมจำเป็นต้องอาศัยเวลาประสบการณ์ของกระบวนการสันติภาพอื่นที่เผชิญ กับสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเราควรจะมีข้อเสนอเหล่านี้ว่าเป็นการเรียกร้อง เพื่อให้เกิดการยอมรับและเคารพในศักดิ์ศรีของกลุ่มชาติพันธุ์ แทนที่จะมุ่งพูดคุยถึงใจกลางของปัญหา ความขัดแย้งทันที อาจจะดีกว่าหากจะมีการพิจารณาจังหวะก้าวที่เหมาะสมเพื่อแสดงการยอมรับและ

^{๕๘}ปัจจุบันศูนย์ทรัพยากรสันติภาพได้จัดตั้งขึ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว มีหน้าที่หลักในการสนับสนุนงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง กับการสร้างสันติภาพ โดยอยู่ภายใต้โครงสร้างของสถานีวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี มีสำนักงาน ๒ แห่งคือ ที่ปัตตานี อยู่ที่ชั้น ๓ คณะรัฐศาสตร์ และที่ กรุงเทพมหานครตั้งอยู่ที่ถนนเคโซ ย่านสีลม

^{๕๙}เป็นที่ทราบกันดีในภายหลังว่าในวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ หรือราว ๒ เดือนหลังจากการนำเสนอข้อเสนอดังกล่าว ตัวแทนของสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ในฐานะผู้แทนฝ่ายได้ร่วมลงนามกับตัวแทนกลุ่มแนวร่วมปฏิวัติ แห่งชาติมลายูปัตตานี (ปืออาร์เอ็น) และเริ่มต้นกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพอย่างเปิดเผยต่อสาธารณะเป็นครั้งแรก

เคารพศักดิ์ศรีของอีกฝ่ายหนึ่ง การยอมรับในเรื่องภาษา วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม จะมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างความไว้วางใจ ทางเลือกอีกอย่างหนึ่งก็คือ การเสนอตั้งคณะทำงานร่วมสร้างความเข้าใจและเรียนรู้ซึ่งกันและกันว่าเหตุใดคู่ขัดแย้งจึงมองปัญหาจากมุมมองที่แตกต่างกันอย่างสุดขั้ว

บทเรียนอีกประการหนึ่งจากกระบวนการสันติภาพในต่างประเทศก็คือ เมื่อใดก็ตามที่ถึงทางตันหรือเผชิญกับประเด็นที่ 'ไม่สามารถต่อรองกันได้' ต่างฝ่ายต่างเริ่มเกิดความไม่พอใจและมีแนวโน้มที่กระบวนการสันติภาพจะสะดุดลง ในสถานะเช่นนี้แต่ละฝ่ายควรถอยไปคนละก้าวและพิจารณาว่าจะปรับปรุงกระบวนการนี้ได้อย่างไร แทนที่จะจดจ่ออยู่กับประเด็นใดประเด็นหนึ่งเพียงอย่างเดียว กระบวนการสันติภาพในที่ต่างๆ เช่น ในไอร์แลนด์เหนือ อาเซอร์ไบจาน หรือมินดาเนา ล้วนต้องเผชิญกับความท้าทายที่คล้ายกันนี้ ซึ่งในท้ายที่สุด ทุกกระบวนการต่างก็พบทางออกที่สามารถตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของฝ่ายหลักๆ ที่เกี่ยวข้องได้

นักการเมืองและฝ่ายต่างๆ ที่เข้าร่วมในกระบวนการสันติภาพที่ยืดเยื้อมานานมักพบว่าตอนที่เริ่มพูดคุย พวกเขาไม่สามารถจินตนาการได้เลยว่าจะสามารถประนีประนอมในเรื่องจุดยืนที่สำคัญได้ แต่การได้เข้าร่วมในกระบวนการพูดคุยกับอีกฝ่ายหนึ่งเป็นเวลานานและมีความเข้าใจในประเด็นปัญหาต่างๆ อย่างลึกซึ้งมากขึ้น รวมถึงการผ่านประสบการณ์อันเจ็บปวดระหว่างทางร่วมกัน สิ่งเหล่านี้ทำให้พวกเขาเริ่มทบทวนจุดยืนและคิดถึงทางเลือกอื่นนอกจากนี้ มีข้อเสนอที่น่าสนใจว่าสิ่งหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้การพูดคุยสันติภาพก็คือการปรับเปลี่ยนประเด็นการพูดคุยอยู่เสมอจะเหมือนกับการชุมภาพระหว่างเรื่องที่เป็นเป้าหมายระยะยาวกับเรื่องเล็กๆ ที่สามารถประนีประนอมกันได้ไม่ยากนัก ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีและช่วยลดระดับของความขัดแย้งในพื้นที่แนวทางของกระบวนการสันติภาพยังถูกเสนอไว้อีกด้วยว่า กระบวนการสันติภาพจะต้องพิจารณาถึงปัญหาความยุติธรรมและการสร้างความสมานฉันท์ในหลายประเด็น เพื่อที่จะตอบคำถามว่าเราจะสร้างสังคมใหม่ร่วมกันอย่างไรหลังผ่านการสูญเสียชีวิตผู้คนจำนวนมาก เราจะฟื้นฟูความยุติธรรมและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงอย่างไร ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในแต่ละฝ่ายจะถูกพิจารณาโดยกระบวนการยุติธรรมหรือไม่อย่างไร จะป้องกันไม่ให้ผู้กระทำผิดลอยนวลและจะสร้างบรรยากาศของความสมานฉันท์ได้อย่างไร ซึ่งก็มีความยากลำบากกว่าจะสร้างสมดุลอย่างไรระหว่างความจำเป็นที่จะต้องนำ(อดีต)ผู้ก่อความรุนแรงมาเข้าร่วมในกระบวนการสันติภาพ ความพยายามที่จะเริ่มต้นใหม่และความจำเป็นในการยอมรับอดีตในภาวะเช่นนี้ มีบทเรียนจากที่อื่นอย่างน้อยสองประการซึ่งอาจช่วยตอบคำถามที่ยากเหล่านี้ได้ กล่าวคือ

ประเด็นแรกการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (restorative justice) มาใช้ในพื้นที่ความขัดแย้งแทนกระบวนการยุติธรรมปกติ ซึ่งประกอบไปด้วย การตอบสนองต่อความต้องการของผู้เสียหายจากความรุนแรงและความยุติธรรมด้วยการแสวงหาและยอมรับความจริงรวมทั้งพยายามเยียวยาพวกเขาในหลายหลายมิติ (ซึ่งอาจหมายถึงการลงโทษผู้กระทำความรุนแรงต่อพวกเขา) ความพยายามเช่นนี้ได้เกิดขึ้นบ้างแล้วในภาคใต้ ประเด็นที่สอง การสร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับการแลกเปลี่ยนและการรับฟังความจริงจากผู้ที่อยู่ในความขัดแย้งเป็นเรื่องสำคัญ วิธีการนี้มักจะพัฒนาไปสู่การจัดตั้งคณะกรรมการแสวงหาความจริง (Truth Commissions) แต่กลไกนี้จะเกิดขึ้นได้เมื่อฝ่ายต่างๆ มีความเข้าใจพื้นฐานโครงการระดับหนึ่งในเรื่องข้อตกลงทางการเมือง ความยากลำบากของกระบวนการสันติภาพก็คือ ไม่มีกระบวนการสันติภาพใดที่ไม่ต้องเผชิญกับปัญหาความแตกต่างภายในของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย และเป็นเรื่องปกติที่กระบวนการนี้มักจะถูกทำลายโดยผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วม ผู้ที่วิพากษ์วิจารณ์การ

ดำเนินการกระบวนการสันติภาพและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้หลักการสันติภาพในการแสวงหาทางออก บางครั้งกลุ่มคนทั้ง ๓ กลุ่มดังกล่าวนี้จะถูกเรียกขานว่าเป็น 'พวกบ่อนทำลาย' (spoiler) แต่อาจกล่าวได้ว่า กลุ่มคนที่คัดค้านหลักการแสวงหาทางออกด้วยสันติวิธีเท่านั้นที่สมควรจะถูกเรียกว่าเป็นพวกบ่อนทำลายหากมองจากสภาพความจริงทางการเมือง เป็นเรื่องยากที่จะทำให้คู่ขัดแย้งมีความเห็นพ้องต้องกันตั้งแต่แรกในการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งที่ใช้ความรุนแรงไปสู่การแสวงหาข้อตกลงทางการเมืองอย่างสันติ แต่ในหลายกรณี แรงจูงใจหลักที่ทำให้ฝ่ายหนึ่งเริ่มก่อนคือความต้องการการสร้างรายได้เปรียบเหนือคู่แข่งที่อยู่ในสายเดียวกัน ในหลายแห่งกระบวนการสันติภาพจึงเป็นการผสมผสานกันอย่างน่าประหลาดใจระหว่างความพยายามลดความรุนแรงระหว่างฝ่ายที่ขัดแย้งกัน (inter-party de-escalation) กับการลดความเป็นปฏิปักษ์กันเองของผู้ที่อยู่ในฝ่ายเดียวกัน (intra-party rivalry)

นอกจากนั้น สิ่งที่มีมักจะเกิดขึ้นในช่วงเริ่มต้นของกระบวนการสันติภาพก็คือ ประเด็นความขัดแย้งกลายเป็นเรื่องการเมืองที่อยู่ในกระแสความสนใจของสาธารณชนมากขึ้น ก่อนหน้าที่จะมีกระบวนการสันติภาพหลายฝ่ายมักจะไม่นกล้ำพุดถึงความคับข้องหมองใจและข้อเรียกร้องต่างๆอย่างเปิดเผยเต็มที่ แต่การริเริ่มกระบวนการสันติภาพ ทำให้พวกเขาเห็นถึงความจำเป็นและโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผย ส่วนคนที่พอใจกับสถานะที่เป็นอยู่อาจจะกังวลว่าข้อตกลงทางการเมืองใหม่อาจทำให้ตนตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ซึ่งประเด็นเหล่านี้ก็เกิดขึ้นกับกรณีภาคใต้เช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงควรหาวิธีการจัดการกับประเด็นเหล่านี้ให้กลายเป็นประเด็นการเมือง (Polarization) ด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์บทเรียนจากที่อื่น สะท้อนให้เห็นว่าการสร้างสันติภาพ ไม่ควรจำกัดอยู่เฉพาะการพูดคุยระหว่างคู่ขัดแย้งเท่านั้น แต่ยังต้องสนับสนุนให้มีการพูดคุยกันเพื่อจัดการกับความขัดแย้งภายในแต่ละฝ่ายด้วย เราต้องหาวิธีการในการนำเอาทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามาพูดคุยกันและสร้างพื้นที่กลางขึ้นมา ซึ่งสามารถจะจัดขึ้นได้ในรูปแบบของการปรึกษาหารือและการมีส่วนร่วมในหลายระดับ

สำหรับข้อเสนอแนะต่อกระบวนการสันติภาพที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการทำหน้าที่ของสื่อในครั้งนี้มีอยู่หลายประเด็นด้วยกัน ได้แก่

- คณะพูดคุยทั้งสองฝ่ายและผู้อำนวยความสะดวก ควรมีข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการสื่อสารและทำงานกับสื่อมวลชนนอกเหนือไปจากโต๊ะการพูดคุยสันติภาพที่เป็นดำเนินการแบบปิดลับ เช่น การออกแถลงการณ์เกี่ยวกับผลการประชุมจะต้องได้รับฉันทานุมัติร่วมกันและมอบหมายให้ผู้อำนวยความสะดวกเป็นผู้แถลง โดยมีการเผยแพร่ในภาษาไทย มาลายูและอังกฤษ เป็นต้น

- องค์กรประชาสังคมควรร่วมกันทำงานเพื่อสร้างความตื่นตัวของสาธารณชนเพื่อหนุนเสริมกระบวนการสันติภาพ ข้อเสนอหนึ่งที่ปฏิบัติได้จริงก็คือการจัดเวทีสาธารณะเรื่องสันติภาพอย่างต่อเนื่องซึ่งองค์กรภาคประชาสังคมต่างๆ และเครือข่ายสามารถริเริ่มและดำเนินการได้เอง แต่ควรมีการประสานงานกันในเรื่องจังหวะเวลาและประเด็นเพื่อให้การทำงานสอดคล้องกันทั้งนี้ ในการทำงานควรให้ความสำคัญกับการทำงานกับสื่อมวลชนทั้งในระดับประเทศและท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้และเข้าใจในเรื่องกระบวนการสันติภาพ

- สื่อมวลชนทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นควรมีบทบาทสำคัญในการรายงานความเคลื่อนไหวเรื่องกระบวนการสันติภาพอย่างต่อเนื่องและจริงจัง เพื่อร่วมผลักดันให้ประเด็นเรื่องนี้เป็นวาระแห่งชาติ

- เพื่อเป็นการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ควรเปิดพื้นที่ทางการเมืองและให้โอกาสคนกลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนไทยพุทธและคนไทยเชื้อสายจีนในพื้นที่ได้แสดง

ความคิดเห็นและข้อห่วงใยของพวกเขาที่มีต่อกระบวนการสันติภาพ

-ศูนย์ทรัพยากรสันติภาพ (Peace Resource Center) ซึ่งจัดตั้งขึ้นที่ปัตตานีและกรุงเทพฯ วัตถุประสงค์ของศูนย์ก็คือการให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสันติภาพกับทุกฝ่ายและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหลาย และเพื่อสร้างตาข่ายนิรภัย (safety net) ขึ้น เชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดมาร่วมกันหาทางออกและติดตามกระบวนการสันติภาพ รวมทั้งจัดทำแบบสำรวจสันติภาพ (peace poll) เพื่อช่วยประเมินความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ ศูนย์จะได้พิจารณาในการทำงานเพื่อผลิตสื่อเพื่อสันติภาพอีกด้วย

จากข้อเสนอแนะของกลุ่มนี้ จะเห็นว่าให้ความสำคัญกับกระบวนการเจรจาเพื่อสันติภาพโดยให้เครือข่ายภาคประชาสังคมมีบทบาทสำคัญในฐานะที่ไม่เป็นกลุ่มที่เป็นทางการ ซึ่งแตกต่างจากนโยบายและแนวทางของภาครัฐที่ยังคงให้ความสำคัญกับรัฐในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญ อย่างไรก็ตามทั้งภาครัฐและองค์กรทางวิชาการดังกล่าวมีข้อเสนอหลักที่เกี่ยวข้องกับมิติสื่อที่ใกล้เคียงกัน นั่นคือ การวางไว้บทบาทของสื่อในวงจำกัดเช่นเดียวกัน

ขณะที่นักวิชาการสันติภาพชาวไทยกลับมีมุมมองที่มีรายละเอียดด้านสันติภาพที่แตกต่างออกไปจากแนวทางข้างต้น โดย ศ.ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ได้นำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมาไปทั่วหลายกลุ่ม โดยเขาเสนอแนวทางที่เรียกว่า “สันติสนทนา” หรือ peace talk^{๖๐} ซึ่งผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนตามแนวทางดังกล่าวไม่ใช่หน่วยงานด้านความมั่นคง แต่เป็นคนที่ทำงานวิชาการด้านสื่อ ชัยวัฒน์เห็นว่า คำว่าสันติสนทนาไม่ปรากฏอยู่ในตำราด้านกระบวนการสันติภาพเล่มสำคัญ และเป็นไปได้ว่า “สันติสนทนา” ถูกแนวคิดระดับที่กว้างกว่าอย่าง “กระบวนการสันติภาพ” (peace process) ครอบอยู่หรือไม่ก็ถูกแนวคิดที่ซับซ้อนกว่าอย่าง “สานเสวนา” (dialogue) บังเอาไว้เมื่อพิจารณาสนธิสนทนาจากแง่มุมของวิชาการด้านการสื่อสารโดยเฉพาะในแง่สื่อสันติภาพ ภาพที่เห็นได้ชัดที่สุดน่าจะเป็นงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสันติวารสารศาสตร์ (peace journalism) ซึ่งมักมุ่งทำงาน ๕ ด้านคือ ตั้งข้อสงสัยกับภาพและสีสรรของ “ศัตรู” ที่ถูกสร้างขึ้น อีกทั้งยังต้องหาวิธีการต่างๆ เพื่อคืนสภาพความเป็นมนุษย์ให้กับศัตรูในสงครามหรือความขัดแย้งที่ถึงตาย ปลดปล่อยเหยื่อความรุนแรงจากการ “ถูกใช้” ด้วยการคืนความเป็นมนุษย์ที่มีอัตตาณัติ (autonomy) ให้กับเขา คืน “ความจริง” ทางสังคมให้กับความขัดแย้งที่ถึงตาย “ความจริง” ที่เป็นสามัญสำนึกที่ว่า ไม่มีความขัดแย้งใดถือกำเนิดขึ้นในสุญญากาศนอกบริบททางสังคมและบ่อยครั้งความขัดแย้งที่ปรากฏเป็นอาการ (symptom) ของปัญหาที่ลึกซึ้งกว่า ซึ่งมักฝังรากซ่อนเร้นอยู่ในโครงสร้างสังคมที่ไม่เป็นธรรม

ด้วยเหตุนี้ ชัยวัฒน์ จึงเสนอว่า^{๖๑} จะต้องทำให้การสนทนาธรรมดากลายเป็นสนธิสนทนาโดยใช้แนวคิดของนักปรัชญาอังกฤษเรื่องนามชื่อ John Searle ที่ระบุว่า มนุษย์มีความสามารถกำหนดหน้าที่ให้วัตถุและผู้คนทำการบางอย่างได้ (Recognized status function) เช่นสามารถกำหนดให้กระดาษกลายเป็นเงิน หรือเป็นประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตรหรือบัตรโดยสารเครื่องบินทำให้ผู้โดยสารขึ้นเครื่องบินได้ที่ทำเช่นนี้ได้เพราะมีการยอมรับสถานะหน้าที่ในการทำงานร่วมกันและที่สิ่งนั้นทำหน้าที่

^{๖๐}ชัยวัฒน์ นำเสนอแนวทางดังกล่าวต่อที่ประชุม “การเสวนาสาธารณะเรื่อง การสื่อสารกับสันติภาพชายแดนใต้ โอกาสพื้นที่ใหม่และสิ่งท้าทาย จัดโดย วิทยาลัยประชาชน ศูนย์ศึกษาและพัฒนาการสื่อสารสันติภาพ คณะวิทยาการสื่อสาร ม.อ.ปัตตานี ร่วมกับ สมาคมหนังสือพิมพ์ภาคใต้แห่งประเทศไทย และศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๘.

^{๖๑}อ้างอิงจาก <http://www.prachatai.com/journal/๒๐๑๕/๑๒/๖๒๗๙๖> สืบค้นข้อมูล ๖ ธันวาคม ๒๕๕๘

ดังกล่าวได้เพราะมี collective intentionality หรือการตระหนักรับรู้ร่วมกัน กระดาษใบหนึ่งทำหน้าที่เป็นปฏิญญาบัตรหรือเงินตราได้เพราะมีการตระหนักรับรู้ร่วมกันว่าสิ่งที่อยู่ในมือคนที่ถือกระดาษใบนี้เป็นปฏิญญาบัตรหรือธนบัตร ไม่ใช่กระดาษธรรมดาซึ่งวัฒนธรรมเห็นว่ากระบวนการที่ทำให้กระดาษกลายเป็นเงินตราได้คือมนตราทางสังคม เพื่อเปลี่ยนการสนทนาให้กลายเป็นสันติสนทนาวิทยาการสื่อสารอาจต้องทำหน้าที่นี้ แต่มนตราของวิทยาการสื่อสารประกอบด้วยสิ่งสำคัญ ๓ ส่วนคือ ๑) ความมั่นใจว่าวิชาการของตนมีฤทธิ์สามารถเปลี่ยนการสนทนาให้กลายเป็นสันติสนทนาได้ ๒) ความสามารถในการสร้างความตระหนักรับรู้ให้ผู้รอบด้านเห็นว่าสันติสนทนาเป็นเรื่องจำเป็นต่อกระบวนการสันติภาพ เพราะการใช้ความรุนแรงตั้งแต่จะก่อความเสียหายให้กับผู้คน สังคม และรัฐไม่มีที่สิ้นสุด และ ๓) การสถาปนาความชอบธรรมให้กับสันติสนทนาเพื่อให้ตัวสันติสนทนานั้นทรงอำนาจไม่ใช่เพียงเป็นการสนทนาธรรมดา

วิทยาการสื่อสารเพื่อสันติภาพจะมีมนตราเปลี่ยนการสนทนาให้กลายเป็นสันติสนทนาได้ จำเป็นต้องตระหนักว่าภารกิจดังกล่าวเป็นงานทางวิชาการที่ก้าวข้ามปัจจัยเฉพาะหน้าชนิดที่เห็นผลปฏิบัติแต่เพียงอนาคตระยะสั้น ไปสู่ความเข้าใจว่านอกจากเรื่องเฉพาะหน้าแล้ว ภารกิจดังกล่าวเป็นงานความรู้เพื่อขับเคลื่อนสังคมในเชิงสถาบันและปฏิบัติการ ซึ่งเป็นไปไม่ได้หากขาดความรู้และความเข้าใจในอัครจริยแห่งสันติสนทนา ไม่ต่างจากการเดินทางจากภาพฝันของศาสดา ผ่านความคิดของนักปรัชญา ข้อเสนอของรัฐบุรุษ จนกลายมาเป็นสถาบันและปฏิบัติการของโลกเพื่อสถาปนาสันติภาพให้เกิดขึ้น และทำหน้าที่ป้องกันมิให้ความขัดแย้งลุกลามกลายเป็นความรุนแรงที่ทำร้ายผู้คนและโลกมากไปกว่านี้

ประเด็นที่สำคัญก็คือ คนที่ทำงานด้านการสื่อสารอาจจะต้องมองตัวเองว่า ในที่สุดงานที่ตนเองทำอยู่นั้นคืออะไร ในแง่หนึ่งคือการประมาณตัวเอง ในแง่หนึ่งคือการทำความเข้าใจความจริงของความรุนแรง และในอีกแง่หนึ่งคือความมั่นใจในพลังอำนาจของการสื่อสาร^{๖๒}

๓.๖ ข้อเสนอจากภาคประชาสังคม

ในห้วงเวลาเดียวกัน สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ ได้ทำการศึกษา“โครงการแนวโน้มทัศนคติของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบ ความยุติธรรม ปัญหาสังคมและการสร้างสันติภาพ”^{๖๓}พบว่าประชาชนในพื้นที่ที่มีข้อเสนอต่อรัฐบาลกลุ่มที่มีความเห็นและอุดมการณ์แตกต่างจากรัฐ (เช่นกลุ่มบีอาร์เอ็น)และภาคประชาสังคมในพื้นที่ เกี่ยวกับนโยบายสาธารณะด้านข้อเสนอต่อเส้นทางกระบวนการสันติภาพที่ยั่งยืนดังนี้

^{๖๒}ผู้สนใจสามารถดาวน์โหลดเอกสารฉบับเต็มได้ที่

http://www.deepsouthwatch.org/sites/default/files/peace_talk-phil.pdf

^{๖๓}โครงการแนวโน้มทัศนคติของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบ ความยุติธรรม ปัญหาสังคมและการสร้างสันติภาพ, ๒๕๕๘. สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ (CSCD) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

๑)แนวทางในการจัดการความขัดแย้งในพื้นที่จัดตั้งกลไกหรือระบบที่หนุนเสริมให้เกิดความต่อเนื่องในกระบวนการพูดคุยสันติภาพระหว่างรัฐบาลไทยและกลุ่มผู้เห็นต่าง

-การเปิดใจรับฟังข้อเสนอจากความคิดเห็นต่างๆและนำข้อเสนอเดิมมาพิจารณาและหาแนวทางในการจัดการปัญหาพร้อมกันอีกครั้ง

-การยุติความรุนแรงและการใช้กำลังอาวุธการลดอาวุธ/การถอนทหารออกจากพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

-กลไกการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ไม่ให้เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจในทางที่ผิด

-การจัดการปัญหาพื้นที่ที่ต้องมีความต่อเนื่องโดยผ่านระบบติดตามการจัดการปัญหาที่ประชาชนสามารถตรวจสอบได้

-มีการจัดสรรงบประมาณในการจัดการปัญหาอย่างมีความโปร่งใส มีความยุติธรรม และมองการจัดสรรงบประมาณที่แก้ปัญหาได้ตรงจุด

-มีการจัดตั้งเขตปกครองพิเศษภายใต้รูปแบบการบริหารที่ทุกคนในพื้นที่สามารถอาศัยอยู่ร่วมกันได้

๒) การดำเนินงานกลไกยุติธรรม (รวมถึงกลไกยุติธรรมทางเลือก/ประเด็นสิทธิมนุษยชน)

-ควรให้ความรู้ความเข้าใจประเด็นด้านกฎหมายเรื่องการให้อภัยหรือการนิรโทษกรรมกับผู้ที่มีความคิดต่างต่อประชาชนและผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในพื้นที่

-ควรนำการนิรโทษกรรมต่อผู้ที่กระทำผิดมาใช้ในการพื้นที่

-การปล่อยตัวผู้กระทำผิดในคดีความมั่นคงภาคใต้หรือการนำผู้กระทำความผิดในคดีความมั่นคงมาดำเนินการให้มีความยุติธรรมในหลักกฎหมาย

-การยกเลิก พรก.ฉุกเฉินในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

-การยกเลิกบัญชีดำผู้ต้องสงสัยที่โดนกล่าวหากระทำความผิดทั้งที่ไม่ได้ผิด

-การออกแบบและจัดทำมาตรการคุ้มครองความปลอดภัยให้กับประชาชนที่เหมาะสมกับบริบทและประชาชนในแต่ละพื้นที่

-มีการจัดระบบการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม

๓) หลักการในการจัดการปัญหา

-ต้องแก้ปัญหาด้วยความจริงใจและจริงจัง และลดทิวาระหว่างกัน

-มีการทำความเข้าใจกันและปรับความเข้าใจซึ่งกันและกัน

-ต้องมีการสร้างความเชื่อมั่นให้กลุ่มผู้เห็นต่างและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

-ดำเนินงานโดยวิธีการสมานฉันท์

-มีการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.อย่างจริงจังและชัดเจน

-โครงการที่นำมาใช้ในพื้นที่ควรเป็นโครงการที่ประชาชนต้องการสอดคล้องกับชีวิต ทำด้วยความจริงใจ และมีความต่อเนื่อง

๔) การส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

-การเปิดรับฟังความคิดเห็นต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการปัญหาในพื้นที่
-ให้มีการลงประชามติเกี่ยวกับรูปแบบการปกครองและการบริหารในพื้นที่จังหวัด
ชายแดนภาคใต้

-รัฐควรสร้างความปรองดองระหว่างรัฐกับประชาชนให้มากขึ้น

๕) การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และประชาชนในพื้นที่

-ควรยอมรับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศาสนา อัตลักษณ์ และลักษณะความเฉพาะตัว
ของพื้นที่

-ควรส่งเสริมและจัดระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับพื้นที่

-ควรส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

-มีการกำหนดกรอบในการจัดการปัญหาทั่วไปในสังคม เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาปาก
ท้องของประชาชน การแก้ปัญหาความยากจน ปัญหาการว่างงาน ฯลฯ

-ให้องค์กรท้องถิ่น อบต.องค์กรด้านศาสนาเข้ามามีบทบาทในการพัฒนา เช่น การ
ขับเคลื่อนด้านเศรษฐกิจสนับสนุนส่งเสริมในภารกิจต่างๆ

๖) ประเด็นอื่นๆ

-การดูแลภาพรวมในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนที่ควรนำเสนอออกมา
อย่างรอบคอบ ไม่นำเสนอบางแง่มุมจนสร้างผลกระทบเชิงลบต่อพื้นที่

-ควรมีการสร้าง ความเข้าใจ ปรับทัศนคติของคนภายนอกพื้นที่ที่มีต่อสถานการณ์ความ
ไม่สงบที่เกิดขึ้น

ในการศึกษาครั้งนี้ ยังมีผลการศึกษาที่เป็นข้อเสนอของประชาชนในพื้นที่ต่อกลุ่มผู้เห็นต่าง (BRN)
ที่น่าสนใจ ดังนี้

๑) แนวทางในการจัดการความขัดแย้งในพื้นที่

-การยุติความรุนแรงต่อประชาชนผู้บริสุทธิ์ทุกกลุ่มในพื้นที่

-การปรับเปลี่ยนวิธีการต่อสู้จากการทหารเป็นการต่อสู้ด้วยสันติวิธี (ทางการเมือง การ
ปกครอง)

-ต้องยอมรับแนวทางในการจัดการปัญหาในพื้นที่ด้วยกระบวนการพูดคุย/เจรจา
สันติภาพ

-การยอมรับข้อเสนอของรัฐบาลและการสร้างความต่อเนื่องในกระบวนการพูดคุย
สันติภาพ ระหว่างรัฐบาลไทยและกลุ่มผู้เห็นต่าง

๒) หลักการในการจัดการปัญหา

- ต้องแก้ปัญหาด้วยความจริงใจและจริงจัง และลดทิวาระหว่างกัน
- มีความตรงไปตรงมาในการจัดการปัญหา
- มีการทำความเข้าใจกันและปรับความเข้าใจซึ่งกันและกัน
- ต้องมีการสร้างความเชื่อมั่นให้ฝ่ายรัฐ
- ต้องมีความปรองดองและทำงานด้วยวิธีการสมานฉันท์

๓) การร่วมมือกับรัฐบาลในการจัดการปัญหาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาเศรษฐกิจ ฯลฯ

นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอจากประชาชนต่อภาคประชาสังคมด้วยเช่นกัน คือ

๑) ภาคประชาสังคมต้องพยายามผลักดันและนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อสนับสนุนการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่หนุนเสริมกระบวนการสันติภาพ

๒) การสร้างความเข้าใจและความเข้มแข็งในการจัดการปัญหา ให้ประชาชนในพื้นที่

๓) การหนุนเสริมการสร้างความรู้และความเชื่อมั่นระหว่างรัฐบาลไทยและกลุ่มผู้เห็นต่าง

๔) การส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาในพื้นที่ เช่น การจัดเวทีรับความคิดเห็นของกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่

๕) การร่วมกันพัฒนา ทั้งการร่วมคิด ร่วมทำเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม ให้เป็นรากฐานที่มั่นคงเพื่อจะได้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข

๖) การหนุนเสริมและสนับสนุนโครงการที่มีการดำเนินงานเชื่อมโยงกับการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและพัฒนาศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ เช่น โครงการเกี่ยวกับเยาวชน การศึกษา ด้านอาชีพ เป็นต้น

๗) การสนับสนุนการดำเนินงานด้านกลไกยุติธรรมในพื้นที่ และช่วยติดตามประเด็นสิทธิมนุษยชนในพื้นที่

๓.๗ ข้อเสนอจากการประชุมร่วมกับสถาบันทางวิชาการในต่างประเทศ

ยุทธศาสตร์ทางด้านความมั่นคงของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อสถานการณ์ความรุนแรงและการก่อการร้ายปรากฏชัดเจนจากการเผยแพร่แนวคิดความรุนแรงสุดโต่งและการต่อต้านการก่อการร้ายของกองทัพเรือสหรัฐประจำภาคพื้นแปซิฟิก ผ่านวารสารชื่อ Asia Pacific Defense Forum^{๒๔} ฉบับภาษาไทย ซึ่งนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดสุดโต่ง และการต่อต้านการก่อการร้ายเต็มรูปแบบ ดังตัวอย่างฉบับที่ 3/2555 ชุดที่ 37 ซึ่งมีพาดหัวบนหน้าปกเรื่อง “วิเคราะห์ความคิดผู้ก่อการร้าย” “ยืนหยัดต่อต้านแนวคิดสุดโต่ง” และ “เยือนค่ายขจัดแนวคิดหัวรุนแรงในปากีสถาน” ทั้งนี้ ผู้รับผิดชอบของวารสารฉบับดังกล่าว คือ พลเรือเอก แชนมวล เจ. ลีออคเคิลีย์ ที่ 3 ในฐานะผู้บัญชาการกองบัญชาการสหรัฐประจำภาคพื้นแปซิฟิก ได้นำเสนอว่า แนวความคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรงเป็นปัญหาระดับโลก (สหรัฐ) จึงให้

^{๒๔} อ้างอิงจาก file:///C:/Users/Administrator/Downloads/APDF_V37N3_thai.pdf เข้าถึงเมื่อ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘

ความสนใจเป็นพิเศษต่อผลกระทบต่อเสถียรภาพของภูมิภาค ด้วยเหตุนี้ วารสาร APDF จึงทำหน้าที่ในการอธิบายถึงที่มาของแนวคิดสุดโต่งที่นิยมความรุนแรง วิธีการตอบโต้ภัยคุกคามจากแนวคิดดังกล่าว รวมถึงตลอดถึงวิธีการแก้ไขปัญหามาระยะยาวที่สามารถทำได้ ขณะเดียวกัน(สหรัฐ) ก็ได้เรียกร้องให้ชาติต่างๆ ต้องหันมาร่วมมือกันในการบรรเทาความรุนแรงที่เกิดจากการกระทำของกลุ่มผู้นิยมความรุนแรงเหล่านั้น

แนวทางของสหรัฐคือ การรักษาความมั่นคงในภูมิภาคโดยอาศัยความร่วมมือทั้งในแบบทวิภาคีและพหุภาคีภายใต้กลยุทธ์แห่งชาติที่ครอบคลุม โดยยกตัวอย่างความสำเร็จจากการร่วมมือในระดับทวิภาคีกับประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งสหรัฐมุ่งเน้นกิจกรรมในการเสริมสร้างขีดความสามารถกับประเทศต่างๆ โดยมุ่งให้การช่วยเหลือกองทัพของประเทศพันธมิตรให้สามารถพึ่งตนเองได้ในการต่อต้านการก่อการร้าย และยับยั้งปฏิบัติการของกลุ่มหัวรุนแรง

วารสารฉบับดังกล่าวยังมีบทความที่น่าสนใจเกี่ยวกับการให้ความรู้เรื่องการต่อต้านแนวคิดสุดโต่งผ่านละครทางโทรทัศน์ เรื่อง “เตะโด่งความคิดแบบหัวรุนแรง ละครโทรทัศน์เรื่องใหม่ของอินโดนีเซียใช้ฟุตบอลสอนวิธีแก้ไขความขัดแย้งอย่างสันติ” โดยเนื้อหาของละครเป็นการนำเสนอเรื่องราวของผู้คุมเรือนจำสองคนซึ่งมีแนวทางในการจัดการความขัดแย้งที่แตกต่างกัน รวมทั้งความขัดแย้งในเรื่องเชื้อชาติและศาสนาปัญหาที่เกิดขึ้นในละครมาจากความเข้าใจผิด ทศนคติแบบเหมารวมและข้อมูลที่คลาดเคลื่อนระหว่างผู้คนที่มีความเชื่อต่างกัน ด้วยเหตุนี้ ละครจึงนำเสนอให้ผู้คุมคนหนึ่งใช้กีฬาฟุตบอลซึ่งเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมสูงสุดในอินโดนีเซียเป็นหนทางในการสร้างพฤติกรรมความร่วมมือแบบใหม่ และยังเน้นประเด็นเกี่ยวกับการปฏิรูปสถาบัน และการแก้ปัญหาคาตุกรรมที่ยุติธรรมกันไปด้วย โดยที่ละครเรื่องดังกล่าวถูกคาดหวังว่าจะสร้างความตื่นตัวให้เกิดขึ้นในกลุ่มเยาวชนมุสลิมอินโดนีเซียอย่างกว้างขวาง เนื่องจากเยาวชนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นเยาวชนมุสลิมสายกลาง แต่กำลังถูกคุกคามด้วยการแทรกซึมของกลุ่มที่มีแนวคิดสุดโต่ง คือ พรรคความยุติธรรมและความรุ่งเรือง (พีเคเอส) และกลุ่มอิบบัต ทาห์รีร์ อินโดนีเซีย (เอชทีไอ)^{๖๔}

กรณีดังกล่าวนี้ ได้สะท้อนให้เห็นว่ากลยุทธ์และแนวทางในการต่อสู้เพื่อเอาชนะแนวคิดสุดโต่งและการก่อการร้ายนั้นจำเป็นต้องใช้วิธีการหลากหลายรูปแบบ และสื่อโทรทัศน์รวมถึงสื่อวิทยุถือว่ามีผลสำคัญเป็นอย่างมากในฐานะที่เป็นช่องทางในการต่อต้านการก่อการร้าย

ในเดือนกันยายน ๒๕๕๘ คณะผู้ศึกษาจากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์หรือ NIDA นำทีมโดย ดร.วิชัย รูปขำดี เดินทางไปร่วมประชุมทางวิชาการและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับ Institute for Defense & Business : IDB สถาบันทางวิชาการ (อิสระ) ภายใต้มหาวิทยาลัยนอร์ทแคโรไลนา (University of North Carolina: UNC) ซึ่งทำหน้าที่ให้บริการทางวิชาการและการฝึกอบรม โดยความร่วมมือกับกระทรวงกลาโหม หน่วยงานในรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ และภาคเอกชน มุ่งเน้นประเด็นการรับมือและการเอาชนะความท้าทายใหม่ รวมถึงการรองรับนวัตกรรม ซึ่งตลอดระยะเวลากว่า ๑๔ ปีที่ผ่านมา สถาบัน IDB มีประสบการณ์และผลงานในการทำงานเป็นจำนวนมาก

^{๖๔} แหล่งเดียวกัน, อ้างแล้ว

ในการทำงานด้านสื่อ สถาบัน IDB ได้ร่วมมือกับ UNC School of Media and Journalism ซึ่งให้ความสำคัญกับสื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่ (Tradition and new media) ในการสร้างกระบวนการสานเสวนาทางออกให้กับกลุ่มที่มีความขัดแย้งหรือแตกต่างกันในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างกลุ่มคนด้อยสิทธิ กลุ่มคนทั่วไปและรัฐบาล ซึ่งในการประชุมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางวิชาการครั้งนี้ IDB ได้เน้นย้ำให้เห็นถึงมุมมองในการให้ความสำคัญกับพลังอำนาจและอิทธิพลของสื่อ(และสื่อมวลชน) ทั้งในแง่ของการสร้างประเด็นถกเถียงในสังคม พลังอำนาจในการให้ข้อมูลข่าวสาร พลังอำนาจในการเป็นกระบอกเสียงให้กับคนเล็กคนน้อยในสังคม พลังอำนาจในการสร้างความน่าเชื่อถือ และที่สำคัญคือพลังอำนาจในการสร้างความเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้น ทั้งนี้ เมื่อนำพลังอำนาจและอิทธิพลของสื่อดังกล่าวมาใช้ สื่อจึงจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบควบคู่กันไปด้วย ดังนั้น สื่อและสื่อมวลชนจะต้องตระหนักรู้ตลอดเวลาที่จะต้องทำหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ยึดมั่นต่อผลประโยชน์สาธารณะและประชาชน และที่สำคัญคือสื่อต้องเป็นอิสระจากการกดดันหรือควบคุมของรัฐบาล ในเวทีการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ เรื่องสื่อกับการต่อต้านการก่อการร้าย ระหว่างสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กับ IDB ครั้งนี้ มีข้อสรุปที่ตรงกันหลายประเด็นที่น่าจะเป็นประโยชน์สำหรับการประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ในประเทศไทย ดังนี้

๑) เนื้อหาของสาร (message) ที่สื่อนำเสนอออกไปเป็นสิ่งสำคัญและสามารถสร้างได้โดยการวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบ^{๖๖} เริ่มตั้งแต่การกำหนดประเด็นที่ต้องการนำเสนอว่าอะไรคือประเด็นที่มีความสำคัญ การวิเคราะห์ผู้รับสารและกลุ่มเป้าหมายว่าเป็นกลุ่มใดและมีธรรมชาติหรือพฤติกรรมอย่างไร การวิเคราะห์ผลกระทบหรือผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนจากประเด็นที่สื่อนำเสนอเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและการยอมรับจากสาธารณะ รวมตลอดถึงการสร้างแบบจำลองสถานการณ์ในอนาคต (Scenario) เพื่อนำมาทดลองใช้ว่าในกรณีที่เกิดสถานการณ์ดังกล่าวขึ้นจริงในอนาคต สื่อจะต้องมีบทบาทและกระบวนการทำงานอย่างไร

๒) การใช้สื่อเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือกันหลายฝ่ายทั้งฝ่ายที่กำหนดนโยบาย ฝ่ายความมั่นคง และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ ประสบการณ์จาก IDB คือ^{๖๗}การทำงานร่วมกับกระทรวงกลาโหมและหน่วยงานด้านความมั่นคงในประเด็นเกี่ยวกับการใช้สื่อในสถานการณ์ต่างๆ โดยการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการใช้สื่อสำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงเป็นการเฉพาะ เพราะฝ่ายความมั่นคงหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการซึ่งมีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในกรณีต่างๆจำเป็นต้องมีความเข้าใจในบทบาทของสื่อรวมถึงมีทักษะในการใช้สื่อเพื่อสนับสนุนการทำงาน

๓) ปัจจุบัน สื่อใหม่หรือสื่อออนไลน์มีบทบาทมากขึ้นเรื่อยๆ โดยที่สื่อถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทั้งจากฝ่ายที่ก่อความรุนแรงและฝ่ายที่ต้องแก้ไขปัญหาหรือองค์กรของรัฐซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนั้น ฝ่ายที่มีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการรู้เท่าทันบทบาทของสื่อใหม่ และสามารถนำสื่อใหม่มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากสถานการณ์ความรุนแรงของโลกในปัจจุบันพบว่ากลุ่มผู้ก่อการร้ายผู้นิยมความรุนแรงสุดโต่งสามารถนำสื่อใหม่มาใช้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพสูง ทั้งในแง่ของการชักชวนสมาชิกเข้าร่วม

^{๖๖} IDB presentation, เอกสารประกอบหลักสูตรการฝึกอบรม

^{๖๗} ความเห็นต่อที่ประชุมของ MG Jim Hodge, President, Institute for Defense and Business, Chapel Hill, NC

กระบวนการ และการเผยแพร่ภาพความรุนแรงเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง ประเด็นดังกล่าวจึงนับเป็นความท้าทายที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องให้ความสำคัญ และเตรียมการรับมืออย่างทันท่วงที^{๖๘}

กล่าวโดยสรุป ผลการหารือและการประชุมทางวิชาการระหว่าง NIDA และ IDB นำมาสู่ข้อยุติในประเด็นที่ว่า หนึ่ง สถานการณ์การก่อการร้ายแบบสุดโต่งมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ สอง สื่อทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่มีบทบาทและความสำคัญทั้งในแง่การก่อการร้ายและการต่อต้านการก่อการร้าย สาม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องบูรณาการการทำงานร่วมกัน และสื่อในฐานะหน่วยงานหนึ่งของกระบวนการควรได้รับการพิจารณาให้มีความสำคัญมากขึ้น (จากหน่วยงานที่มีหน้าที่หลัก) และประการสุดท้ายคือ การเตรียมการรับมือกับกลุ่มก่อการร้ายแบบสุดโต่งซึ่งใช้สื่อใหม่เป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิบัติงาน

^{๖๘}ข้อเสนอของ Steven King, วิทยากรประจำ IDB และ Assistant Professor of Interactive Media at UNC School of Media Journalism, สัมภาษณ์ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๘.

๔.๑ สื่อกับการต่อต้านการก่อการร้าย

๔.๑.๑ บทบาทของสื่อในสถานการณ์การก่อการร้าย

ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้ศึกษาได้นำมาสู่ข้อสรุปในประเด็นสำคัญว่าด้วยบทบาทของสื่อในสถานการณ์การก่อการร้าย และ/หรือ การก่อความรุนแรง ดังนี้

๑) สื่อมีอิทธิพลในฐานะเครื่องมือในการผลิตซ้ำทางความคิด การสร้างความชอบธรรม การเผยแพร่ข่าวสาร

ตามแนวคิดของอันโตนิโอกรามสกี (Antonio Gramsci) เชื่อว่า"การครองอำนาจนำ"หรือ" Hegemony" หมายถึงการนำและการมีอำนาจเหนือผู้อื่น โดยกรามสกีได้ให้ความสนใจและพัฒนาปัญหาเรื่องโครงสร้างส่วนบน(Super-Structure)^{๖๔} อันประกอบด้วยส่วนที่เรียกว่า"สังคมการเมือง" (Political Society หรือ State) และ"ประชาสังคม"(Civil Society) ซึ่งเป็นโครงสร้างของระบบความคิดความเชื่อ อุดมการณ์กฎหมายวัฒนธรรมและอื่นๆที่ไม่ใช่โครงสร้างทางเศรษฐกิจพื้นที่ในโครงสร้างส่วนบนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ประชาคมนั้นเป็นพื้นที่ของการสร้างความยินยอมและสามัญสำนึก(Common Sense) หรือมีมุมมอง/โลกทัศน์ต่อปรากฏการณ์ตามที่ถูกชนชั้นปกครองหรือกลุ่มผู้พยายามสร้างการครองอำนาจ นำพยายามสร้างให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยที่ "สื่อ" ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือและกลไกหนึ่งในการ "ผลิตซ้ำ" อุดมการณ์ระบบความคิดและความเชื่อเพื่อสร้าง สืบทอดและรักษาการครองอำนาจนำ ทำให้เกิดความยินยอมพร้อมใจในหมู่ประชาชน โดยที่ประชาชนไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นการบังคับหรือยินยอมพร้อมใจ โดยธรรมชาติ ในสถานการณ์ปัจจุบัน การครองอำนาจทางความคิดและความเชื่อถูกนำมาใช้ทั้งในแง่ของการรักษาอำนาจ และการต่อต้านอำนาจ(เดิม) เพื่อสถาปนาอำนาจ (ใหม่) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เหตุการณ์การก่อการร้ายในปัจจุบันที่เกิดขึ้นในประเทศต่างๆ จะพบว่ากลุ่มก่อการร้ายมักจะใช้แนวคิดและความเชื่อทางศาสนา ลัทธิอุดมการณ์เป็นเครื่องมือในการครอบงำสมาชิกที่มีเครือข่ายทั่วโลก และที่สำคัญคือการใช้สื่อมวลชนเพื่อสนับสนุนการทำสงครามตามแนวคิดของกลุ่มตน

๒) กลุ่มก่อการร้ายใช้การสร้างวาทกรรมผ่านสื่อเพื่อสร้างความชอบธรรม

ปัจจุบันกลุ่มก่อการร้ายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้อุดมการณ์ทางศาสนาและวัฒนธรรมมาผลิตวาทกรรมเพื่อก่อความไม่สงบ กล่าวคือ ใช้วิธีการตีความแบบเข้มข้นเพื่อสร้างวาทกรรมจากหลักคำสอนทางศาสนาเกี่ยวกับการทำสงครามของศาสนาอิสลามเพื่อต่อสู้กับความอยุติธรรม มาบิดเบือนข้อเท็จจริงเพื่อก่อสงครามแบ่งแยกดินแดน โดยวาทกรรมที่ถูกผลิตขึ้นจะถูกนำเข้าสู่กระบวนการเผยแพร่ผ่านสื่อ เช่นหนังสือ คู่มือ ใบปลิว และหนังสือเบอร์ดิวียาฮัดซึ่งผู้เขียนเป็นกลุ่มคณะผู้มีอำนาจสูงสุดที่มาจากมุสลิมิกายสุนนีมีชัยขัฎิอียะเนือความในหนังสือแสดงเจตนารมณ์อย่างชัดเจนว่าหากการต่อสู้เพื่อปลดปล่อยรัฐปัตตานีได้รับชัยชนะ พวกเขาจะใช้การปกครองในรูปแบบของอิสลาม (Shariat) ด้าน

^{๖๔} กาญจนา แก้วเทพ, อ้างแล้ว

การปกครองใช้ตามระบอบอิสลาม^{๗๐}

การบิดเบือนความหมายคำว่า “ญิฮาด”(Jihad) ซึ่งความหมายทางศาสนาที่แท้จริงหมายถึงความพยายามที่จะเพิ่มศรัทธาในพระเจ้ารวมทั้งการทำความดีการเผยแพร่ศาสนาผู้ทำการญิฮาดเรียกว่า มุญาฮิดหรือมุญาฮิดีนคำนี้จึงไม่ได้หมายถึงสงครามศักดิ์สิทธิ์ดังที่ผู้มิใช่มุสลิมเข้าใจ และเป็นศัพท์ทางศาสนาคำหนึ่งที่ถูกเข้าใจผิดบ่อยครั้ง^{๗๑}คนจำนวนมากมีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง คลาดเคลื่อนและมีอคติ^{๗๒} ซึ่งกลุ่มก่อการร้ายในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ใช้โอกาสนี้เพื่อสร้างความหมายให้กับวาทกรรม “ญิฮาด”(สงคราม)ให้เป็นที่เข้าใจว่าเป็นการทำสงครามตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามทั้งนี้กลุ่มก่อการร้ายได้ใช้วาทกรรมในการทำสงครามให้กลายเป็นความถูกต้องหรือสงครามแห่งความศักดิ์สิทธิ์และยุติธรรมสำหรับชาวมุสลิม

๓) สื่อถูกนำมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ

ปัจจุบันการก่อการร้ายเกี่ยวกับศาสนาระดับสากลได้ใช้ประโยชน์จากพัฒนาการของเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากพัฒนาการของสื่อสารมวลชนเพื่อสร้างกระบวนการก่อการร้าย^{๗๓}โดยผู้ก่อการร้ายพยายามใช้สื่อในการถ่ายทอดข้อความของตนเองและใช้สื่อในการแพร่กระจายความหวาดกลัว หวังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยการใช้สื่อที่ทันสมัยที่สุดในช่วงเวลานั้นๆ เพื่อที่จะสื่อสารกับผู้ชมผู้ฟังได้ในวงกว้างมากที่สุด นอกจากการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนแล้ว กลุ่มก่อการร้ายยังมีอำนาจในการใช้สื่อใหม่หรือสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นช่องทางที่สะดวกในการดำเนินการก่อการร้ายอีกด้วย ซึ่งผลการตรวจสอบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๕๗ นั้น พบว่ามีเว็บไซต์ต่างๆหลายร้อยแห่งที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นมาโดยกลุ่มก่อการร้ายต่างๆและโดยแนวร่วมของกลุ่มก่อการร้ายเนื่องจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้นง่ายต่อการใช้งานและการเข้าถึง ไม่มีข้อบังคับที่เข้มงวดเท่าสื่อมวลชน ผู้เข้าชมเนื้อหาจำนวนมากสามารถถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว จึงกลายมาเป็นเครื่องมือให้กับกลุ่มก่อการร้ายต่างๆ ในการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ในการก่อการร้ายได้ง่ายขึ้น การก่อการร้ายในอินเทอร์เน็ตนั้นก็มีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยจะมีเว็บไซต์เกิดขึ้นทันทีทันใด มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและเนื้อหาบ่อยๆแล้วก็หายไปอย่างรวดเร็ว หรือในหลายกรณีดูเหมือนว่าจะหายไป แต่จริงๆ แล้วยังคงเนื้อหาเดิมเพียงแต่เปลี่ยนที่อยู่บนเว็บไซต์เท่านั้น ทั้งนี้กลุ่มก่อการร้ายนั้นใช้ประโยชน์จากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตโดยการประชาสัมพันธ์และสงครามจิตวิทยา ไปจนถึงการใช้งานที่มีการกำหนดแบบแผนเป็นอย่างดี เช่น การหาเงินทุน การหาสมาชิกใหม่ การวิเคราะห์ข้อมูล การทำเหมืองข้อมูล (data mining) และการประสานการปฏิบัติต่างๆดังนั้นเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ช่วยขยายโอกาสในการสร้างมวลชนให้กับกลุ่มก่อการร้ายเป็นอย่างมาก ซึ่งก่อนที่จะมีเครือข่ายอินเทอร์เน็ตนั้น กลุ่มก่อการร้ายสามารถเข้าถึงมวลชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มตนโดยผ่านทางความสนใจของสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งพิมพ์ โดยสื่อเหล่านี้มีเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดสรรเนื้อหาเฉพาะที่น่าสนใจและโดยมากก็จะไม่สนใจข้อความ ข่าว หรือบทความของกลุ่มก่อการร้าย แต่ปัจจุบันเว็บไซต์ของกลุ่มก่อการร้ายนั้นย่อมจะไม่มีเกณฑ์ดังกล่าว เนื่องจากเป็นผู้ควบคุมเนื้อหาในเว็บไซต์เอง ทำให้มีโอกาสที่จะสร้างภาพของทั้งตัวเองและของฝ่ายตรงข้ามเพื่อนำเสนอ

^{๗๐}ปัญญศุภย์ โสภณวสุ. อ้างแล้ว

^{๗๑}วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. ญิฮาด, อ้างแล้ว

^{๗๒}ปัญญศุภย์ โสภณวสุ. อ้างแล้ว

^{๗๓}Bridget L. Nacos, Ibid

ต่อกลุ่มเป้าหมายต่างๆตามที่ต้องการ^{๗๔} หากสื่อกระแสหลักไม่ถ่ายทอดข้อความและแพร่ภาพการกระทำ กลุ่มก่อการร้ายก็ใช้สื่อใหม่หรืออินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือ กลุ่มผู้ก่อการร้ายหลายกลุ่มไม่สนใจสื่อกระแสหลักอีกต่อไปและพยายามดึงดูดผู้รับชมโดยการใช้สื่อของตนเองตั้งแต่เครือข่ายโทรทัศน์และวิทยุจนไปถึงอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะอย่างยิ่งการก่อความรุนแรงที่เรียกว่า การปฏิวัติยุคใหม่อินเทอร์เน็ตและสื่อรูปแบบอื่นที่ผลิตขึ้นเองได้ช่วยให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมย่อยและช่องทางในการประชาสัมพันธ์ตลอดจนการรวมพวกเขาไว้ด้วยกันซึ่งมันนำไปสู่การเคลื่อนไหวระดับโลกโดยอ้างว่าเป็นการสู้รบที่ชอบธรรมซึ่งสามารถดำเนินการได้อย่างอิสระในการสรรหาผู้ร่วมขบวนการหาการสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้สมาชิกผู้รับชมได้ใช้ประโยชน์ตลอดจนการรวมกลุ่มไว้ด้วยอุดมการณ์นักรบศักดิ์สิทธิ์หากผู้ใดเสียชีวิตในการด้นรบนต่อสู้กับผู้ที่ไม่เลื่อมใสในศาสนาและผู้ที่เขาเหล่านี้พิจารณาว่าเป็นผู้ที่เลิกศรัทธาก็จะกลายเป็นผู้ที่ยอมสละชีพเพื่อศาสนาจึงกล่าวได้ว่า กลุ่มก่อการร้ายระดับสากลประสบความสำเร็จในการใช้สื่อเป็นเครื่องมือของกระบวนการ โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ตที่ถูกนำมาใช้ในการโฆษณาชวนเชื่อหรือเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

๔) นโยบายของรัฐไทยยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับสื่อในฐานะที่เป็นองค์ประกอบหลักของการแก้ไขปัญหา

จากแนวนโยบายของรัฐบาลและหน่วยงานด้านความมั่นคงสามารถสรุปได้ว่าแนวทางที่เกี่ยวข้องกับสื่อยังไม่ถูกยกระดับขึ้นเป็นแนวทางหลัก ภาครัฐไม่ได้มองบทบาทของสื่ออย่างที่นักคิดนักทฤษฎีด้านสื่อมอง แต่ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของสื่อเฉพาะที่เป็นส่วนหนึ่งหรือช่องทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหาเท่านั้น ได้แก่

-การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานข่าวเชิงรุก เพื่อสกัดกั้นและทำลายปัจจัยสนับสนุนการก่อเหตุรุนแรง อาทิ การไหลเวียนเงินทุนของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงการลักลอบนำอาวุธและวัสดุที่นำมาใช้ประกอบระเบิด ทั้งจากพื้นที่ภายในประเทศและภายนอกประเทศ การประสานงานด้านการข่าวให้การแจ้งเตือนภัยเป็นไปอย่างทันเวลาและแม่นยำ การสร้างเครือข่ายข่าวภาคประชาชนให้เกิดผลตลอดจนการขยายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการเฝ้าตรวจการเข้าออกของกลุ่มเป้าหมาย การพิสูจน์ทราบแหล่งพักพิงภายนอกประเทศ และการติดตามความเคลื่อนไหวของกลุ่มก่อการร้ายจากภายนอกประเทศที่อาจมีส่วนสนับสนุนกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง

-การส่งเสริมบทบาทของผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชน นักการศึกษา สื่อมวลชน สตรี เด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มพลังวัฒนธรรมของพุทธสังคมในพื้นที่ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการแก้ไขปัญหาในระดับชุมชนและพัฒนาเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งมีพลังในการจัดการความขัดแย้งในระดับชุมชน การลดการเผชิญหน้าระหว่างคนต่างศาสนาหรือต่างเชื้อชาติในชุมชน ตลอดจนเป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ โดยให้น้ำหนักกับการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของผู้นำศาสนาอย่างเป็นระบบ อาทิ การมีวิทยาลัยอิหม่าม การสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัว ตลอดจนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และสังคมในชุมชนให้มีคุณภาพและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

-การเสริมสร้างช่องทางการสื่อสารสองทางผ่านมิติของงานปฏิบัติการข่าวสารและงานมวลชนสัมพันธ์ของรัฐ โดยใช้สื่อภาครัฐและความร่วมมือของสื่อเอกชน สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา ตลอดจนเวทีสาธารณะเพื่อสื่อสารให้สังคมทั้งภายในและภายนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเข้าใจต่อสถานการณ์ที่เป็นจริงและบริบทเฉพาะของพื้นที่ รวมทั้งการจัดการกับปัญหาตามหลักการ

^{๗๔}พ.ท.ปนิวัธน์ ทรัพย์รุ่งเรือง. อ้างแล้ว

เข้าใจ เข้าถึง พัฒนารวมทั้งตามแนวทางสันติวิธี เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ต่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนส่งเสริมการสะท้อนความรู้สึกและข้อข้องใจต่างๆของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับความผิดพลาดในนโยบายของรัฐและการประพฤติปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ

๕) บทบาทของวิทยุชุมชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากผลการศึกษาวิจัยหลายกรณีชี้ให้เห็นว่า บทบาทของวิทยุชุมชนและสื่อในพื้นที่ที่มีความสำคัญทั้งในแง่ของการก่อความรุนแรงและการแก้ไขปัญหาความรุนแรง สื่อวิทยุชุมชนถูกนำมาใช้ร่วมกับสื่ออื่นๆ ดังผลการศึกษาเรื่อง Media and Terrorism ที่ระบุว่า สื่อ การโฆษณาชวนเชื่อ และการก่อการร้าย เป็นตัวแปรที่ส่งผลและมีความสัมพันธ์กันนอกจากนี้ สื่อวิทยุชุมชนยังมีความสัมพันธ์กับสื่อบุคคล เช่นผู้นำท้องถิ่นและผู้นำศาสนา เพิ่มการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้สนใจและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระดับท้องถิ่นและจังหวัด เพื่อเชื่อมโยงผู้ปกครองกับประชาชนในพื้นที่และช่วยลดความระแวงต่อการสร้างสื่อของประชาชนในพื้นที่ด้วยเหตุนี้ วิทยุชุมชนจึงควรได้รับการพิจารณาในฐานะที่จะเป็นกลไกสำคัญในกระบวนการสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในพื้นที่

๖) ข้อเสนอเรื่องสื่อทางเลือก และสื่อสันติภาพ

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีข้อเสนอจากสถาบันการศึกษานักวิชาการ และภาคประชาสังคม เกี่ยวการใช้สื่อเพื่อสันติภาพ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น ๒ระดับ กล่าวคือ

-ระดับแรก เป็นการใช้สื่อทางเลือกเป็นเครื่องมือให้เกิดสันติภาพ ซึ่งเป็นข้อเสนอที่หวังว่าจะช่วยแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจากสื่อทางเลือกมีพื้นที่ให้คนในพื้นที่นั้นได้แสดงความคิดเห็น และแสดงออก สื่อทางเลือกเป็นสื่อที่ใกล้ชิดกับคนในพื้นที่ สามารถผลิตเนื้อหา เผยแพร่ในพื้นที่โดยคนในพื้นที่ และสามารถพัฒนาประเด็นและเครื่องมือสื่อสาร จึงกล่าวได้ว่าเป็นสื่อของประชาชนเพื่อประชาชนโดยแท้จริง หากขาดพื้นที่ส่วนนี้ไป คนนอกพื้นที่จะไม่ทราบว่าจะเกิดปัญหาอะไรขึ้น ดังนั้นสื่อทางเลือกหรือสื่อในพื้นที่จึงเป็นสื่อที่สำคัญที่สุดในสถานการณ์ที่เกิดความขัดแย้งเช่นบริเวณพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยที่สื่อจะสร้างความรู้ความเข้าใจ เป็นตัวขับเคลื่อนทำให้เกิดสันติภาพในพื้นที่สื่อทางเลือกและสื่อในพื้นที่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดึงเสียงของภาคประชาชนในพื้นที่ขึ้นมาให้มากที่สุดเพื่อร่วมกำหนดชะตากรรมและการจัดการตัวเองในอนาคต เนื่องจากเป็นสื่อที่ใกล้ชิดประชาชนและเป็นข้อจำกัดที่สื่อกระแสหลักหรือสื่อส่วนกลางของประเทศไม่สามารถเข้าถึง “เสียง” เหล่านั้นได้กล่าวโดยสรุป สื่อทางเลือกใช้เกณฑ์สำคัญด้านเนื้อหาสาระที่เป็นประเด็นปัญหาข่าวสารทางเลือกจากภาคประชาชนโดยมีวัตถุประสงค์ในการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของสังคมไปสู่ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อประเด็นปัญหานั้นๆการรณรงค์การมีส่วนร่วมต่อวาระหนึ่งๆ (agenda setting) เพื่อผลกระทบด้านความเป็นธรรมและการเปิดพื้นที่ทางสังคมแก่ภาคประชาชน

-ระดับที่สอง เป็นข้อเสนอใหม่ล่าสุดจาก ศ.ดร.ชัยวัฒน์สถาอานันท์^{๗๕}ซึ่งเสนอให้นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนนำหลักการว่าด้วย “สันติวารสารศาสตร์” มาสร้างกระบวนการที่เรียกว่า “สันติสนทนา” โดยวิทยาการการสื่อสารเพื่อสันติภาพจะต้องทำให้การสนทนาธรรมดากลายเป็นสนทนาซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ส่วนคือ ๑) ความมั่นใจว่าวิชาการว่าจะสามารถเปลี่ยนการสนทนาให้กลายเป็นสนทนาได้๒) ความสามารถในการสร้างความตระหนักรู้ให้ผู้รอบด้านเห็นว่าสันติ

^{๗๕}ชัยวัฒน์สถาอานันท์. อ้างแล้ว

สนทนาเป็นเรื่องจำเป็นต่อกระบวนการสันติภาพ เพราะการใช้ความรุนแรงรังแต่จะก่อความเสียหายให้กับผู้คน สังคม และรัฐ อย่างไม่มีที่สิ้นสุด และ๓) การสถาปนาความชอบธรรมให้กับสันติสนทนาเพื่อให้ตัวสันติสนทนานั้นทรงอำนาจไม่ใช่เพียงเป็นการสนทนาธรรมดาภารกิจดังกล่าวเป็นงานความรู้เพื่อขับเคลื่อนสังคมในเชิงสถาบันและปฏิบัติการ ซึ่งจะเป็นไปไม่ได้หากขาดความรู้และความเข้าใจในอัครจริยแห่งสันติแนวทางดังกล่าวนี้ทำให้มีการเรียกร้องไปยังคนที่ทำงานด้านการสื่อสารที่ต้องกลับมาทบทวนในสถานะและบทบาทของตนเอง พร้อมกับทำความเข้าใจความจริงของความรุนแรง และเชื่อมั่นในพลังอำนาจของการสื่อสาร

๓) ข้อสรุปจากการประชุมร่วมกับสถาบันทางวิชาการในต่างประเทศ

จากการประชุมแลกเปลี่ยนทางวิชาการ เรื่อง สื่อกับการต่อต้านการก่อการร้าย ระหว่างสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กับ IDB ครั้งนี้ มีข้อสรุปที่สำคัญ ดังนี้ ๑) สถานการณ์การก่อการร้ายแบบสุดโต่งมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ๒) สื่อทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่มีบทบาทและความสำคัญทั้งในแง่การก่อการร้ายและการต่อต้านการก่อการร้าย ๓) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องบูรณาการการทำงานร่วมกัน และสื่อในฐานะหน่วยงานหนึ่งของกระบวนการควรได้รับการพิจารณาให้มีความสำคัญมากขึ้น (จากหน่วยงานที่มีหน้าที่หลัก) และ ๔) คือ การเตรียมการรับมือกับกลุ่มก่อการร้ายแบบสุดโต่งซึ่งใช้สื่อใหม่เป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิบัติงาน

๔.๑.๒ สื่อกับการต่อต้านการก่อการร้าย

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ ยังพบว่าการศึกษาเรื่อง “สื่อกับการต่อต้านการก่อการร้าย” ที่ผ่านมาในประเทศไทย ยังไม่มีการศึกษาในประเด็นดังกล่าวโดยตรง การศึกษาครั้งนี้จึงได้อิงความรู้หลักเกี่ยวกับบทบาทของสื่อกับการก่อการร้ายและการก่อความรุนแรง ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากลุ่มก่อการร้ายหรือกลุ่มก่อความรุนแรงให้ความสำคัญในการใช้สื่อมากขึ้นเรื่อยๆ และพลังของสื่อก็มีความสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการดำเนินการของกลุ่ม(ก่อการร้าย) ทั้งในแง่ของการสร้างความชอบธรรม การสร้างอำนาจต่อรอง และการชักจูงสมาชิกให้เข้าร่วม โดยกลุ่มดังกล่าวนี้ สามารถจัดการสร้างกระบวนการใช้สื่ออย่างเป็นระบบ ทั้งการเลือกใช้สื่อประเภทต่างๆ การผลิตเนื้อหาที่น่าสนใจ การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย และผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นอย่างชัดเจน ขณะที่ภาครัฐหรือฝ่ายความมั่นคงกลับให้ความสำคัญกับบทบาทของสื่อน้อยกว่ากลุ่มที่เป็นฝ่ายก่อการ

นอกจากนี้ ในที่ประชุมการนำเสนอผลการศึกษาเบื้องต้นซึ่งคณะผู้ศึกษาได้นำเสนอต่อบุคลากรของสำนักงาน กสทช.และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนจากกระทรวงการต่างประเทศได้ตั้งข้อสังเกตว่าการใช้คำว่า การต่อต้านการก่อการร้ายภายใต้บริบทของประเทศไทย อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดได้เนื่องจากสถานการณ์ในประเทศเป็นเพียงการก่อความไม่สงบและความรุนแรง ไม่มีปัจจัยใดที่จะเป็นข้อบ่งชี้ว่าสถานการณ์ถึงขั้นการก่อการร้าย ดังนั้น จึงแนะนำให้ใช้คำว่า การต่อต้านความรุนแรงสุดโต่งน่าจะเหมาะสมกว่า

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

๔.๒.๑ ข้อเสนอแนะทั่วไป

คณะผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑) รัฐบาลที่จะเข้ามารับผิดชอบบริหารประเทศในอนาคตต้องยอมรับและตระหนักในความจริงที่ว่า สังคมไทยและประเทศไทยภายใต้ประชาคมอาเซียน นับแต่ปี ๒๕๕๙ จะต้องเผชิญทั้งวิกฤตและโอกาสทั้งระยะสั้นและระยะยาวจากสถานการณ์ความรุนแรงและการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นทั่วโลก จำเป็นต้องมีการเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความเสี่ยงเหล่านั้น

๒) ผู้บริหารประเทศและผู้รับผิดชอบหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนด้านต่าง ๆ จะต้องสื่อให้ประชาชนรับรู้ เข้าใจ และมีส่วนร่วมในการปรับตัวเพื่อเตรียมพร้อมทั้งขั้นตอนการเฝ้าระวัง การลดปัจจัยความเสี่ยง การป้องกันทั้งระดับปัจเจกและระดับส่วนรวม ตลอดจนการเผชิญสถานการณ์อย่างมีการใช้สติ และปัญญาของประชาชนร่วมกัน

๓) ผู้มีอำนาจทางการเมือง ต้องยอมรับว่าในโลกยุคปัจจุบัน ไม่มีสื่อใดผูกขาดการเสนอข่าวสารและการใช้ประโยชน์จากสื่อ การมุ่งใช้สื่อในทางบิดเบือนเป็นความเสี่ยงของสังคม ประเทศชาติและตนเองในระยะยาว เพราะท้ายที่สุดจะไม่ได้ได้รับความเชื่อถือ เนื่องจากในสังคมที่มีพหุนิยมของสื่อย่อมมีการตรวจสอบกันได้กว้างขวางขึ้น

๔) เนื้อหาของสาร (message) ที่สื่อนำเสนอออกไปเป็นสิ่งสำคัญและสามารถสร้างได้โดยการวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่การกำหนดประเด็นที่ต้องการนำเสนอว่าอะไรคือประเด็นที่มีความสำคัญ การวิเคราะห์ผู้รับสารและกลุ่มเป้าหมายว่าเป็นกลุ่มใดและมีธรรมชาติหรือพฤติกรรมอย่างไร การวิเคราะห์ผลกระทบหรือผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนจากประเด็นที่สื่อนำเสนอเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและการยอมรับจากสาธารณะ รวมตลอดถึงการสร้างแบบจำลองสถานการณ์ในอนาคต (Scenario) มาทดลองใช้ว่าในกรณีที่เกิดสถานการณ์ดังกล่าวขึ้นจริงในอนาคตสื่อจะต้องมีบทบาทและกระบวนการทำงานอย่างไร

๕) การใช้สื่อเพื่อแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือกันหลายฝ่ายทั้งฝ่ายที่กำหนดนโยบายฝ่ายความมั่นคง และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ ประสบการณ์จาก IDB คือการทำงานร่วมกับกระทรวงกลาโหมและหน่วยงานด้านความมั่นคงในประเด็นเกี่ยวกับการใช้สื่อในสถานการณ์ต่างๆ โดยการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมเรื่องการใช้สื่อสำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงเป็นการเฉพาะ เพราะฝ่ายความมั่นคงหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการซึ่งมีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในกรณีต่าง ๆ จำเป็นต้องมีความเข้าใจในบทบาทของสื่อรวมถึงมีทักษะในการใช้สื่อเพื่อสนับสนุนการทำงาน

๖) ปัจจุบันสื่อใหม่หรือสื่อออนไลน์มีบทบาทมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยที่สื่อถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือทั้งจากฝ่ายที่ก่อความรุนแรง และฝ่ายที่ต้องการแก้ไขปัญหาคหรือองค์กรของรัฐซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนั้นฝ่ายที่มีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาคจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการรู้เท่าทันบทบาทของสื่อใหม่ และสามารถประยุกต์ใช้สื่อใหม่มาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากสถานการณ์ความรุนแรงของโลกในปัจจุบัน พบว่าฝ่ายกลุ่มผู้ก่อการร้ายผู้นิยมความรุนแรงสุดโต่งสามารถนำสื่อใหม่มาใช้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพสูง ทั้งในแง่ของการชักชวนสมาชิกเข้าร่วมกระบวนการ และการเผยแพร่ภาพความรุนแรงเพื่อสร้างอำนาจต่อรอง ประเด็นดังกล่าวจึงนับเป็นความท้าทายที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องให้ความสำคัญ และเตรียมการรับมืออย่างทันท่วงที

๓) สื่อที่เป็นหน่วยงานอิสระภาครัฐ เช่น Thai PBS ควรมีบทบาทในการวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคม และผลิตสื่อที่มีพลังในการต่อต้านการก่อการร้ายทั้งระดับการเฝ้าระวัง การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และการชี้ให้เห็นภัยอันตรายของการบิดเบือนของสื่อเพื่อการก่อการร้าย

๔.๒.๒ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำกับดูแลสื่อของสำนักงาน กสทช.

๑) สำนักงาน กสทช. ควรใช้กลไกในฐานะองค์กรกำกับดูแลดำเนินการและให้การสนับสนุนด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับสื่อและการต่อต้านการก่อการร้ายและความรุนแรงสุดโต่งโดยการฝึกอบรมให้กับบุคลากรของสื่อกระจายเสียงและโทรทัศน์

๒) สำนักงาน กสทช.(อาจ) ร่วมมือกับสำนักจุฬาราชมนตรี สนับสนุนให้สื่อที่นำเสนอเนื้อหาทางด้านศาสนาอิสลาม เน้นการนำเสนอเนื้อหาของอิสลามสายกลางและแนวทางศาสนาเพื่อสันติภาพเพื่อลดทอนแนวทางการเผยแพร่แนวคิดที่เป็นการตีความแบบเข้มข้นหรือสุดโต่ง

๓) สำนักงาน กสทช.ควรพิจารณาให้การสนับสนุนสถานีวิทยุกระจายเสียงในพื้นที่(ทั้งวิทยุของราชการและวิทยุทดลองประกอบกิจการ) เพื่อดำเนินการในลักษณะ สื่อเพื่อสันติภาพต้นแบบ โดยการจัดทำเป็นโครงการนำร่องเพื่อสร้างแบบจำลองของ "สถานีวิทยุเพื่อสันติภาพ" โดยสถานีต้นแบบควรมีรายละเอียดขององค์ประกอบต่างๆ ตั้งแต่รูปแบบของสถานี การจัดทำผังรายการ เนื้อหาที่นำเสนอ เป็นต้น

๔) สำนักงาน กสทช.สนับสนุนบทบาทของภาคประชาชนในพื้นที่ โดยผลักดันให้เกิดเครือข่ายภาคประชาชนเฝ้าระวังเหตุการณ์ความรุนแรง ซึ่งเครือข่ายภาคประชาชนนี้ จะทำหน้าที่เฝ้าระวังเหตุการณ์ความรุนแรงและแจ้งข้อมูลที่ต้องการให้กับสื่อที่ร่วมมือกัน นอกจากนี้ เครือข่ายภาคประชาชน ก็ยังทำหน้าที่ในการเฝ้าระวังสื่อในพื้นที่ด้วยว่านำเสนอเนื้อหาที่สนับสนุนการใช้ความรุนแรงหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ โดยการจัดทำโครงการอบรมเครือข่ายภาคประชาชนเฝ้าระวังความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง

๕) สำนักงาน กสทช. ร่วมมือกับสถาบันทางการศึกษา หรือสถาบันทางวิชาการ จัดทำหลักสูตร “สื่อกับการต่อต้านการก่อการร้าย” โดยนำผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้ไปพัฒนาต่อยอด เพื่อใช้เป็นแนวทางและฐานข้อมูลในการฝึกอบรมให้กับองค์กรสื่อในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงตลอดถึงการผลักดันให้เกิด “สันติวารสารศาสตร์” ขึ้นในวงวิชาการและสถาบันการศึกษาเพื่อนำไปสู่ “สันติสนทนา”ตามที่มีผู้ทรงคุณวุฒินำเสนอ โดยภารกิจดังกล่าวนี้ สำนักงาน กสทช. อาจสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาเป็นผู้ดำเนินการหลักต่อไป

- กาญจนา แก้วเทพ และคณะ.(๒๕๕๓). **มองสื่อใหม่ มองสังคมใหม่**.กรุงเทพฯ :เอ็ดิสันเพรส โปรดักส์
- กาญจนา แก้วเทพ.(๒๕๕๓).**สื่อสารมวลชน:ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา**.กรุงเทพฯ :เอ็ดิสันเพรสโปรดักส์.
- กาญจนา แก้วเทพ.(๒๕๓๐).**สื่อในสันติภาพ สันติภาพในสื่อ**.กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กาญจนา แก้วเทพ. http://cultstudies.blogspot.com/๒๐๐๘_๑๑_๐๑_archive.html.
เข้าถึงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๘.
- จารุณี สุวรรณศรีมี.(๒๕๕๑).**ข่าวสารการรับรู้ของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ “การเสริมสร้างประสิทธิภาพการสื่อสารของสื่อบุคคลในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อความสมานฉันท์ในชุมชน”**.กรุงเทพฯ :มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิโรฒ.
- ชัยวัฒน์สถาอานันท์. <http://www.prachatai.com/journal/๒๐๑๕/๑๒/๖๒๗๙๖>
เข้าถึงวันที่ ๖ธันวาคม ๒๕๕๘
- ธีรเดช เอี่ยมสำราญ.(๒๕๕๒).**คู่มือรายงานข่าวในสถานการณ์ความขัดแย้ง**.กรุงเทพฯ :หจก.เจริญวิทย์การพิมพ์.
- นอร์เบิร์ต โรเปอส์.(๒๕๕๘). **คู่มือกระบวนการสันติภาพชายแดนใต้** ปัตตานี “เราจะทำงานร่วมกันได้อย่างไร?” ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จังหวัดปัตตานี.
- บุญรอด ศรีสมบัติ.(๒๕๕๕).**การโฆษณาชวนเชื่อ**.เอกสารวิชาการปฏิบัติการจิตวิทยาสันติสนุน
การปฏิบัติการพิเศษ.ชุดที่ ๒๓.กรุงเทพฯ : โรงเรียนเสนาธิการทหารบก.
- บัณฑิตย สมะออน.(๒๕๕๗). **ความขัดแย้งชายแดนภาคใต้ของไทย**.เอเชียปริทัศน์.ปีที่ ๒๕,ฉ.๑
มกราคม-มิถุนายน.
- ปนิวัธน์ ทรัพย์รุ่งเรือง.(๒๕๕๖).**กลุ่มก่อการร้ายใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อช่วยในการก่อการร้ายได้อย่างไร**.งานวิชาการด้านความมั่นคงข้อมูลข่าวสาร และทฤษฎีการทำสงครามข้อมูล
ข่าวสาร.กลุ่มงานขับเคลื่อนภารกิจพิเศษ (ภารกิจโทรคมนาคม).กสทช.เล่ม ๒
- ปัญญาศุภย์ โสภณวสุ.(๒๕๕๐).**วาทกรรมทางศาสนากับความรุนแรงในภาคใต้**.ความมั่นคงศึกษา
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. ฉ.๒๑.
- พิรธรอง รามสูต ณะนันท์. <http://v๑.midnightuniv.org/midnight๒๕๕๔/๐๐๐๙๙๙๕๕๑.html>.
เข้าถึงวันที่๑๘สิงหาคม ๒๕๕๘
- วลักษณ์กมล จ่างกมล.(๒๕๕๖). <http://www.deepsouthwatch.org/node/๕๖๔๓>
เข้าถึงวันที่๑๙สิงหาคม ๒๕๕๘
- วลักษณ์กมล จ่างกมล. (๒๕๕๐).**สื่อเพื่อสันติภาพ : จริยธรรม การจัดการ และข้อเสนอเพื่อพัฒนา**.
ปัตตานี : คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. <https://th.wikipedia.org/wiki/ญิฮาด>.เข้าถึงวันที่ ๑๕สิงหาคม๒๕๕๘.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. <https://th.wikipedia.org/wiki/การโฆษณาชวนเชื่อ>.

- เข้าถึงวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๘).
- วิภา สุขกิจ.(๒๕๓๐). **สื่อในสันติภาพ สันติภาพในสื่อ**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วัชรพล พุทธิรักษา.(๒๕๕๑). **กลุ่มประวัติศาสตร์ปัญญาชนการครองอำนาจและการโต้ตอบต่อการครองอำนาจ: แนวความคิดของอันโตนิโอแกรมชีกับการอธิบายการเมืองไทยร่วมสมัย”**
เวทีวิชาการ “ประเด็นปัญหาว่าด้วยการเมืองไทยร่วมสมัย I” (มิติทางประวัติศาสตร์และ
ทฤษฎี) ครั้งที่ ๙. กรุงเทพฯ
- เวอร์จิเนียฮอดเดอร์.(๒๕๕๗). **โครงการวิจัยยุทธศาสตร์การสื่อสาร การบรรยายตามลำดับเหตุการณ์**
การบรรยายตามลำดับเหตุการณ์เหตุการณ์เชิงต่อต้าน และการตอบโต้ของสื่อต่อจีอี๒ยุคใหม่
ในภาคใต้ประเทศไทย. ศูนย์วิจัยการต่อต้านการก่อการร้ายนานาชาติ (GTRC) มหาวิทยาลัยโม
- นาซ . กรุงเทพฯ
- ศรีสมภาพ จิตรภิรมย์ศรี.(๒๕๕๘). **แนวโน้มทัศนคติของประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้**
ในสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบ ความยุติธรรม ปัญหาสังคมและการ
สร้างสันติภาพ. สถาบันวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ (CSCD)
- มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- สมัชชา นิลปัทม์ และรุ่งรวี เฉลิมศรีภิญโญรัช.(๒๕๕๖). **วาทกรรมสื่อมวลชนในกระบวนการสันติภาพ**
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. กรุงเทพฯ :กลุ่มมีเดีย อินไซด์ เอ้าท์.
- สมัชชา นิลปัทม์ และบัณฑิตกา จารุมา.(๒๕๕๔). **สื่อมวลชนกับการเสริมสร้างสันติสุขในจังหวัดชาย**
แดนภาคใต้: บทบาทที่เป็นจริง บทบาทที่ควรจะเป็น และเส้นทางสู่การสื่อสารเพื่อสันติภาพ.
ปัตตานี: คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สาภิเราะ แยนนา. (๒๕๕๐). **สถานการณ์ความไม่สงบ ภาพสะท้อนเหตุการณ์ อุดมการณ์ และ**
วาทกรรมเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.ปัตตานี : คณะ
- วิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุชาดา จักรพิสุทธิ.<http://v๑.midnightuniv.org/midnight๒๕๕๕/newpage๑๗.html>.
 เข้าถึงวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๘
- สุภาค์พรรณ ตั้งตรงไพโรจน์.(๒๕๕๐). **ผ่าทางตัน: วิกฤติใต้ วิกฤติไทย. จับกระแสเอเชีย**
สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ฉ.๒
- สุรชาติ บำรุงสุข <http://www.komchadluek.net/detail/20151129/217670.html>
 เข้าถึงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘
- เสริมศิริ นิลดำ. (๒๕๕๑). **หลักคุณค่าข่าวในสภาวะวิกฤตทางสังคม กรณีศึกษาวิกฤตการณ์จังหวัด**
ชายแดนใต้.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิมจิต เลิศพงษ์สมบัติ และคณะ. (๒๕๕๐). **สาร สื่อ สันติสุข : โครงการวิจัยเรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศ**
เพื่อสันติสุขของชาติ.ปัตตานี : คณะวิทยาการสื่อสาร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สำนักวิจัย
- แห่งชาติ.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์.(๒๕๕๐). **สื่อสารมวลชนเบื้องต้น สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม.**
 กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอกสารแนวนโยบายในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ๒๕๕๕-๒๕๕๗.
http://www.deepsouthwatch.org/sites/default/files/nsc_deepsouthpolicy12-14.pdf

Asia Pacific Defense Forum (2555) file:///C:/Users/Administrator/Downloads/APDF_V37N3_thai.pdf เข้าถึงวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘

Brigitte L. Nacos. (๒๐๐๖). **Terrorism/Counterterrorism and Media in the Age of Global Communication**. United Nations University Global Seminar Second Shimame-Yamaguchi Session Terrorism A Global Challenge.

Bridget L. Nacos.(๑๙๙๕).**Terrorism and the Media: From the Iran Hostage Crisis to the Oklahoma City Bombing** .New York: Columbia University Press

Holarwin, Janaes A. and Gubrium, Jaber F. “Interpretive and Social Action” in Norman K. Densin (Ed.). *Strategies of Qualitative Inquiry* 2008, Sage Publications, Inc.

Foucault Michel.(๑๙๖๖/๑๙๗๐). http://archive.lib.cmu.ac.th/full/T/๒๕๕๒/phil๓๕๒ws_ch๓.pdf. เข้าถึงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๘

Nicolas Henin.<http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/nicolas-henin-the-man-who-was-held-captive-by-isis-for-10-months-says-how-they-can-be-defeated-a6757336.html>

Roger Simon. (๑๙๙๑). **Gramsci’s Political Thought an Introduction**. Lawrence And Wishart Ltd; Revised edition pages.๒๗-๒๘; ๗๔-๗๕.

Ross Howard. (๒๐๑๒).**Conflict Sensitive Journalism**.<http://www.mediasupport.org/wp-content/uploads/๒๐๑๒/๑๑/ims-csj-handbook-๒๐๐๔.pdf>. เข้าถึงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๕๘ <https://en.wikipedia.org/wiki/Counter-terrorism>. เข้าถึงวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๕๘

สัมภาษณ์

ศ.ดร.ชัยวัฒน์สถาอานันท์(อาจารย์ประจำและหัวหน้าสาขาวิชาการเมืองการปกครองคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)

ผศ.ดร.บุญอริย์หะมะ(อาจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา)

ผศ.ดร.นิรันดร์พันทรกิจ(อาจารย์คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล)

ดร.มุฮัมหมัด อิลยาส หย้าปริง(อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ สาขาการปกครอง มหาวิทยาลัยรามคำแหง)

อาจารย์ศิวพล ละอองสกุล(อาจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต)

นายเสริมสุข กษิติประดิษฐ์ (บรรณาธิการข่าว สถานีโทรทัศน์ดิจิตอล นิวส์ทีวี)

นายวันชัย ปิณฑะบุตร(กรรมการผู้จัดการใหญ่สำนักข่าวไอเอ็นเอ็น)

นางโซรยา จามจุรี (นักวิชาการสำนักส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.) วิทยาเขตปัตตานี)

Steven King, วิทยาการประจำ IDB และ Assistant Professor of Interactive Media at UNC School of Media Journalism

ภาคผนวก

ตารางการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก
เก็บข้อมูล ระหว่างวัน ๑๗-๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	ศาสตราจารย์ ดร. ชัยวัฒน์ สถาอานันท์(อาจารย์ประจำและหัวหน้าสาขาวิชาการเมืองการปกครองคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)
นิยามคำว่า “การก่อการร้าย”	การก่อการร้ายมันเป็นประเภทหนึ่งของความรุนแรง แต่ว่าเป้าของมันไม่ใช่ที่การบาดเจ็บล้มตายของคน เพราะเป้าของมันคือสิ่งซึ่งมีค่าที่สุดในสังคมการเมืองก็คือความปกติของสังคม มันคือ Target ของการก่อการร้าย เพราะคำว่า Terrorist มันมาจากคำว่า Fear เพราะฉะนั้น Alignment สำคัญของการก่อการร้ายคือการสร้างความกลัว คือการกลัวความปกติที่หายไป ด้วยเหตุนี้การก่อการร้ายคืออุปสรรคปัญหาอันยิ่งใหญ่ของรัฐ เพราะสิ่งที่รัฐและสังคมการเมืองทุกแห่งทำคือ Ensure ว่าคุณเดินทางได้โดยปลอดภัยไม่มีปัญหา พออันนั้นหายไปมันเลยยุ่ง วิธีที่การก่อการร้ายมันทำงานคือลักษณะเช่นนี้คือวิธีที่ ๑ วิธีที่ ๒ คือการก่อการร้ายคือมันตัดลึ้งค์ระหว่างเป้าของการก่อการร้ายกับเหตุผล เป้าของความรุนแรงกับเหตุผลความรุนแรง การก่อการร้ายมันสะบัดสายสัมพันธ์ คือสายสัมพันธ์ระหว่างเป้ากับเหตุผล
ความสำคัญของการสื่อสารว่าด้วยการก่อการร้าย ความรุนแรงและภาวะวิกฤต	ถ้ามองมุมมองครึ่กสื่ออาจจะมืเรื่องธุรกิจการขายข่าว แต่ในมุมมองของผู้ก่อการร้ายก็อยากจะให้ทุกคนทราบข่าว ใช้สื่อเป็นเครื่องมือเพื่อบอกถึงการทำงานของเค้าว่าทำได้ถึงขนาดนี้
บทบาทของสื่อในการสนับสนุน หรือต่อต้านการก่อการร้าย	สื่อเลือกที่จะทำหน้าที่อะไร กลับไปที่เดิมที่คุณว่าสื่อมีหน้าที่ต่อต้านการก่อการร้าย คำถามก็มีสองข้อ คือ ต่อต้านการก่อการร้ายทุกชนิดเลย การต่อต้านการก่อการร้ายโดยรัฐต่อต้านด้วยมื้ เราจะต่อต้านการก่อการร้ายจริงเรามีสองหน้าที่คือการต่อต้านการก่อการร้ายในฐานะที่เป็นพลเมืองทั่วไปหรือการต่อต้านการก่อการร้ายในฐานะรัฐบาลหรือการต่อต้านการก่อการร้ายในฐานะสื่อซึ่งหน้าที่ไม่เหมือนกัน
สื่อมีบทบาทในการสื่อสารเพื่อแก้ไขปัญหาสถานการณ์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	ก็เหมือนกัน เพราะว่าเป็นซับเซตของเรื่องที่เราว่า ถ้าเป็นแบบนี้มันก็เป็น issue ของ violence ที่นี้พอเราบอกว่าเป็น violence อาการก็เป็นอย่างนี้ เพราะใน violence มันมีตัวผู้ถูกระทำ ผู้ถูกระทำจะเป็นอะไรก็ได้ ในกรณีระเบิดที่ ราชประสงค์ ผู้กระทำในข้อมูลของทางการคือ อุยกูร์ หรือตุรกี หรืออะไรแล้วแต่ที่คุณอยากจะพูด พวกนั้นก็กลายเป็นถูก demonize ภาคใต้ก็เหมือนกัน เวลาเห็นเหยื่อก็ไปตบหลังตบไหล่ ดูแลเขาในอีกลักษณะหนึ่ง ซึ่งไม่แน่ว่าจะทำให้เขาพอใจสิ่งเหล่านี้ แล้วก็ได้ไม่เห็นว่าจะไรที่ทำให้เกิดเหตุเหล่านี้ เพราะมันแต่ไปสนใจว่าไอ้คนนี้เป็นคนอยู่ในหมายจับหรือเปล่า ไอ้หมายจับพวกนี้เป็นพวกเดียวกับโรงเรียนนี้หรือเปล่า ไอ้เหตุผลในเชิงโครงสร้างหลายอย่างก็ไม่ได้สนใจเพียงพอ แล้วก็ข้อมูลจากฝ่ายราชการก็กลายเป็นข้อมูลหลัก ทางเลือกอื่นๆ บางทีก็ไม่ได้สนใจเพียงพอ เนี่ยก็

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	ปัญหาเหมือนกันในภาคใต้ ภาคกลางภาคอะไรก็เหมือนกัน คำถามคุณคือควรทำอย่างไร? ก็คืออย่าทำแบบนั้น.
สื่อใหม่มีความสำคัญในการต่อต้านการก่อการร้าย	ปัญหาคือ speed สิ่งต่อไปที่เราอาจจะต้องคิดคือ ไม่ใช่ต้องเร็วกว่าเดิม แต่อาจจะคือ slow media ความเร็วขนาดนั้นการตัดสินใจยังเหมือนเดิมหรือเปล่า อันนั้นก็จะนำมาสู่คำตอบของคุณได้ แต่ถ้าความเร็วขนาดนั้นมันทำให้การตัดสินใจเราเสียหาย มันก็หมายความว่าในสื่อใหม่มันมีปัญหาแน่ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการก่อการร้าย หรืออื่นๆ เพราะมันเร็วไป ปริมาณมันเยอะแล้วพอปริมาณมันเยอะคุณจะทำอย่างไรกับข้อมูลที่คุณได้ คุณจะมีเวลาตรวจสอบมันไหม

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	ผศ.ดร.บุษกร ยีหมะ (อาจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา)
นิยามคำว่า “การก่อการร้าย”	การก่อการร้ายคือการใช้กำลังอาวุธที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินในวงกว้างทั้งแก่ฝ่ายรัฐหรือประชาชนโดยทั่วไป โดยมีเป้าหมายอยู่ที่พฤติกรรมกระทำความผิดของรัฐบาล การก่อการร้ายถือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบหนึ่ง เพียงแต่เป็นการมีส่วนร่วมที่ผิดกฎหมายและบ่อยครั้งเป็นการผิดศีลธรรมเนื่องจากเกิดการฆ่าทำลายชีวิตมนุษย์ ทำไมจึงมองว่าการก่อการร้ายเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองเนื่องจากเป้าหมายของการก่อการร้ายล้วนต้องการสื่อสารให้กับผู้มีอำนาจตัดสินใจได้รับรู้ทั้งเพื่ออ้างรักษานโยบาย แนวทางการดำเนินงานเดิมเอาไว้ หรือเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายและแนวทางการทำงานเสียใหม่ตามที่กลุ่มผู้ก่อการร้ายสนับสนุนหรือต้องการ สาเหตุที่กลุ่มก่อการร้ายอาศัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ผิดกฎหมายและศีลธรรม เนื่องจากช่องทางหรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบปกติ เช่น การเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็นสาธารณะผ่านสื่อต่างๆ ถูกปิดกั้น หรือไม่ได้รับความสนใจที่จะรับฟังจากผู้มีอำนาจตัดสินใจ ผู้ก่อการร้ายจึงเห็นว่าการใช้กำลังอาวุธ การใช้ความรุนแรง เพื่อนำไปสู่สภาวะวิกฤติจะทำให้ได้รับความสนใจจากผู้มีอำนาจตัดสินใจ
ความสำคัญของการสื่อสารว่าด้วยการก่อการร้าย ความรุนแรง และภาวะวิกฤติ	การสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่งในภาวะวิกฤติเพราะอาจเป็นได้ทั้งน้ำช่วยดับไฟหรือน้ำมันราดบนกองไฟทำให้วิกฤติลุกลามเพิ่มมากขึ้น สื่อมีบทบาทสำคัญต่อฝ่ายผู้ก่อการร้ายและฝ่ายรัฐที่มีอำนาจตัดสินใจ เพื่อให้วิกฤติคลี่คลายลง โดยสื่อต้องให้สังคมทั่วไปรับรู้ถึง เหตุใด ทำไม ฝ่ายผู้ก่อการร้ายจึงกระทำเช่นนั้น ผู้ก่อการร้ายต้องการอะไร อย่างไร บริบทหรือสภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ มีผลต่อการก่อตัวของ การก่อการร้ายอย่างไร ส่วนฝ่ายรัฐ สื่อมีบทบาทในการเผยแพร่ นโยบาย แนวทาง วิธีการที่จะแก้ไขปัญหา คลี่คลายวิกฤติการก่อการร้ายที่เกิดขึ้น

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	ผศ.ดร.บุษอริ ยีหะมะ (อาจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา)
บทบาทของสื่อในการสนับสนุนหรือต่อต้านการก่อการร้าย	การก่อการร้ายไม่ได้ส่งผลดีต่อสังคมและพลักให้สังคมตกอยู่สภาวะความหวาดกลัวหวาดระแวง แต่บทบาทของสื่อที่สื่อสารผิดพลาดแทนที่จะเป็นการต่อต้านการก่อการร้าย อาจกลายเป็นการสนับสนุนการก่อการร้ายในแง่ที่อาจทำให้ผู้คนบางส่วนหันมาเห็นด้วยหรือเห็นใจกับการก่อการร้าย โดยเฉพาะคนที่มีอัตลักษณ์ด้านต่างๆ เช่น ชาตินิยม ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณีแบบเดียวกับผู้ก่อการร้าย หากสื่อมุ่งเน้นอธิบายหรือรายงานเหตุการณ์เฉพาะหน้าที่กลุ่มผู้ก่อการร้ายกระทำและใช้ภาษาในเชิงลบ โดยไม่อธิบายถึงที่มาที่ไปหรือพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ บริบทแวดล้อม ตลอดจนความซับซ้อนใจต่างๆ ที่นำมาสู่การก่อการร้าย
สื่อมีบทบาทในการสื่อสารเพื่อแก้ไขปัญหาสถานการณ์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	สื่อต้องตั้งมั่นยึดหลักในการทำงานว่า ๑. สื่อจะเป็นกลไกหนึ่งในการสร้างความเข้าใจการก่อการร้ายแก่ประชาชนทั่วไปที่มีต่อทั้งฝ่ายรัฐและฝ่ายผู้ก่อการร้าย ๒. สื่อจะมีบทบาทในการส่งสารของฝ่ายผู้ก่อการร้ายที่มีต่อรัฐอย่างรอบด้าน ๓. สื่อจะมีบทบาทในการส่งสารของฝ่ายรัฐที่มีต่อฝ่ายผู้ก่อการร้ายอย่างรอบด้าน ๔. ในท้ายที่สุดสื่อต้องการสังคมที่สันติสุข ปราศจากการก่อการร้าย การใช้ความรุนแรง
ทางเลือกที่ควรจะเป็นสำหรับบทบาทของสื่อในการต่อต้านการก่อการร้าย	สื่อควรให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องของการก่อการร้าย ไม่ใช่ให้เพียงข้อมูลหรือการเกิดเหตุการณ์เฉพาะหน้ารายวัน ในขณะเดียวกัน สื่อต้องวางบทบาทเป็นผู้กดดันทั้งฝ่ายรัฐและกลุ่มผู้ก่อการร้ายเพื่อลดความขัดแย้ง ความรุนแรง จนนำมาสู่การหาหนทางแก้ไขปัญหายั่งยืน
สื่อใหม่มีความสำคัญในการต่อต้านการก่อการร้าย	สื่อใหม่ในที่นี้ หากหมายถึงสื่อกระแสรอง เช่น สื่อชุมชน วิทูรท้องถิ่น ทีวี่ท้องถิ่น เว็บไซต์ต่างๆ ในอินเทอร์เน็ต ตลอดจน social media ซึ่งมีจำนวนมากกว่าสื่อกระแสหลัก ปัจจุบันมีบทบาทเป็นที่รับรู้ของผู้รับสารเพิ่มมากขึ้น หากวางบทบาทและการนำเสนอเช่นเดียวกับการอธิบายที่ได้ตอบคำถามในข้อต่างๆ ที่ผ่านมา ก็น่าจะทำให้วิกฤติการก่อการร้ายทุเลาลง หนทางในการเกิดสันติภาพก็น่าจะมีมากขึ้น

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	ผศ.ดร.นิรันดร์ พันทรกิจ (อาจารย์คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล)
นิยามคำว่า “การก่อการร้าย”	จริงๆ ก็มีนิยามอยู่แล้วขององค์สหประชาชาติหรือของอะไรมันมีอยู่ นั่นก็ส่วนหนึ่ง แต่ในความหมายของการก่อการร้ายจริงๆ คือการอะไรก็ตามที่ทำให้เกิดความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สิน ความปลอดภัยของประชาชน ถือว่าเป็นเรื่องของก่อการร้าย ถ้าจะให้คำจำกัดความอย่างนี้ มันก็เป็นการให้คำจำกัดความที่ตรงไปตรงมา แต่ว่าเวลาเอามาปรับใช้ในสังคมจริงๆ ส่วนใหญ่คนที่ทำการก่อการร้ายกับประเทศอื่นเข้าไปแทรกแซง เข้าไปสร้างปัจจัย เข้าไปเป็นเงื่อนไขทั้งหลายก็ไม่ได้ได้เรียกตัวเองว่าเป็นการก่อการร้าย แต่เรียกฝ่ายตรงข้ามว่าเป็นการก่อการร้าย บางทีการให้คำจำกัดความ มันก็ขึ้นอยู่กับฝ่าย จุดยืนของฝ่ายแต่ละฝ่าย ฝ่ายที่เป็นผู้กล่าวหาผู้อื่นว่าก่อการร้าย ก็จะมองว่าการกระทำขององค์กร หรือบุคคลต่างๆ มีเป้าหมายที่จะทำให้เกิดเดือดร้อนต่อชีวิต ทรัพย์สิน ความปลอดภัยของประชาชน เป็นพวกก่อการร้าย และในขณะเดียวกันฝ่ายก่อการร้ายก็ให้ definition ตัวเอง ว่าเป็นนักต่อสู้เพื่อความยุติธรรม เพื่อไม่ให้กลุ่มประเทศมหาอำนาจต่างๆ เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของเขา เขาจึงต้องต่อสู้ คุณจะเข้ามาครอบงำ ครอบงำผลประโยชน์ มาหาอะไรในดินแดนของเขา เขาก็ต้องต่อสู้ อย่างกรณีง่ายๆ เลย ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รัฐบาลมองว่าเป็นการก่อการร้ายใช่ไหม แต่คนที่ต่อสู้ในกระบวนการต่อสู้ เขาก็มองว่าเป็นนักต่อสู้ ต่อสู้กับความยุติธรรม ต่อสู้เพื่อความยุติธรรม ก็แล้วแต่ definition ของแต่ละฝ่าย ในสถานการณ์ของโลกก็มีคำจำกัดความ อธิบายความ ในมุมมองที่เป็นจุดยืนเป็นของตัวเองแล้วอธิบายฝ่ายตรงข้ามว่าเป็นผู้ก่อการร้าย อย่างสถานการณ์ที่เกิดขึ้น อย่างอิสราเอลเข้าไปรุกคืบในพื้นที่ของปาเลสไตน์ ไปรุกรานเขา ไปยึดที่เขา ไปขับไล่เขา ไปทำลายเขา ก็ถือเป็นการต่อสู้กับกระบวนการก่อการร้าย แต่ปาเลสไตน์เขาต่อสู้กับดินแดนที่เขาเสียไปด้วยความยุติธรรม ก็ถูกอธิบายว่าเขาต่อสู้เพื่อความยุติธรรม เขาต่อสู้เพื่อเอกราช เพื่อคนที่กดขี่เขา มันก็อยู่ที่ว่าฝ่ายไหนจะเป็นคนให้คำจำกัดความของตัวเองอย่างไร
ความสำคัญของการสื่อสารว่าด้วยการก่อการร้าย ความรุนแรงและภาวะวิกฤต	การสื่อสารเรื่องการก่อการร้าย ความรุนแรงและวิกฤตมีความสำคัญแน่นอนครับ เพราะอย่างน้อยที่สุดก็เป็นการเปิดให้เห็นถึงกระทำของแต่ละฝ่ายว่าได้ส่งผลกระทบต่อผู้บริสุทธิ์อย่างไรบ้าง ได้รู้ข้อเท็จจริง ที่นี้ปัญหาคืออย่างที่ว่าไว้ตั้งแต่ต้นว่า ถ้าอธิบายอย่างนี้ ท่านผู้สื่อข่าวต้องการที่จะสื่อ ผู้สื่อข่าวก็ควรจะมีความรู้ มีพื้นฐานความรู้ ในสถานการณ์ดังกล่าวนี้ ถ้าเป็นอย่างนั้นก็แปลว่าสถานการณ์ดังกล่าวนี้ที่สื่อก็เป็นคนให้คำจำกัดความเสียเอง ไปสังกัดฝ่าย ถ้าตัวเองอยู่ฝ่ายอเมริกา อยู่ฝ่ายอิสราเอลก็จะบอกว่า กระบวนการต่อสู้ กระบวนการฮามัส กระบวนการนี้เป็นกระบวนการก่อการร้าย ใช่ไหม เพราะฉะนั้นสื่อจะต้องเป็นคนมีความรู้ในสถานการณ์ในโลกสถานการณ์ปัจจุบันอย่างดีในระดับนานาชาติ ถ้าเป็นเรื่องของประเทศไทยก็ต้องไปดูว่า คนที่เขาต่อสู้ เพียงแต่ที่เรามองว่า การใช้ความรุนแรงแล้ว

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	ผศ.ดร.นิรันดร์ พันทรกิจ (อาจารย์คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล)
	ไปกระทบกับคนบริสุทธิ์ อันนี้เป็นถือว่าเป็นเรื่องที่น่าเสียใจ คือการใช้ความรุนแรง การสื่อสารว่าด้วยการก่อการร้ายคือการสื่อสารหรือการบอก มันจะต้องให้ความยุติธรรมกับทุกฝ่าย ฝ่ายที่ถูกกระทำและฝ่ายที่กระทำ เพราะอะไร เพราะฉะนั้น ความรู้ ถ้าสื่อรู้แค่กระท่อนกระแท่นคือรู้ไม่ลึก รู้ข้อมูลไม่ดีพอ ไม่เข้าใจ มันก็จะเป็น การสื่อที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง การสื่อสารเรื่องการก่อการร้ายเรื่องวิกฤติต่างๆ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ คือต้องบอก แต่ไม่ใช่บอกว่าเกิดอะไรที่ไหนเมื่อไรแค่นั้น มันก็ต้องบอกว่าการกระทำก่อการร้ายนี้ มันมีสาเหตุมาจากอะไร คนที่กระทำก่อการร้ายเขามุ่งหวังประสงค์อะไร เขาต้องการสื่อสารสาระอะไร ต้องการจะทำลายโครงสร้างของรัฐหนึ่งรัฐใดโดยเฉพาะ ฝ่ายกระบวนการฝ่ายรัฐบาลที่เข้าไป ดำเนินการกับประชาชนอย่างไม่ยุติธรรมจะถือว่าเป็นการก่อการร้ายหรือไม่ การกระทำที่ไม่ยุติธรรม ผู้ถูกกระทำโดยอำนาจรัฐและรับใช้อำนาจรัฐที่ไม่ยุติธรรม กระทำต่อพี่น้องประชาชนตาตาผู้บริสุทธิ์ กลายเป็นแพะเป็นแกะเป็นอะไรไป อย่างนี้ถือว่าเป็นการก่อการร้ายไหม อันนี้ก็ต้องไปให้คำจำกัดความ แต่ว่าการให้ข่าว เรื่องเหล่านี้ ไม่ควรที่จะแค่เพียงเกิดอะไรขึ้นที่ไหนเมื่อไร แต่ควรจะมีความรู้ภูมิหลัง ในสิ่งเหล่านั้นด้วย historical background ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ อะไรคือเหตุจูงใจให้เขาทำอย่างนั้น
บทบาทของสื่อในการสนับสนุน หรือต่อต้านการก่อการร้าย	มันมองได้สองทางคือการทำการก่อการร้าย ถ้าผู้ประสงค์มีความประสงค์ที่จะสื่อให้รัฐได้เห็น ให้คนได้เห็น ให้โลกได้เห็น การที่สื่อได้ออกไปอย่างนั้น สื่อก็จะกลายเป็นเครื่องมือสำคัญเหมือนกัน สื่อจะกลายเป็นเครื่องมือของผู้ไม่ประสงค์ดี กระทำไปแล้วมันต้องออกสื่อ กระทำไปแล้วมันต้องไปออกทีวีเป็นข่าวดังไปทั่วโลก สื่อก็จะกลายเป็นเครื่องมือของพวกที่ดำเนินการก่อการร้าย แต่ถ้าสื่อออกไปแล้วแสดงให้เห็นถึงความโหดร้าย ความทารุณ ความไม่รับผิดชอบ การไม่คำนึงถึงชีวิตผู้บริสุทธิ์ อย่างนี้เป็นต่อต้าน หมายถึงมีคนบาดเจ็บล้มตาย คนบริสุทธิ์ตายอย่างนี้สื่อก็ต้องเขียนในลักษณะนอกจากเสนอข้อเท็จจริงแล้วต้องแสดงถึงความรับผิดชอบ ว่าพวกที่กระทำการก่อการร้ายว่าคุณไม่มีความรับผิดชอบ คุณไม่ยุติธรรมกับประชาชนผู้ซื่อสัตย์และผู้ที่มีความบริสุทธิ์ คุณไม่มีความยุติธรรม มันมองได้ทั้งสองด้าน ถ้าเป็นการเผยแพร่ว่าใครทำอะไร อย่างไร แล้วไม่พูดอะไรต่อว่า มันมีความยุติธรรมใหม่ทำไมเขาต้องทำอย่างนี้ อย่างคำถามข้อแรกก็คือว่า การกระทำของคนฝ่ายหนึ่ง ไปบอมระเบิด ไปโดนโรงพยาบาลคนตายไปร้อยสองร้อย บอกว่าทำไปเพื่อต่อต้านการก่อการร้าย แต่เวลาทำไปปรากฏว่าคนบริสุทธิ์บาดเจ็บล้มตาย สถานที่ซึ่งถือว่าเป็นสถานที่ทางมนุษยธรรมถูกกระทำ โดยฝ่ายหนึ่งบอกทำไปเพื่อทำลายศูนย์อำนาจการก่อการร้าย แต่เวลาทำจริงปรากฏว่าไปโดนโรงพยาบาล อะไรทำนองนี้ ก็ถือว่าเป็นเรื่องที่แทนที่จะเป็นผู้ต่อต้านการก่อการร้ายกลับเป็นผู้ก่อการร้ายเสียเอง คือทำ

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	ผศ.ดร.นิรันดร์ พันทรกิจ (อาจารย์คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล)
	ให้พี่น้องผู้บริสุทธิ์ได้รับความทุกข์ความเดือดร้อนทั้งชีวิตและทรัพย์สิน อย่างนี้ถือว่าไม่ยุติธรรม เพราะฉะนั้นสื่อก็จะกลายเป็นดาบสองคม คือการออกสื่อเมื่อเกิดเหตุหนึ่งเกิดขึ้น แล้วสื่อพยายามที่จะไขแสดง สื่อไปให้ประชาชนได้รับทราบ มันก็อาจจะมองได้สองแบบ แบบหนึ่งผู้ที่ทำการก่อการร้ายก็ประสงค์จะให้ประชาชนอยู่แล้ว ไม่ว่าเป็นข่าวหนังสือพิมพ์ ข่าวโทรทัศน์ หรืออีกด้านหนึ่งถ้าเราขยายออกไปให้เห็นความโหดร้ายความทารุณ ความอยุติธรรมของการกระทำ เพราะฉะนั้น การสื่อสารการก่อการร้ายก็กลายเป็นเรื่องที่มีความสำคัญว่ามันแสดงไปในทิศทางอะไร ก็ต้องไปชั่งน้ำหนักดู ก็ต้องให้ความยุติธรรมกับทุกฝ่าย นี่เราพูดถึงการก่อการร้ายนะ ทุกฝ่ายมีสิทธิ์ที่จะเป็นผู้ก่อการร้ายหมด เอามาตรฐานความยุติธรรม เอามาตรฐานความบริสุทธิ์ ชีวิต ทรัพย์สินของผู้บริสุทธิ์ ทุกฝ่ายที่กระทำลงไปด้วยเหตุผลใดก็ตาม มันก็ถือว่าเป็นการกระทำที่ทำให้พี่น้องประชาชนผู้บริสุทธิ์ได้รับความทุกข์ความเดือดร้อนทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ไม่ว่าฝ่ายไหนทำ ถ้าคนบริสุทธิ์เดือดร้อน ถ้าเอาคำจำกัดความนั้นเป็นหลักนะ คุณก็ต้องมีความรับผิดชอบ
สื่อมีบทบาทในการสื่อสารเพื่อแก้ไข ปัญหาสถานการณ์ใน พื้นที่สามจังหวัด ชายแดนภาคใต้	ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ถือว่าเป็นพื้นที่ที่หล่อแหลม เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาการก่อการร้ายอย่างที่เราเรียกกันมานานแล้ว มันไม่ใช่เพิ่งเกิด พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ผมคิดว่าสื่อ นักวิชาการ เข้าใจโจทย์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่ชัดเจน เราต้องยอมรับว่าพื้นที่จังหวัดภาคใต้มันมีประวัติศาสตร์เฉพาะ มันเคยเป็นเมืองที่มีความเป็นเอกราชมาก่อน ถูกรุกรานในสมัยนั้น มันมีในประวัติศาสตร์ เพราะฉะนั้นสิ่งที่ เป็นภูมิหลังของเหตุการณ์ มันเป็นเรื่องของฝ่ายที่กระทำการอยู่แล้ว นี่ก็เป็นเรื่องของการต่อต้านรัฐใช้ใหม่ ขบวนการทั้งหลายวิวัฒนาการมาตั้งยาวนานแล้ว อย่างที่เราเรียก ขก. อะไรก็ว่าไปนี่มันมาที่หลัง อย่างที่เราเรียกทีหลังว่ามันเป็นขบวนการก่อการร้าย ผู้ก่อความไม่สงบ ก็มีภูมิหลัง มีพวก BRN พุโลเบอซาตู มีมานานแล้ว ไม่ใช่เพิ่งมีมาเมื่อวาน อาจจะประมาณปี ๒๕๕๑ ก็ยาวนานแล้ว คนที่ต่อสู้ก็บาดเจ็บล้มตายก็สร้างคนรุ่นใหม่ขึ้นมา ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ผมว่าต้องให้ความรู้กับพี่น้องประชาชนในมิติที่ถูกต้อง โดยเฉพาะภูมิความรู้สามเรื่องมีความจำเป็น นอกจากจะอธิบายเหตุผลแล้วควรต้องให้ความรู้กับพี่น้องประชาชนไปด้วย หนึ่งก็คือ พื้นความรู้ทางด้านความคิด ความเชื่อ ความเข้าใจ ที่หล่อเลี้ยงอุดมการณ์ที่ต่อต้านอำนาจรัฐอยู่ในเวลานี้ หนึ่งก็คือความคิด ความเชื่อ ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องในเรื่องของชาติพันธุ์ ในเวลานี้ในพื้นที่ชายแดนจังหวัดภาคใต้ พวกขบวนการเขาพยายามจะชี้ให้เห็นว่า คนที่อยู่ในพื้นที่ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เป็นมุสลิมนี้เขาไม่ได้เป็นคนไทย เขาเป็นคนมลายู อันนี้ก็เป็นความเข้าใจผิด คือเอาเรื่องของชาติพันธุ์ไปปนกับเรื่องของสัญชาติ ประเทศไทยมีคนหลายชาติพันธุ์ มีจีนบ้าง พม่า อินเดียบ้าง อิหร่านบ้าง อาหรับบ้าง มอญบ้าง ลาวบ้าง คนมีชาติพันธุ์หลากหลาย

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	ผศ.ดร.นิรันดร์ พันทรกิจ (อาจารย์คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล)
	มลายูก็เป็นชาติพันธุ์หนึ่ง แต่เกิดความสับสนในแง่ที่ว่า ในพื้นที่คนจำนวนหนึ่งพยายามสร้างกระแสว่าเราไม่ใช่คนไทย เราเป็นคนมลายู หมายความว่าเขาพยายามเอาเรื่องมลายูนอกจากเป็นเรื่องชาติพันธุ์แล้ว ให้พยายามให้เห็นว่าเป็นเรื่องสัญชาติด้วย เพราะฉะนั้น Ethnic กับ Nationality นี่มันคนละเรื่องกัน แต่ในขบวนการภาคใต้พยายามที่จะเล็งเห็นว่า คนในพื้นที่จังหวัดภาคใต้นั้นเป็นคนมลายู และมีสัญชาติมลายูด้วย Nationality มันแปลว่าคุณเป็นสมาชิกของประเทศนี้ ตั้งแต่เดิมมาแล้วนี่ คุณมาเปลี่ยนทีหลัง คุณจะมีเชื้อชาติอะไรก็ตาม แต่ทุกคนเป็นคนสัญชาติไทย Nationality ไทย อันนี้คือความเข้าใจผิดประการหนึ่งที่สื่อจะต้องช่วยในการอธิบายสิ่งเหล่านี้ให้กับคนในพื้นที่ได้เข้าใจ ประเด็นปัญหาที่สองคือประเด็นปัญหาในเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ คือคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะในขบวนการ พยายามเน้นให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ คือไม่ยอมรับความเปลี่ยนแปลงในทางประวัติศาสตร์ แรกๆ ก็ว่าปัตตานีเป็นอาณาจักรที่ยิ่งใหญ่มาก่อน พร้อมกับสุโขทัย อยุธยา เสร็จแล้วอาณาจักรสยามยกกองทัพไปยึดไปทำลายปัตตานีอะไรต่างๆ
ทางเลือกที่ควรจะเป็นสำหรับบทบาทของสื่อในการต่อต้านการก่อการร้าย	สื่อต้องบอกความจริงและเข้าใจภูมิหลังทางประวัติศาสตร์และชี้ช่องทาง แนวทางแห่งสันติวิธี
สื่อใหม่มีความสำคัญในการต่อต้านการก่อการร้าย	สื่อใหม่แสดงข้อเท็จจริงให้สังคมเห็น และยังส่งต่อข้อมูลที่รวดเร็ว มีการแลกเปลี่ยน แสดงความคิดเห็น ทำให้เกิดมีการใช้ความรุนแรงด้านกายภาพลดลง มีการสร้างเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับประเพณี วัฒนธรรม โดยการใช้ภาษายาวี

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	ดร.มุฮัมหมัด อิลยาส ญูฮาปริง (อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ สาขาการปกครอง มหาวิทยาลัยรามคำแหง)
นิยามคำว่า “การก่อการร้าย”	คำว่าก่อการร้ายมันมีนิยามของมันอยู่คือการกระทำที่ทำให้เกิดความกลัว ความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินในทางการเมือง ความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่มีเรื่องราวมาก่อน สมมุติผมไปวางระเบิดแล้วคุณได้รับบาดเจ็บโดยที่คุณกับผมไม่ได้มีเรื่องราวกันมาก่อน ก่อให้เกิดความรุนแรงต่อชีวิตและทรัพย์สินมีเป้าหมายทางการเมือง เป็นการกระทำในที่สาธารณะ

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	ดร.มุฮัมหมัด อิลยาส ญูฮาปริง (อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ สาขาการปกครอง มหาวิทยาลัยรามคำแหง)
ความสำคัญของการสื่อสารว่าด้วยการก่อการร้าย ความรุนแรง และภาวะวิกฤต	ในปัจจุบันมี Social media ทุกคนเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้มากมาย แหล่งข้อมูลต่างๆ ที่เกิดขึ้นหลายครั้งมันไม่มีที่มาที่ไป หลายครั้งมีวัตถุประสงค์ในการ Public Opinion ในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ก่อให้เกิดความเกลียดชังระหว่างชาติพันธุ์ระหว่างกลุ่ม ข้อมูลเหล่านี้มีมากมายในปัจจุบัน แม้แต่เราเองที่เป็นนักวิชาการถ้าไม่พิจารณาดีๆ เราอาจจะตกเป็นเครื่องมือกับข้อมูลเหล่านี้ได้ ข้อมูลมากมายมหาศาล เราในปัจจุบันเราแทบจะควบคุมไม่ได้ แนวทางที่สำคัญคือการสร้าง Public Awareness หรือการสร้างความรู้ความตระหนักรู้ของสาธารณะชนต่อข้อมูลต่างๆ ที่ไหลเวียนอยู่ เราจะสร้างความตระหนักรู้ได้อาจจะต้องใช้ Social media ที่เรามีอยู่ ทั้งของเอกชนและรัฐ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของวิชาการ พื้นที่สาธารณะต่างๆ เป็นต้น จะต้อง Combine ในการสร้างความตระหนักรู้ให้กับสาธารณะชน ว่าข้อมูลที่ได้รับต้องพินิจพิจารณา เทียบเคียงศึกษา หลายครั้งข้อมูล Internet เราได้มาก็แชร์ไป โดยไม่มีวิจรณญาณ หรืออาจด้วยสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น สงครามในประเทศใดประเทศหนึ่ง และอีกฝ่ายถูกกระทำอย่างรุนแรง ทำให้เรารู้สึกโกรธแค้น เราก็แชร์ไปซึ่งมันอันตราย ฉะนั้นการสื่อสารเป็นเรื่องสำคัญมากๆ ในปัจจุบัน อย่างที่บอกเราอยากที่จะควบคุม แต่จะอย่างไรให้เกิด Public Awareness ในสังคมเป็นเรื่องที่ท้าทายมาก มันไม่ใช่เฉพาะเรื่องการก่อการร้าย เวลา Mode of Communication มันเปลี่ยน หรือเวลา Mode of Production มันเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนก็เปลี่ยน สมัยก่อนเราเป็นสังคมการเกษตร ชีวิตก็จะเป็นแนวทางเกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็นไปวัด ครอบครัว พอเกิดสังคมอุตสาหกรรมขึ้นมาชีวิตของคนก็พลิกผันไป เช่นเดียวกันในปัจจุบันที่มันมากกว่าปฏิวัติด้วยซ้ำในเรื่องการสื่อสาร ฉะนั้นชีวิตมันก็เกิดการท้าทายอย่างมาก มันกลับพลิกหน้ามือเป็นหลังมือ จำเป็นต้องรับมือกับสิ่งเหล่านี้ ปัจจุบันเรายังไม่มีมาตรการวาทกรรมความคิดในการรับมือกับสิ่งท้าทายที่พูดในตอนต้น
บทบาทของสื่อในการสนับสนุน หรือต่อต้านการก่อการ	ในปัจจุบัน สิ่งที่มีมันเกิดขึ้นเราจะเห็นเหตุการณ์ได้ทันทีด้วยการรายงานของสื่อสารมวลชน เห็นว่าการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นที่ราชประสงค์ เป็นเหตุการณ์ที่เราเห็นถึงความรุนแรงได้ทันทีทันใด เหตุการณ์ที่เราเห็นบางครั้งมันไม่ใช่เหตุการณ์จริงๆ มีความสลับซับซ้อนมากกว่านั้น ฉะนั้นสื่อก็รายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตอนนั้น มันก็เลยพลาดข้อเท็จจริง เรื่องราวหลายอย่าง ว่ามันมีที่มาที่ไป การรายงานถึงเหตุการณ์ในตอนนั้นมันอาจจะทำให้สาธารณะชนมี Emotion และคิดไปอีกทางหนึ่งได้ นี่ก็เป็นเรื่องปกติธรรมดา เราจะพูดว่าบทบาทสื่อมันเป็นยังไง เนื่องจากสื่อในปัจจุบันมีเยอะมาก การที่สื่อเยอะมากก็ตีในแง่การแข่งขัน มีการเช็คตรวจสอบซึ่งกันและกัน มีมุมมองที่หลากหลาย สื่อทางเลือกที่นอกเหนือจากสื่อของรัฐ สื่อเหล่านั้นมันช่วยให้ภาพของข้อเท็จจริง เหตุการณ์มันชัดเจนยิ่งขึ้น ผมคิดว่าสื่อควรจะมีสื่อให้มากขึ้น โดยเฉพาะสื่อทางเลือก โดยอาจจะเปิดพื้นที่ให้บุคคล ให้ภาคประชาชนได้มีพื้นที่ใน

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	ดร.มุฮัมหมัด อิลยาส ญูปร่าง (อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ สาขาการปกครอง มหาวิทยาลัยรามคำแหง)
	การนำเสนอเรื่องราว ก็จะช่วยให้เกิดภาพที่ชัดเจน เกิดมุมมองหลากหลายมิติมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิด Public Awareness หรือความตระหนักรู้ของสาธารณะชนต่อเหตุการณ์ต่างๆ คิดว่าน่าจะช่วยในการป้องกันการก่อการร้าย ในปัจจุบันเราหวังจะพึ่งหน่วยงานของรัฐอย่างเดียวมันยากมาก มันมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นภาคทางเลือก ภาคประชาชน ภาค NGO มันจะช่วยได้มาก
สื่อมีบทบาทในการสื่อสารเพื่อแก้ไขปัญหาสถานการณ์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	เราต้องยอมรับว่าปัญหาชายแดนภาคใต้มันมีมานาน เป็นปัญหาในเชิงโครงสร้างและเชิงปรากฏการณ์ ปัญหาเชิงประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในเชิงการเมือง หมายความว่ารากฐานของปัญหามันเป็นเชิงโครงสร้าง หรือ Structural เวลามันเกิดเหตุการณ์วาระเปิดหรือเหตุการณ์ฆ่าพระ การนำเสนอเหตุการณ์เหล่านี้เป็นหน้าที่ของสื่อที่จะนำเสนอให้กับสาธารณะชนได้รับทราบ บางครั้งมันไม่มีที่มาที่ไป เช่น การนำเสนอในเรื่องของการฆ่าพระภาพต่างๆ ที่ออกมาทำให้ Sensibility ของพี่น้องไทยพุทธมันมี Emotional นำไปสู่การใช้มาตรการที่รุนแรงกับผู้ที่เห็นต่างมันก็เกิด Repercussion เกิดแรงกระแทกกลับ มันยิ่งแย่ไปใหญ่ อย่างที่สองคือการที่สื่อส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพ มีวิธีคิดแบบ Main stream แบบกรุงเทพ ฉะนั้นเรื่องอคติต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอคติต่อพี่น้องมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มันมีอยู่ตลอด เราจะเห็นว่ามียุทธวิธีหนึ่ง ในที่นี้มีการนำเสนอว่า วันวิสาขบูชาพี่น้องชาวพุทธก็ไปเวียนเทียนทำบุญมีความสงบและเสนอภาพพี่น้องชาวพุทธที่มีความสงบ แล้วภาพก็ตัดไปภาคใต้ในวันวิสาขบูชาเกิดเหตุการณ์ไม่สงบมีการระเบิด เสนอภาพในแง่ที่ว่าพี่น้องชาวพุทธมีความสันติแต่ไปเสนอภาพให้ Contrast มีคนฉายไปวาระเปิดพระ นี่เป็นการนำเสนอภาพที่ตัดกันสร้างความเกลียดชัง สื่อควรจะมีระดับระมัดระวัง นี่เป็นลักษณะของอคติบางอย่างของสื่อมวลชนที่เป็นสื่อ Main stream ผมถึงบอกว่าการนำเสนอข่าวในพื้นที่ขัดแย้งมันจะต้องมีการเทรน Ethic หรือจริยธรรมของการเสนอข่าว นี่เป็นเรื่องทางอาชีพของสื่อมวลชนที่นักข่าวที่ไปทำข่าวที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ควรที่จะเติมไฟให้มันลุกขึ้น ด้วยการนำเสนอในหลากหลายมุมมอง อย่างไรก็ตาม ต้องมีการเทรนการทำข่าวในพื้นที่สงคราม การทำข่าวในพื้นที่ขัดแย้งที่เป็นการเฉพาะ ปัจจุบันในภาคใต้มีโรงเรียนนักข่าว Deep South Watch หรือศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ชายแดนภาคใต้ที่ทางมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ร่วมกับ NGO ตั้งโรงเรียนนักข่าว นำเสนอข่าวของพวกเขาเองในมุมมองหลากหลาย
ทางเลือกที่ควรจะเป็นสำหรับบทบาทของสื่อในการต่อต้านการก่อการร้าย	การก่อการร้ายมันเป็นผลของ Structural ที่มันบิดเบี้ยว มันมีความผิดพลาดเชิงโครงสร้างในเรื่องของอำนาจ ผู้ก่อการร้ายเลยต่อสู้ จะต่อสู้ตรงๆ ก็ไม่ได้เพราะกองกำลังของผู้ก่อการร้ายกับของรัฐมันคนละสเกล ค่าเลยต้องไปวาระเปิดเพื่อสร้างความกลัวให้เกิดขึ้น นี่เป็นเป้าหมายสำคัญ ฉะนั้นทางเลือกในการนำเสนอของสื่อ

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	ดร.มุฮัมหมัด อิลยาส หญ้าปรัง (อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ สาขาการปกครอง มหาวิทยาลัยรามคำแหง)
	สื่อก็ควรจะต้องนำเสนออันนี้ด้วย ในขณะที่เดียวกันก็ต้องนำเสนอความผิดพลาดในเชิงโครงสร้างในเชิงนโยบาย ในขณะเดียวกัน สื่อต้องมีลักษณะ Investigative มากยิ่งขึ้น ต้องเป็น Academician มากยิ่งขึ้น อย่างเช่นสื่อในตะวันตกหลายๆ สำนักที่เค้ามีความเป็นมืออาชีพ มีความเป็น Investigative ด้านของรากฐานปัญหา คำถามที่ว่าทางเลือกที่ว่าสื่อควรจะมึบทบาทอย่างไร แนนอนสื่อต้องหันมาให้ความสนใจในเชิงความผิดพลาดเชิงโครงสร้างให้มาก ผมคิดว่าการรายงานของสื่อไม่ควรรายงานในลักษณะที่ว่าจะเกิดอะไรที่โหดเมื่อไหร่ แต่ควรจะควรคู่กับว่าทำไมด้วย ทำไม อาจจะมึข้อถกเถียงว่าเดี๋ยวลูกก็ใส่ความรู้สึกเข้าไป การแก้ออกถกเถียงนี้ได้ สื่ออาจจะต้องนำเสนอแง่มุมเพิ่มเติมอีกหลายมุมมอง เพื่อให้ประชาชนสามารถตัดสินใจได้
สื่อใหม่มีความสำคัญในการต่อต้านการก่อการร้าย	เราจะสร้างความตระหนักรู้ได้อาจจะต้องใช้ Social media ที่เรามีอยู่ทั้งของเอกชนและรัฐ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของวิชาการ พื้นที่สาธารณะต่างๆ เป็นต้น

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	อาจารย์ศิวพล ละอองสกุล(อาจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต)
นิยามคำว่า “การก่อการร้าย”	เป็นองค์กร เป็นขบวนการ หรือว่าเป็นกลุ่มที่มีเป้าหมายทางการเมือง หรือเป้าหมายทางศาสนา เป้าหมายทางสังคม แล้วก็จะใช้วิธีโดยการใช้ความรุนแรง ใช้กำลังเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งทำลาย ทั้งฆ่า ก่อให้เกิดความกลัว ข่มขู่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา
ความสำคัญของการสื่อสารว่าด้วยการก่อการร้าย ความรุนแรง และภาวะวิกฤต	ผู้ก่อการร้ายใช้สื่อมากขึ้น ใช้สื่อเพื่ออะไร? เพื่อจะบอกให้โลกรู้ว่าต้องการอะไร เพราะต้องการให้เป็นที่ยอมรับการดำเนินการของกลุ่มเขา ต้องการสร้างบรรยากาศของความกลัว มันมีเป้าหมายหลายอย่างของการใช้สื่อ ให้คนรู้สึกว่ามันปลอดภัย เขาใช้สื่อเพื่อเป็นการส่งข่าวว่าให้คนมาร่วม ใช้สื่อบอกบรรดาคนที่สนใจ สนับสนุนเขา ใช้สื่อเพื่อที่จะให้ตัวเขาหรือกลุ่มขบวนการเขาอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับศัตรู ศัตรูส่วนใหญ่จะเป็นรัฐบาลหรือผู้นำปกติของโลก ให้อยู่ในระดับเดียวกับการรับรู้ของสังคม โลกว่าดุลอำนาจเขาใกล้เคียงกัน ศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน ที่นี้ประเด็นเกี่ยวกับสื่อที่น่าสนใจ พบว่าผู้ก่อการร้ายใช้สื่อมากขึ้น ใช้สื่อของมันเอง เพราะว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เขาใช้ทุกช่องทาง แต่ที่เขาชอบคือสื่อปกตินี้แหละ สื่อที่พวกคุณทำทุกวันนี้แหละ มันชอบสื่อคุณ มันอยากให้คุณออกข่าวมัน หนังสือพิมพ์ CNN BBC ไทยรัฐ เดลินิวส์ มันชอบแบบนี้ มันอยากให้คุณสื่อให้พวกมันด้วย ยิ่งคุณทำข่าวมัน

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	อาจารย์ศิวพล ละอองสกุล(อาจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต)
	มากเท่าไหร่มันยิ่งชอบ แล้วถ้ายิ่งคุณทำข่าวออกมามากลั้วมันยิ่งชอบ เพราะมันบรรลุดัตถุประสงค์มัน เพราะฉะนั้นที่คุณไปออกข่าว มันชอบนะ เขาอยากให้เป็นข่าว เขาอยากให้คนรับรู้ความเป็นอยู่ของเขา รับรู้กิจกรรมของเขา ให้คนกลัวเขา มาสนับสนุนเขา ใช้สื่อประสาน นักวิจัยตะวันตกพูดอีกแบบหนึ่ง สื่อเองเล่นประเด็นนี้ก็เพราะว่าต้องการขายข่าวด้วย จะเห็นว่าสื่อมวลชนเล่นข่าวเรื่องการก่อการร้ายเยอะมากในช่วงหลังๆ มันเป็น Business ของสื่อด้วย แล้วก็ไปเข้าทางพวกกลุ่มก่อการร้ายด้วย เพราะพวกนี้ชอบสื่อ เขาเรียกว่ามันสมประโยชน์กัน และพบว่าสื่อมีผลต่อจำนวนครั้งในการโจมตีที่มากขึ้น เพราะพอทำแล้วได้ผล เขาก็ทำเพิ่ม ทำแล้วคุณก็เอาไปออก สื่อมีส่วนทำให้การก่อการร้ายขยายตัวหรือว่ามีกิจกรรมที่ถี่ขึ้น ข่าวผู้ก่อการร้ายมันเป็นข่าวที่ใครๆ ก็รู้ๆ เป็นข่าวที่กลบข่าวอื่น เพราะข่าวก่อการร้ายมีทุกวันเลย เพราะฉะนั้นเขาเป็นข่าวปรากฏมากขึ้นทุกวัน ปรากฏมากขึ้นก็เข้าทางเขา เขาก็ชอบ สื่อมวลชนทำให้เขาขึ้นมามีความสำคัญ แล้วสื่อเมื่อตัวเองมีส่วนต่อการเกิดความรุนแรง สื่อจะต้องปรับตัวอย่างไร? มันก็มีข้อเสนอแนะที่เราไปรวบรวมมา ข้อเหมือนกันนะ เราไปช่วยทำให้มันโตขึ้น
บทบาทของสื่อในการสนับสนุน หรือต่อต้านการก่อการร้าย	ควรจะทำให้ข่าวก่อการร้ายเหมือนข่าวปกติ อย่าไปทำให้ตื่นเต้น สำคัญ น่ากลัว ทำให้เหมือนข่าวอื่นๆ เป็นข่าวปกติข่าว หนึ่ง คือคุณต้องรายงานข่าวก่อการร้าย แต่ต้องไม่รายงานแบบเดิม เพราะที่คุณทำแบบเดิม คุณทำให้เขาโตขึ้น เพราะฉะนั้นคุณต้องทำข่าวก่อการร้ายเป็นแค่ข่าวหนึ่งที่เหมือนกับข่าวอื่นๆ อย่าใส่สีตีไข่ อย่าดราม่ามาก นี่คือการพยายามที่จะต่อสู้กับข่าวก่อการร้ายทางสื่อ สอง ให้สื่อมวลชนเสนอข่าวอย่างรอบด้าน อย่างถูกต้อง เสนอความแบบความสมดุลของข้อเท็จจริง ไม่มีอคติ แล้วผู้ชมไปตัดสินใจเองว่าจะมีมุมมองต่อเรื่องนี้อย่างไร คุณอย่าไปเสนอข่าวแบบอคติ พยายามเสนอข่าวให้เป็นจริง รอบด้านที่สุด ให้ข่าวหลายๆ ด้าน อีกเรื่องหนึ่งเขาบอกว่า คุณต้องเสนอข่าวให้เคลียร์ คือพวกนี้เขาจะมองว่า สื่อมวลชนเราทำข่าวก่อการร้าย คุณต้องคิดว่าเหมือนคุณกำลังทำสงครามด้านสื่อมวลชนทางด้านข้อมูลอยู่เหมือนกัน คุณต้องให้ข้อมูลที่เป็จริง เพราะผู้ก่อการร้ายต้องให้ข้อมูลอีกด้านหนึ่ง เป็นการทำสงครามทางด้านข้อมูลข่าวสารระหว่างผู้ก่อการร้ายกับสื่อปกติ เพราะผู้ก่อการร้ายเขาก็ออกสื่อ เขาก็ทำสื่อของเขา เป้าหมายของเขาคือทำให้คนขาดความมั่นใจ ทำให้คนสับสน เขาขอสถานการณ์ที่น่ากลัว เพราะฉะนั้นหน้าที่ของสื่อที่จะต่อต้านการก่อการร้ายก็คือ คุณก็ต้องทำข่าวให้เคลียร์ ทำข่าวแบบตรงไปตรงมา ชัดเจน อันนี้เขาก็นำเสนอว่าสื่อควรทำตัวเหมือนกับไม่ใช่การโฆษณาชวนเชื่อให้อีกฝั่งเพื่อต่อต้านการก่อการร้าย แต่คล้ายๆ กับทำหน้าที่คล้ายๆ ประชาสัมพันธ์ คือให้ข้อมูลที่เป็จริงแก่ประชาชน เขาใช้สื่อ เราก็กใช้สื่อ แต่เราใช้สื่อที่ให้ความรู้แก่ประชาชน ให้ความรู้แก่สาธารณชนอย่างถูกต้อง ตรงไปตรงมา อย่าง

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	อาจารย์ศิวพล ละอองสกุล(อาจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต)
	สมดุล เขาบอกว่าทำสื่อให้เหมือนการทำทาสสาธารณะ ให้ข้อมูลที่เป็นจริงแก่ประชาชน เพราะอีกฝ่ายให้ข้อมูลอีกแบบหนึ่ง เราก็ให้ข้อมูลที่เป็นจริง ตรงไปตรงมา อย่าไปออกข่าว อย่าไปออกภาพโหดๆ อย่าทำข่าวแบบตื่นเต้น เร้าใจ น่ากลัว แบบนี้เข้าทางหมด สื่อควรจะทำข่าวก่อการร้ายโดยการพูดให้ชัดว่ากลุ่มไหนเป็นกลุ่มแบบไหน อย่าไปพูดเหมารวม
สื่อมีบทบาทในการสื่อสารเพื่อแก้ไข ปัญหาสถานการณ์ใน พื้นที่สามจังหวัด ชายแดนภาคใต้	อย่าไปออกข่าวแต่ความขัดแย้ง ออกข่าวอย่างอื่นกลบด้วย ข่าวอื่นๆ ที่เป็นการพัฒนา มิติสวยๆ ดีๆ พูดเรื่องเศรษฐกิจ ไม่ใช่พอเป็นข่าวสามจังหวัดมีแต่ข่าววาระระเบิด อันนี้พอช่วยได้คือออกข่าวอื่นๆ ด้วย สื่อมวลชนควรทำข่าวอย่างสมดุลทางข้อมูล อย่าไปออกภาพไฟลุก ระเบิด ศพเกลื่อน ให้นำที่บอกนี้ไปปรับใช้กับสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เสนอข่าวอื่นด้วย ข่าวก่อการร้ายอย่าออกไปเหนือข่าวอื่น เสนอข่าวอื่นให้บาลานซ์กัน ควรทำข่าววัฒนธรรมอันดีงาม ทำข่าวส่วนที่ไม่ใช่ความขัดแย้ง สื่อควรร่วมมือทำงานกับฝ่ายความมั่นคง สื่ออาจจะไม่ค่อยรู้เรื่องเพราะฝ่ายความมั่นคงเป็นผู้กุมข้อมูล ต้องร่วมมือให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง คนรู้วามีการวางระเบิดบ่อยที่นั่น แต่คนที่รู้เรื่องจริงๆ ยังไม่มาก
ทางเลือกที่ควรจะเป็นสำหรับบทบาท ของสื่อในการต่อต้าน การก่อการร้าย	อาจจะต้องสนับสนุนสื่อที่ออกทางสันติให้มากขึ้น มันจะมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น ต้องสร้างช่องทางให้สื่อพวกนี้ ใช้สื่อที่ใกล้ชิดกับประชาชน สามารถสื่อสารระหว่างรัฐกับคนในพื้นที่ได้ รัฐจะทำเป็นสื่อทางเลือกเพื่อจะสื่อสารความเข้าใจของผู้คน เค้าจะให้ความสำคัญกับผู้ดำเนินการที่เป็นคนในพื้นที่ จะไม่เอาเจ้าหน้าที่รัฐเลย เพราะเข้าไม่ถึงความเป็นอยู่และภาษาของเค้า เค้าอยากได้คนที่เป็นคนในพื้นที่ เป็นพวกเดียวกับเค้า Content จะเน้นความเป็นกลางไม่ Bias เป็นสื่อสันติภาพอย่างแท้จริง
สื่อใหม่มีความสำคัญ ในการต่อต้านการก่อ การร้าย	ใช้ภาษายาวในสื่อใหม่เพื่อการสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	นายเสริมสุข กษิติประดิษฐ์ (บรรณาธิการข่าว สถานีโทรทัศน์ดิจิตอล นิวส์ทีวี)
นิยามคำว่า “การก่อการร้าย”	การก่อการร้ายมันก็คือการใช้ความรุนแรงเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการเมือง ในเรื่องของเป้าหมายอาจจะเป็นการก่อการร้าย กลุ่มศาสนา แต่ว่าสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ผมว่ามันก็เป็นกลุ่มที่เคลื่อนไหวมีเป้าหมายชัดเจน เป้าหมายก็คือต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดน แต่ว่ารัฐบาลเองก็ไม่เคยพูดเรื่องนี้อย่างชัดเจน พูดแต่ว่ามันเป็น

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	นายเสริมสุข กษิติประดิษฐ์ (บรรณาธิการข่าว สถานีโทรทัศน์ดิจิตอล นิวส์ทีวี)
	การต่อสู้ของกลุ่มคนที่ไม่พอใจรัฐบาล แต่ว่าจริงๆ จากที่ได้ลงไปสัมผัส ลงไปในพื้นที่ ในช่วงที่ผ่านมาเนี่ย ผมว่าเป้าหมายของพวกนี้ชัดเจนมาก แล้วก็วิธีการที่เค้าใช้เนี่ย ก็คือใช้ความรุนแรงกระทำกับคนในพื้นที่ทั้งพุทธ มุสลิม
ความสำคัญของการสื่อสารว่าด้วยการก่อการร้าย ความรุนแรง และภาวะวิกฤต	สื่อสารความเป็นจริง รัฐสนับสนุน ไม่แบ่งเชื้อชาติ ศาสนา สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ นโยบายของรัฐบาลไม่ได้กีดกันคนในพื้นที่ คนที่เติบโตในพื้นที่อย่างคุณวันนอร์ มูฮัมหมัด สามารถไต่เต้าขึ้นมาเป็นประธานรัฐสภา เป็นรัฐมนตรีมหาดไทยได้ คุณเด่น โต๊ะมีนา ที่เป็นคนมลายูในพื้นที่ที่เคยเป็นถึงรัฐมนตรีช่วยมหาดไทย สิ่งนี้มันบอกว่ารัฐบาลไม่ได้มีนโยบายอะไรอย่างนั้นเลย อันนี้ก็เป็นจุดแข็งของรัฐบาล หรือเราก็เคยมีผู้บัญชาการทหารบกที่เป็นมุสลิม สะท้อนให้เห็นว่านโยบายของรัฐบาลไม่ได้สวนทาง ไม่ได้เป็นไปอย่างที่คุณ BRN พยายามที่จะเผยแพร่โฆษณาว่าถูกกีดกันชัดเจน แม้กระทั่งวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ไปสัมผัสมาก็ไม่ได้เป็นอะไรแบบนั้น
บทบาทของสื่อในการสนับสนุน หรือต่อต้านการก่อการร้าย	สื่อมีบทบาทสำคัญมากในการที่พลิกหรือเปลี่ยนสถานการณ์ความรุนแรงให้คลี่คลายกลายเป็นยุติได้ หรือทำให้จุดขายตัวของข่าวกลายเป็นความรุนแรง ความเข้าใจที่ผิดพลาดทำให้เกิดการตอบโต้กัน
สื่อมีบทบาทในการสื่อสารเพื่อแก้ไขปัญหาสถานการณ์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	อีกจุดก็คือบทบาทของภาครัฐ ต้องชี้แจงตอบโต้ในส่วนที่มีการบิดเบือนจากฝ่ายขบวนการ คือฝ่ายขบวนการจะเคลื่อนไหวผ่านสังคมออนไลน์และใช้ภาษามลายู ผมไม่ชัดเจนว่าส่วนนี้ภาครัฐมีการตั้งหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่ในเรื่องนี้หรือไม่ การต่อสู้ในเรื่องข้อมูลข่าวสารเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นมาก สื่อมีความสำคัญอย่างมาก แต่ที่น่าผิดหวังคือสื่อมวลชนในประเทศไทยไม่ให้ความสำคัญเลยกับการทำงานของเจ้าหน้าที่ในการพยายามที่จะแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ๙๐% ของการนำเสนอของสื่อที่เป็นอยู่ของสื่อกระแสหลัก สื่อออนไลน์ คือเสนอข่าวในมุมมองที่ให้เห็นถึงสถานการณ์ความรุนแรงเกิดเหตุการณ์ ลอบทำร้ายวางระเบิดสังหารชีวิตพุทธมุสลิม หรือความผิดพลาดที่เกิดจากเจ้าหน้าที่รัฐมีการนำเสนอข่าว แต่ไม่พยายามที่จะลงพื้นที่ลงไปทำข่าวในอีกมิติ ในความพยายามที่จะแก้ปัญหาทั้งฝ่ายกองทัพเองการใช้การเมืองแก้ปัญหา ประสานกับชาวบ้าน รวมถึงไปคุยกับชาวบ้านมุสลิมในพื้นที่ว่าเค้ามองการทำงานของเจ้าหน้าที่ยังไง เลยทำให้ขาดมิติความรู้ความเข้าใจของคนในพื้นที่จากการนำเสนอของสื่อ ผมเองตั้งแต่สมัยอยู่ศูนย์ข่าวอิสรา ทิศทางการนำเสนอตอนนั้น มิติของการทำงานของภาครัฐไม่ใช่เฉพาะความรุนแรงอย่างเดียว ในขณะที่เราทำหน้าที่ในการนำเสนอให้คนในสังคมรับรู้ถึงปัญหาที่เป็นอยู่ในพื้นที่และความรุนแรงที่ขบวนการใช้ ตอนผมมาอยู่ Thai PBS ปัญหาภาคใต้ก็เป็นวาระหนึ่งที่สถานีให้ความสำคัญ ผลักดันและลงพื้นที่ประสานกับคนในพื้นที่ติดตามข่าวสารนำเสนอการทำงานของเจ้าหน้าที่ ว่ามีความสำคัญต่อการแก้ปัญหาอย่างไร ถ้าปัจจุบันสามารถกำหนดเป็นวาระ ถ้ากำหนดลงไปว่าสถานีดิจิตอลต้องมีเปอร์เซ็นต์สำหรับ

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	นายเสริมสุข กษิติประดิษฐ์ (บรรณาธิการข่าว สถานีโทรทัศน์ดิจิตอล นิวส์ทีวี)
	การรายงานข่าวพื้นที่ในภาคใต้ของบริบทในการทำงานเพื่อแก้ปัญหา คิดว่าจะเป็นส่วนช่วยทำให้แต่ละสถานีต้องมีการนำเสนอหรือส่งคนลงไปทำข่าว ผมเห็นว่ามันเป็นส่วนในการหนุนเสริมการแก้ปัญหา เพราะถือว่าสถานการณ์ภาคใต้เป็นวาระแห่งชาติ ทุกส่วนต้องร่วมมือกันแก้ไข โดยเฉพาะภาคสื่อสารมวลชน แต่ที่เป็นอยู่ทิศทางไม่ได้เป็นแบบนั้น น่าจะกำหนดเพื่อในแต่ละช่องว่าอย่างน้อยในการทำงานของพื้นที่ข่าวต้องมีข่าวเกี่ยวกับเรื่องภาคใต้ ไม่ใช่ข่าวที่พูดถึงสถานการณ์แต่ต้องพูดถึงบริบทของการทำงานของชาวบ้าน ความร่วมมือในการแก้ปัญหา จุดนี้จะนำไปสู่การสร้างความสำเร็จกับประชาชนทั้งประเทศและมีทัศนคติที่ดีกับคนในจังหวัดภาคใต้
ทางเลือกที่ควรจะเป็นสำหรับบทบาทของสื่อในการต่อต้านการก่อการร้าย	บทบาทของสื่อก็ควรรายงานในสิ่งที่เกิดขึ้นและชี้ให้เห็นถึงผลกระทบความสูญเสียยกตัวอย่างภาคใต้ ผมเคยไปเยี่ยมเด็กลูกของคนมุสลิมอายุ ๖-๗ ขวบ ได้รับผลกระทบจากกลุ่มก่อความไม่สงบไปวางระเบิด ทุกวันนี้เด็กเป็นอัมพาตนอนเตียง เห็นแล้วหดหู่เศร้าใจ สื่อสามารถไปนำเสนอให้เห็นถึงสิ่งที่เกิดขึ้น ผลกระทบกับเยาวชนในพื้นที่ทั้งเรื่องความปลอดภัยในชีวิต คุณภาพของคนในพื้นที่ ทุกวันนี้ความรุนแรงในสามจังหวัดเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้เยาวชนไม่ได้รับการศึกษาจากครูที่มีความรู้ความสามารถที่จะเข้าไปสอน โดยเฉพาะครูภาษาอังกฤษ ผมเชื่อว่าคุณภาพการศึกษาของสามจังหวัดชายแดนน่าจะต่ำที่สุด จุดนี้เป็นผลกระทบโดยตรงจากการก่อการร้าย ถ้าสื่อนำเสนอผลกระทบที่เกิดกับเยาวชนที่เติบโตขึ้นมาไม่มีความรู้ความเข้าใจ ในยุคประชาคมอาเซียนปัจจัยสำคัญก็คือภาษาอังกฤษ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ผมคิดว่าเป็นจุดบอดมาก ครูที่มีความรู้ความสามารถจากต่างประเทศก็ไม่กล้าลงไปนี่คือผลกระทบโดยตรง ถ้าสื่อเสนอแบบนี้แทนที่จะเสนอความขัดแย้งอย่างเดียว ก็ทำให้เห็นถึงผลกระทบคุณภาพการศึกษา สิ่งที่จะเกิดตามมา กระทบมาถึงช่วงที่โตเป็นผู้ใหญ่ บทบาทของสื่อก็จะมีส่วนในการนำเสนอแต่ก็ต้องมีเทคนิครูปแบบเพื่อให้เห็นว่าความรุนแรงที่เกิดไม่ช่วยให้ใครเดือดร้อน แต่เป็นการทำร้ายคนในพื้นที่
สื่อใหม่มีความสำคัญในการต่อต้านการก่อการร้าย	สื่อออนไลน์มันเป็นสื่อที่เข้าถึงชาวบ้านได้มาก โดยเฉพาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การสื่อสารภาษามลายู จุดนี้เป็นจุดหนึ่งที่ภาครัฐต้องให้ความสำคัญเพราะการโฆษณาชวนเชื่อหรือชี้แจงประชาสัมพันธ์การทำงานของรัฐบาลโดยการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงตัวคนในพื้นที่ได้เป็นจุดที่น่าจะสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เพราะในพื้นที่ หลายเหตุการณ์ที่เกิดจากการผิดพลาดทางขบวนการแล้วมีความพยายามที่จะปกปิดไว้ไม่ชี้แจง ในขณะที่ภาครัฐต้องใช้สถานการณ์แบบนี้ทำความเข้าใจว่าเกิดอะไรขึ้น เคยมีกรณีคนในขบวนการไปยิงหัวหน้าพรรคการเมืองท้องถิ่น คนร้ายขับรถมอเตอร์ไซด์สองคันมายิง คันหนึ่งหลุดไปได้ อีกคันถูกเจ้าหน้าที่ ปรก.หมู่บ้านยิงเสียชีวิต คนที่ตายเป็นคนในขบวนการ ในครั้งนั้นก็เป็นข่าวใหญ่เพราะชี้ให้เห็นว่าใครที่อยู่เบื้องหลัง

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	นายเสริมสุข กษิติประดิษฐ์ (บรรณาธิการข่าว สถานีโทรทัศน์ดิจิตอล นิวส์ทีวี)
	ความรุนแรงในพื้นที่ เพราะตลอดเวลาที่ผ่านมามีการโจมตีจากฝ่ายขบวนการว่า ภาครัฐอยู่เบื้องหลัง มีการมายิงผู้นำศาสนา ชาวบ้านในพื้นที่ กำนัน โต๊ะอิหม่าม ป้ายส่วเจ้าหน้าทีรัฐทำ พอเกิดการผิดพลาดแบบนี้ภาครัฐควรใช้สถานการณ์แบบนี้ พลิกแพลงหรือชี้แจงประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านเห็นว่าใครที่อยู่เบื้องหลัง ในส่วนของสื่อภาครัฐก็ทำหน้าที่ในการรายงานข่าวสารอยู่แล้ว แต่คิดว่าต้องให้ความสำคัญในการปฏิบัติการด้านข่าวสารอย่างมากเพราะเป็นจุดหนึ่งในการทำทำความเข้าใจ ยกตัวอย่างกรณีในปัจจุบัน เครื่องบิน MH๑๗ ที่ถูกยิงตกที่ยูเครนตะวันออก เมื่อ ก.ค. ปีที่แล้ว สอบสวนเรียบร้อยแล้วไปครบปีหนึ่งเมื่อสองวันที่ผ่านมา แกลงการณบอกว่า คนที่อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์ครั้งนี้ไม่ได้บอกว่าเป็นใคร แต่บอกว่าจรวดที่ใช้ยิงคือ จรวดนำวิถีพื้นสู่อากาศ BUK ที่ทำในรัสเซีย เลยทำให้คนคิดกันไปหลากหลาย ส่วนนี้ บอกว่าถ้าใช้จรวด BUK หมายความว่ากลุ่มก่อการร้ายในยูเครน คือกลุ่มที่ต้านรัฐบาลยูเครน เรียกว่า กลุ่มกบฏยูเครนตะวันออกใช้จรวด BUK ยิงเครื่องบินลำนี้ตก มีคนตาย ๒๙๘ คน ในกรณีนี้ หลังเหตุการณ์สื่ออย่าง RUSSIA TODAY เป็นสื่อออนไลน์ที่รัฐบาลให้การสนับสนุน ประโคมข่าวตลอด ๑ ปีที่ผ่านมาว่าคนที่อยู่เบื้องหลังคือรัฐบาลยูเครน มีการนำเครื่องบิน SUE๒๕ ขึ้นไปไล่ยิงจนเครื่องบินตก หรือถ้าเป็นจรวด BUK ก็ยิงโดยทหารของยูเครนเป็นการต่อสู้ด้านข้อมูลข่าวสาร จนกรรมการมาสรุปผลการสอบสวนว่าที่รัสเซียอ้างว่ามีเครื่องบินขึ้นไล่ยิง ประเด็นนั้นตกไป มันไม่มี แต่เป็นการชี้ให้เห็นว่ารัสเซียเค้าทำทุกทางรวมถึงการเผยแพร่ข่าวสารที่เป็นเท็จหรือเผยแพร่แล้วให้สังคมคนในโลกเชื่อตามที่เค้าเชื่อ แม้กระทั่งวันนี้ RUSSIA TODAY ก็ยังนำเสนอข้อมูลที่บิดเบือนและไม่ให้ความร่วมมือในด้านภาพถ่ายเรดาร์ดาวเทียมในช่วงเวลาขณะนั้นที่อ้าง สถานการณ์นี้ก็นำไปสู่การสอบสวนเพื่อเอาผิดผู้ที่อยู่เบื้องหลัง กรณีนี้ชี้ให้เห็นว่าสื่อมีความสำคัญมากที่จะพลิกสถานการณ์เปลี่ยนความเชื่อความคิดคนให้ไปอีกข้างหนึ่ง ผมเคยคุยกับคนในกลุ่ม BRN ที่รับผิดชอบเรื่องสื่อ เค้าบอกว่าหลักการทำงานง่ายๆ ก็คือฉกฉวยโอกาสและพลิกสถานการณ์ให้เป็นประโยชน์ มีกรณีทำร้ายครูจุหลังจนเสียชีวิต ปี ๔๘-๔๙ เป็นข่าวใหญ่มาก ขบวนการบิดเบือนข่าวสารบอกว่าครูจุหลังเป็นสายให้เจ้าหน้าที่ทหารตำรวจ เลยพลิกกลับมาสร้างความชอบธรรมให้ขบวนการในการสังหารครูจุหลัง เห็นได้ว่าขบวนการสามารถทำได้ทุกอย่างในการพลิกสถานการณ์หวังผลทางการเมือง

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	นายวันชัย ปิณฑะบุตร (กรรมการผู้จัดการใหญ่สำนักข่าวไอเอ็นเอ็น)
นิยามคำว่า “การก่อการร้าย”	บุคคล พุทธิกรรม ซึ่งทำให้เกิดความน่ากลัว และที่สำคัญมันเป็นยุทธวิธีที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย ไม่ว่าจะเป็นเป้าหมายทางการเมือง สร้างความสนใจต่อสาธารณชน เพื่อต้องการให้รัฐออกมาแสดงท่าที จริงๆแล้วในการก่อการร้ายเวลาต้องการสร้างความหวาดระแวงในเรื่องของความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้คน โดยทั่วไป และที่สำคัญ กฎหมายไม่สามารถปกป้องได้ในเรื่องของการก่อการร้าย เวลาเขาทำเขาไม่เลือกเวลา ไม่เลือกสถานที่ และที่โหดที่สุดในคำนิยามคือไม่คำนึงถึงมนุษยธรรม เพราะว่าการก่อการร้ายคือ อยากจะทำอะไรก็ทำ ทำที่ไหนก็ได้ ทำเพื่อต้องการให้เกิดความหวาดกลัวกับผู้คน แม้ว่าสถานที่นั้นจะเป็นหน่วยงานของรัฐ สถานที่ท่องเที่ยว ภาคเอกชน
ความสำคัญของการสื่อสารว่าด้วยการก่อการร้าย ความรุนแรง และภาวะวิกฤต	เพราะว่าถ้าเขาทำแล้วสื่อไม่เอาไปขยายมันก็ไม่มีผล ทำแล้วมันจบ แต่ถ้าเรื่องที่เราตรวจสอบไม่ได้ ตรวจสอบลำบาก ยังไม่แน่ใจ แต่กลับเอาไปขยาย มันจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของเขา
บทบาทของสื่อในการสนับสนุน หรือต่อต้านการก่อการ	เพราะฉะนั้นมันมีการควบคุมตั้งแต่เรื่องการใช้ภาษา ไม่ก่อความรุนแรง ไม่วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ ในสิ่งที่ไปสร้างภาพ ใส่สีส้ม เหมือนกับการขายข่าวซึ่งเราเห็นในหน้าหนังสือพิมพ์พาดหัวข่าวบางทีแรงมาก ที่นี้ไม่ทำ และยืนยันได้ว่าวิถียุทธของเราในสมัยก่อนเรากับภาครัฐใกล้ชิดกัน รวมถึงเราใกล้ชิดกับผู้นำทางศาสนาของมุสลิมด้วย ในการที่จะนำเสนอปัญหาต่างๆ จริยธรรมของสื่อเป็นกรอบวิธีปฏิบัติอย่างชัดเจน เช่น การนำเสนอจะต้องไม่นำเสนอความรุนแรง ต้องนำเสนอให้มีแนวทางที่จะคลี่คลายปัญหา ไม่ใช่ขยายปัญหา การใช้คำพูด การกำหนดท่าที การสัมภาษณ์คน ไม่ใช่จะไปสัมภาษณ์ใครก็ได้ บางทีมันต้องมีกระบวนการ เพราะว่าตอนนี้มันเป็นปัญหาความมั่นคง ไม่ใช่ปัญหาทั่วไป นี่เป็นกรอบกว้างๆ ที่อยากจะเล่าให้ฟัง แต่ว่าการนำเสนอข่าวของเรา เวลาเรายิง sms ว่าเกิดเหตุระเบิดขึ้นที่นี่ มีคนเสียชีวิตแล้ว นั่นก็เป็นเรื่องปกติ ของเราจะไม่เหมือนสถานีโทรทัศน์ เราไม่วิเคราะห์ ไม่วิพากษ์วิจารณ์ เราคิดว่าปัญหาพวกนี้เป็นปัญหาสุ่มเสี่ยง ถ้าเกิดวิเคราะห์ไม่ดี มีความเข้าใจผิด ก็จะลำบากเรา กลายเป็นตัวเชื่อมระหว่างสองส่วนให้เข้าไปจัดการโดยไม่รุนแรง จัดการเรื่องพวกนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมกับหน่วยงานภาครัฐ เวลาเกิดเหตุการณ์พวกนี้ เราในฐานะสื่อเราไม่ได้ทำคนเดียว เราไม่ใช่สำนักอยากจะทำอะไรก็ทำ เราประสานแจ้งไปยังหน่วยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงมหาดไทย หรือ สน. หรืออะไรก็ตาม เพื่อที่จะเชื่อมโยง เพราะเราคิดว่าการแก้ปัญหาในระดับชาติเรื่องความมั่นคง การก่อการร้าย สื่อทำได้ด้วยตัวเองไม่ได้ เพราะฉะนั้นต้องร่วมมือกัน แล้วมาถึงจะต้องเอาทีมมาคุยกันว่าข้อดีแบบนี้มันควรจะมีทางออก ๑ ๒ ๓ ๔ แล้วหน้าที่สื่อที่อยู่หน้าไมค์เนี่ย ควรจะพูดอะไร มีเชิงจิตวิทยาอย่างไร มีการสื่อสารอย่างไร และที่สำคัญจะต้องไม่ทำร้ายเขาถ้าเราพูดถึง

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	นายวันชัย ปิณฑะบุตร (กรรมการผู้จัดการใหญ่สำนักข่าวไอเอ็นเอ็น)
	เรื่องหลักคิด เพราะไม่อย่างนั้นแล้วเราจะสื่อสารเราทำไม วัตถุประสงค์ที่ที่พูดตั้งแต่ที่แรก การก่อการร้ายเขาต้องการให้สาธารณชนรับทราบว่ามีสิ่งที่จะต้องการคืออะไร
สื่อมีบทบาทในการสื่อสารเพื่อแก้ไขปัญหาสถานการณ์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	ตอนนั้นเราให้นโยบายชัดเจนเลยว่า คนที่ไปบริหารสถานีทางภาคใต้จะต้องไม่ขยายความขัดแย้ง ถ้าชาวบ้านมีปัญหาอะไร เกิดอะไรขึ้น คุณก็รับปัญหามา แล้วคุณก็เผยแพร่ แล้วให้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องมาแก้ปัญหา มันไม่จำกัดเฉพาะปัญหาความไม่สงบ คอนเซ็ปของเราคือ มันเหมือนกับเป็นตัวแทนในการไปรวบรวมความคิดเห็นของชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความเดือดร้อน ปัญหาเศรษฐกิจ รวมทั้งปัญหามืองของเขาด้วย ว่าเจอปัญหาอะไร ปัญหาสิทธิเสรีภาพ แต่เราไม่ได้นำเสนอมาเสนอในรูปของการขยายปัญหาให้มันกว้างขึ้น เราประมวลผลแล้วรวบรวม แล้วสื่อไปให้หน่วยงานรัฐ ซึ่งแต่ก่อนอยู่ในรูป ศอ.บต. ซึ่งมันยุบไปแล้ว แต่หน่วยงานรัฐที่ยังรับผิดชอบอยู่เราก็ต้องสื่อสารให้เขาทราบว่าเรื่องบางเรื่องประชาชนในพื้นที่คิดอย่างไร รัฐอาจจะคิดไม่เหมือนกัน จะทำอย่างไรให้สิ่งที่ควรแก้ไขแก้ไขได้ ไม่ใช่ปัญหาเรื่องความมั่นคงนะ ถ้าสมมติมาบอกว่าปัญหาแบ่งแยกดินแดนแล้วให้วิทยุชุมชนเอาไปทำ เราไม่ทำนะ มันไม่ใช่ มันเป็นเรื่องความมั่นคง แต่ถ้าประชาชนเดือดร้อน ประชาชนรู้สึกตัวเองไม่ได้รับความเป็นธรรมในเรื่องต่างๆ อันนี้สถานีของเราจะมีบทบาทในการช่วย เพราะฉะนั้นคนที่ไปทำจะต้องยึดแนวทางตรงนี้ สิ่งที่ปฏิบัติใน ๒-๓ เรื่องที่ชัดเจน คือแม้กระทั่งการใช้คำพูด จะไม่ใช่คำพูดว่าคนนั้นผิด คนนี้ถูก ไม่มีการสื่อสารแบบนั้น เราจะทำเพียงแค่อะไรขึ้นเราก็เล่าให้ฟัง เราก็สื่อสาร ชาวบ้านคิดอย่างไรต่อเหตุการณ์พวกนี้ เราก็สื่อสาร แต่สื่อสารโดยผ่านการกลั่นกรอง เพราะฉะนั้น คนที่เราสื่อสารไม่ใช่ชาวบ้านธรรมดา บางครั้งเราจะต้องคุยเรื่องผู้นำศาสนา ซึ่งต้องยอมรับว่าในภาคใต้ผู้นำศาสนามีบทบาทมากในพื้นที่ เพราะฉะนั้นวิทยุชุมชนของเราเวลามีปัญหา เราคุยกับภาครัฐแล้ว เราจะคุยกับผู้นำศาสนาว่าปัญหานี้เขามีความเห็นอย่างไร เพราะว่าวิธีคิดของแต่ละเชื้อชาติมองไม่เหมือนกัน แต่ละศาสนามองไม่เหมือนกัน วิธีปฏิบัติไม่เหมือนกัน เราไม่ได้มองว่าการทำแบบนี้ใครผิดหรือถูก แต่ถ้ามันไม่ดีต่อสถานการณ์ทั่วไป อย่างเช่นวาระระเบิด อย่างนี้มันก็ไม่ถูก แต่เราคิดว่าแต่ละคนก็มีเหตุผล บางคนอาจจะมีเหตุผลเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา โดนกดขี่ ดังนั้นมันต้องมีวิธี ถามว่าเรานำเสนอข่าวใหม่ เรานำเสนอ แต่ว่าไม่ได้ขยายข่าว นำเสนอข่าวให้เขาเข้าใจจริงๆ มันเกิดอะไรขึ้น เช่น วันนี้เกิดเหตุระเบิดที่จังหวัดนี้ แต่ไม่ได้ขยายข่าวว่า คุณคิดว่าใครเป็นคนวางแผนระเบิด ใครเป็นคนทำ แล้วชี้ให้เห็นว่าก่อให้เกิดความเสียหายอย่างไร มันมีผลกระทบ ไม่ใช่ผลกระทบต่อรัฐอย่างเดียว แต่หมายถึงประชาชนในพื้นที่ไม่มีความสุข ต้องช่วยกันแก้ไข และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ไม่ใช่ไปขยายว่าคนนั้นทำ จับตัวได้แล้ว มีหนวดมีเครา เป็นคนเชื้อชาตินั้นเชื้อชาตินี้ส่วนมากเราไม่ทำ คนที่ไปจัดรายการของเราเป็นคนมุสลิม แล้วไม่ใช่คนไทยด้วย

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	นายวันชัย ปิณฑะบุตร (กรรมการผู้จัดการใหญ่สำนักข่าวไอเอ็นเอ็น)
	เหตุผลเพราะเราคิดว่าคนมุสลิมเขาสามารถสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและภาษายาวีซึ่งเป็นภาษาท้องถิ่น เราก็จะพยายามใช้คนที่เข้าใจในพื้นที่ อาจจะมีเชื้อชาตินั้นๆ แล้วที่สำคัญ ถึงแม้เขาจะรายงานมา แต่ก่อนเรานำเสนอข่าวเราต้องนำมาประเมินว่าเรื่องนี้รายงานมาแล้วจะมีผลกระทบหรือเปล่า ส่งผลดีหรือไม่ดี ไปขยายความแล้วมีประโยชน์ไหม ถ้าไม่มีประโยชน์ กองบก.ก็จะมีหน้าที่ในการตรวจสอบความถูกต้องคัดเลือก ว่าอันไหนที่คิดว่าไม่มีประโยชน์เขาก็จะตัดทิ้งก่อนจะนำมาเสนอในรูปแบบข่าวเสียงหรือข่าวภาพ อันนี้มันเป็นขั้นตอนปกติอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นในปัญหาชายแดนภาคใต้ เราต้องตรวจสอบมากกว่าเรื่องปกติ ต้องระมัดระวัง ถ้าตรวจสอบ ๒ ครั้ง ตรวจสอบจากแหล่งข่าว บางทีรายงานจากแหล่งข่าวไม่รู้ ก่อนจะออกข่าวเราต้องไปเช็คก่อน ต้องโทรหาภาคีรัฐก่อน ต้องโทรถามว่าใช่ไม่ใช่ จริงไม่จริง ไม่ใช่ผู้สื่อข่าวรายงานมาก็ตัดออกอากาศ ไม่ได้
ทางเลือกที่ควรจะเป็นสำหรับบทบาทของสื่อในการต่อต้านการก่อการร้าย	จนกระทั่งถึงช่วงหนึ่ง เรามีวิธีคิดว่ารัฐให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ เราเลยส่งท่านผู้ช่วยเข้าไปคุมสถานีวิทยุในเขตพื้นที่ทางภาคใต้ ๓-๔ จังหวัด เป็นการคุมเพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพราะฉะนั้นมันมีการควบคุมตั้งแต่เรื่องการใช้ภาษา ไม่ก่อความรุนแรง ไม่วิเคราะห วิพากษ์วิจารณ์ ในสิ่งที่ไปสร้างภาพ ใส่สีส้ม เหมือนกับการขายข่าวซึ่งเราเห็นในหน้าหนังสือพิมพ์พาดหัวข่าวบางทีแรงมาก ที่นี้ไม่ทำ และยืนยันได้ว่าวิทย์ของเราในสมัยก่อนเรากับภาครัฐใกล้ชิดกัน รวมถึงเราใกล้ชิดกับผู้นำทางศาสนาของมุสลิมด้วยในการที่จะนำเสนอปัญหาต่างๆ เพราะฉะนั้นจากจุดนี้ทำให้เรามองว่าในฐานะเราเป็นสื่อ เราต้องระมัดระวังมากเหมือนกันว่าถ้าเราใช้คำพูดตีความหมายที่มันไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ข้อมูลพวกนี้หาได้จากข้อมูลวิจัยทั่วไปก็มี แต่คนที่ทำสื่อต้องรู้เรื่องพวกนี้ ถ้าสื่อยังแยกเรื่องพวกนี้ไม่ออก อันนี้ลำบากเพราะฉะนั้นจุดประสงค์ของการก่อการร้ายคือต้องการให้สาธารณชนรับทราบ คนที่ทำให้สาธารณชนรับทราบได้มากที่สุดก็คือสื่อ ในรูปแบบของวิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ หรือแม้แต่สื่อใหม่ๆ เช่น ทวิตเตอร์ ไลน์ blog เฟซบุ๊ก เพราะฉะนั้นต้องเข้าใจเรื่องพวกนี้ก่อน ถ้าสื่อไม่เข้าใจเรื่องพวกนี้ สื่อจะลำบาก สื่อก็จะตกเป็นกลไกเครื่องมือโดยไม่รู้ตัวให้กับคนที่ต้องการให้สาธารณชนทราบ และยังถ้าสื่อไปเผยแพร่ความรุนแรงหนักๆ ไปวิเคราะห์ ไปตีความ ขยายความ ข้อมูลที่ไม่ชัดเจน บางทีมันยิ่งไปกันใหญ่ หลงทิศหลงทางไปกันใหญ่ ถ้าเรามีวัตถุประสงค์ในการขายข่าววิธีการก็คือ เราต้องไปโพยหน้า ไปใส่สีส้มให้มันดูน่าสนใจ แล้วคนมาซื้อข่าว แต่เราไม่ทำ ๒. เราใช้คนที่เข้าใจ เมื่อกี้ถึงยั่วว่าเราเอาคนมุสลิมไปเป็นผู้จัดการสถานี เขาจะเข้าใจทั้งบริบทความมั่นคงของประเทศ อีกด้านหนึ่งเขาก็จะเข้าใจคนมุสลิมด้วยกัน

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
	นางโซรยา จามจุรี (นักวิชาการสำนักส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.) วิทยาเขตปัตตานี)
นิยามคำว่า “การก่อการร้าย”	ก่อการร้ายเป็นการใช้ความรุนแรงที่ทำให้ชีวิตและทรัพย์สิน ทำให้เกิดความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สิน รวมไปถึงการทำให้เกิดความสะพรึงกลัว และทำให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง นิยามของพีก็ประมาณนี้
ความสำคัญของการสื่อสารว่าด้วยการก่อการร้าย ความรุนแรง และภาวะวิกฤต	เวลาเกิดวิกฤตแบบนี้ ไม่ว่าจะเป็นในระหว่างเกิดเหตุ หรือว่าหลังจากนั้น รวมไปถึงเรื่องการป้องกันด้วย คือมันตั้งแต่เรื่องของการป้องกัน ระหว่างที่เกิด แล้วก็หลังจากนั้น ก็จำเป็นจะต้องใช้เครื่องมือที่เป็นการสื่อสาร
บทบาทของสื่อในการสนับสนุนหรือต่อต้านการก่อการร้าย	รายงานถึงผลกระทบหลังจากเกิดเหตุไปแล้วว่ามันเกิดผลกระทบอย่างไรบ้าง โดยเฉพาะต่อชีวิตของผู้คนที่สูญเสียไป ที่ได้รับผลกระทบจากการก่อเหตุรุนแรงหรือการก่อการร้าย ซึ่งมันจะรายงานก็ต่อเมื่อหลังเกิดเหตุไปแล้ว อาจจะไปสัมภาษณ์ชีวิตของครอบครัวเหยื่อว่าเขาได้รับผลกระทบอย่างไร สูญเสียอย่างไร หรือเขาอยากจะบอกอะไรกับคนที่ก่อเหตุ หรือว่าอยากจะบอกอะไรกับสังคม เอาเสียงของเหยื่อที่ประสบเหตุร้ายหรือได้รับผลกระทบจากการก่อเหตุร้าย เอาออกมาผ่านสื่อเพื่อให้เห็นว่าเมื่อมีการก่อการร้ายเกิดขึ้นหรือมีการใช้ความรุนแรงเกิดขึ้นส่งผลกระทบอย่างไรต่อชีวิตผู้คนนำเสนอแบบ balance แล้วก็คำนึงถึงหลักความ sensitive
สื่อมีบทบาทในการสื่อสารเพื่อแก้ไขปัญหาสถานการณ์ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	กรณีสามจังหวัดมันไม่มีโดยผ่านสื่อวิทยุชุมชน วิทยุหลักก็ไม่มีในทางการเมืองแบบนั้น ในทางที่ปลุกอารมณ์โดยใช้สื่อทำให้คนมีอารมณ์แล้วลุกขึ้นมาต่อต้านรัฐหรือนิยมใช้ความรุนแรงก็ไม่มีเหมือนกัน โดยสื่อวิทยุ สื่อเคเบิลมันไม่มี หรือใช้แนวคิดแบบทางศาสนาที่ Extreme ถ้าโดยสื่อวิทยุ สื่อเคเบิลมันไม่มี มันเป็นลักษณะเผยแพร่ศาสนา ให้คนยึดมั่นในศาสนา มีคุณธรรมจริยธรรม ประพฤติปฏิบัติตามหลักศาสนา ระดับมันอยู่แค่นั้นเอง ซึ่งก่อนหน้านี้มันมีวิทยุชุมชนเยอะและเป็นวิทยุตามแนวศาสนาซึ่งในพื้นที่เค้านิยมมาก แต่ก็แค่ว่าเป็นวิทยุที่เผยแพร่หลักธรรมคำสอนเพื่อให้ผู้คนประพฤติปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลาม แค่นั้นเอง ไม่มีอะไรที่มันแหลมมากกว่านั้น ถือว่าเป็นเรื่องที่ดี จริงๆ แล้วมันมีที่อยากเสนอว่าถ้าจะส่งเสริมแนวคิดอิสลามควรจะส่งเสริมแนวคิดอิสลามสายกลางเป็นอิสลามแบบ Peace อิสลามที่อยู่ร่วมกันในสังคมแบบพหุวัฒนธรรม แนวคิดพวกนี้ควรที่จะได้รับการส่งเสริม มันมีสื่อทางเลือกก็ดี สื่อกระแสหลักก็ดี มันมีน้อยไปด้วยซ้ำ แต่แบบสุดโต่งมันก็ไม่มี มีแต่แบบธรรมดา แต่มองว่าถ้าเชิงรุกมันต้องส่งเสริมแนวคิดสายนี้เข้าไป

แนวคำถาม	ผู้ให้สัมภาษณ์
ทางเลือกที่ควรจะเป็นสำหรับบทบาทของสื่อในการต่อต้านการก่อการร้าย	นางโซรยา จามจรี (นักวิชาการสำนักส่งเสริมและการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.) วิทยาเขตปัตตานี) ภาษาที่เข้าถึงเขาก็เป็นภาษามลายู เพราะฉะนั้นในเวลาที่เขาจะทำทั้งรายการที่เป็นภาษาไทย รายการที่เป็นภาษามลายู พี่ก็จะใช้ช่องทางสื่อสารกับคนทั้งประเทศ อาจจะโดยผ่านเว็บไซต์ และก็ช่องของ TPBS ที่เป็นนักข่าวพลเมือง ให้คนทั้งประเทศเขาได้เห็น message พี่จะเน้น message ของพี่น้องจาก voice เสียงของเหยื่อแล้ว พี่ยังมี message ซึ่ให้เห็นว่ามุสลิมสามารถอยู่ร่วมกันได้ ยังดูแลซึ่งกันและกันอยู่ อะไรประมาณนี้ อันนี้เป็น message อยากจะ Workshop สื่อวิทยุก่อน Workshop เรื่อง Peace Communication เสร็จก็ให้พวกนี้ทำความเข้าใจ Concept แนวคิด Communication และให้ทำ Project ส่งมาให้เราว่าจะใช้สื่อที่มีอย่างไร ใช้กรอบเกณฑ์ Peace Communication อย่างไร นำมาเสนอแล้ว กสทช. ก็ใช้บที่มีอยู่สนับสนุนเข้าไปเลย อันนี้มันจะช่วยโปรโมทเรื่อง Peace แล้วอาจจะต่อต้านแนวคิดที่มันเป็นความแรงที่มีสุดโต่งไปในตัว คือบางอย่างไปต่อต้านโดยตรงไม่ได้มันจะกลายเป็นเป้า คุณต้องบอกว่าอิสลามส่งเสริม Peace ยังไง คือพูดแบบนี้ไปในตัวก็เท่ากับว่าไม่เห็นด้วยกับการใช้ความรุนแรง แต่ถ้ามี Project ใช้ชื่อว่าต่อต้านความรุนแรงต่อต้านการก่อการร้ายต่อต้านแนวคิดอิสลามสุดโต่งคุณแยะแยะ ยิ่งถ้าอยู่ในพื้นที่ เพราะในพื้นที่มันมีความเสี่ยงอันตรายของคนซึ่งเคลื่อนเรื่องนี้ทั้งชายทั้งขวา ฉะนั้นต้องทำแบบไม่โต่งๆ พี่ยังเสียดายเลยว่าไม่ได้สานต่อเรื่องนี้เลย คิดว่ามันจะมี Project ที่ดีเข้ามา แต่ไม่พอ เราควรจะมีงบ Support เข้ามาโดยใช้งบ กสทช. ถือว่าเป็นบทบาทหนึ่งในการสร้างสันติภาพในพื้นที่โดยใช้สื่อในพื้นที่ชายแดนภาคใต้
สื่อใหม่มีความสำคัญในการต่อต้านการก่อการร้าย	ก็ต้องมาวิเคราะห์ว่าสื่อที่เข้าถึงเขามากที่สุดมันคือสื่ออะไร สำหรับเรา เรามองว่ามันคือวิทยุ แล้วมันต้องใช้ภาษาเดียวกับคนในพื้นที่ นั่นก็คือต้องใช้ภาษามลายูนอกจากภาษาไทยแล้ว ในขณะที่เดียวกันสื่อของคนทั้งประเทศสื่ออื่นก็ในเชิงพาณิชย์หมด มันก็ไม่ค่อยได้เปิดโอกาส แต่ว่า TPBS เนี่ยโอเค แล้วก็ก็เป็นนโยบายของเขาที่มาเชื่อมต่อกับประชาสังคมในพื้นที่ แล้วก็ Empower พลเมือง ให้สามารถที่จะเป็น citizen reporter อะไรพวกนี้ได้ เราก็ใช้ channel อันนี้ และที่พี่คิดว่าทำไม่ได้ก็คือ Social media ในการสื่อสารกับคนทั้งประเทศ รวมไปถึงคนในทั่วทุกมุมของโลก คนต่างประเทศเองที่ให้ความสนใจกับปัญหาใน deep south หรือชายแดนใต้ อันนี้แค่เป็นส่วนหนึ่งเท่านั้นเอง แต่จริงๆ แล้วมันต้องทำอีกหลายอย่าง อันนี้แค่เป็นส่วนหนึ่งที่พี่พูดได้เพราะว่าทำมากับมือโดยตรง แต่มันต้องทำอะไรอีกหลายอย่าง ซึ่งพี่ก็ไม่รู้ว่ารัฐเขาทำอะไรบ้าง แต่ว่าก็ดูเขาพยายามใช้ website มันมี website ของฝ่ายรัฐเองที่ใช้แล้วก็พยายามเป็นเครื่องมือหนึ่งในการคล้ายๆ อาจจะให้ข้อเท็จจริงอีกมุมอะไรแบบนี้ ในมุมมองเจ้าหน้าที่ เพราะความจริงมันมีหลายชุด

ภาพการประชุมทางวิชาการและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับ Institute for Defense & Business : IDB
สถาบันทางวิชาการ (อิสระ) มหาวิทยาลัยนอร์ทแคโรไลนา (University of North Carolina : UNC)

ภาพการประชุมเชิงปฏิบัติการ “การใช้สื่อต่อต้านการก่อการร้าย”

รายงานฉบับสมบูรณ์
(Final Report)

การศึกษาการใช้สื่อต่อต้านการก่อการร้าย
(A Study on Media for Anti Terrorism)

เสนอ
สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์
และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)

จัดทำโดย

ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. พัฒนานองค์ความรู้เกี่ยวกับสื่อต่อต้านการก่อการร้ายสมัยใหม่ และการนำไปใช้อย่างเหมาะสม
2. ถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะ แนวคิดและมุมมองให้กับบุคลากรนำไปประยุกต์ในงานอย่างมีประสิทธิภาพ
3. สร้างกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ
4. เสนอแนะแนวทางและรูปแบบการกำกับดูแลสื่อต่อต้านการก่อการร้ายแก่ กสทช.

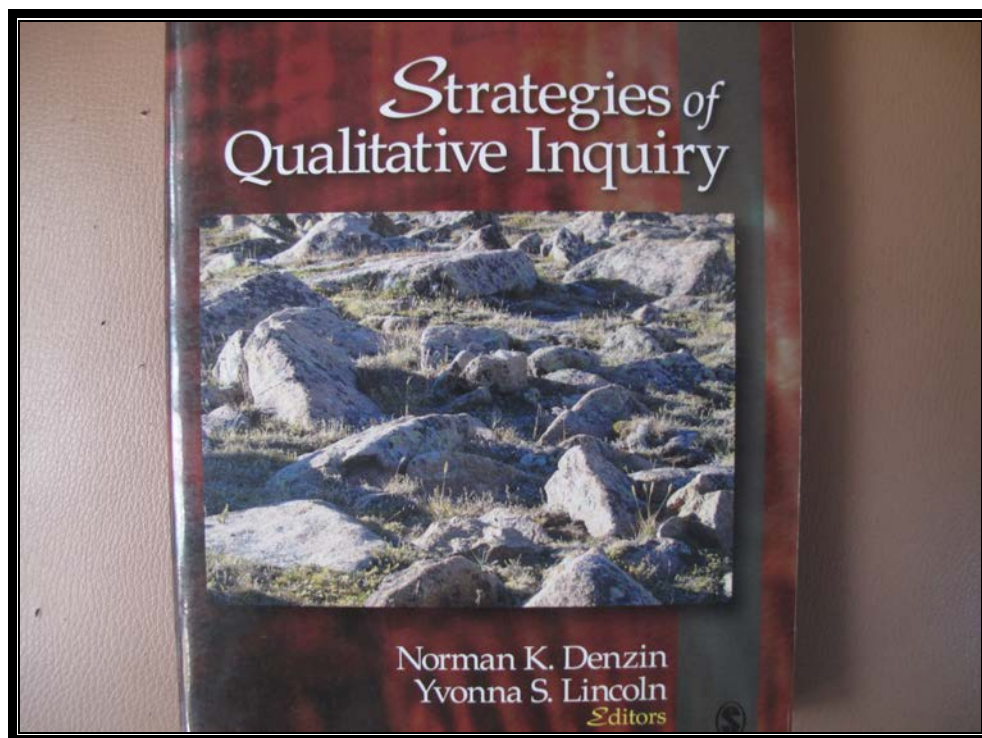
ขอบเขตของการศึกษา

ดำเนินการภายใต้ข้อตกลงความร่วมมือระหว่าง กสทช. กับ นิด้า
(MOU ลงวันที่ 9 ตุลาคม 2556)

1. ประชุมหารือแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ และประสบการณ์ เพื่อกำหนดกรอบ แนวทาง รูปแบบ และวิธีดำเนินการศึกษาร่วมกันระหว่าง กสทช. และ นิด้า
2. ศึกษาค้นคว้า วิจัย ตามระเบียบวิธีการศึกษาที่กำหนด
3. จัดประชุมสัมมนา ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. จัดทำรายงานการศึกษา
5. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับบุคลากรของ กสทช.

ระเบียบวิธีศึกษา ใช้วิธีวิจัยดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ทบทวนวรรณกรรมทั้งในและต่างประเทศ
2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีกิจกรรมหลักดังนี้
 - 2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญของไทยและต่างประเทศ
 - 2.2 จัดประชุมกลุ่มย่อยระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิ
 - 2.3 จัดประชุมสัมมนาผู้เชี่ยวชาญในต่างประเทศร่วมกับ IDB (Institute for Defence and Business) ณ มลรัฐ North Carolina สหรัฐอเมริกา
 - 2.4 จัดเวทีรับฟังความคิดเห็น (Technical Hearing) จากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาปรับปรุงผลการศึกษา

ระยะเวลาดำเนินงาน รวม 180 วัน

ช่วงเวลา 1 กรกฎาคม – 31 ธันวาคม 2558

กรกฎาคม/JULY						
อา	จ	อ	พ	พ	ศ	ส
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

สิงหาคม/AUGUST						
อา	จ	อ	พ	พ	ศ	ส
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

กันยายน/SEPTEMBER						
อา	จ	อ	พ	พ	ศ	ส
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

ตุลาคม/OCTOBER						
อา	จ	อ	พ	พ	ศ	ส
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

พฤศจิกายน/NOVEMBER						
อา	จ	อ	พ	พ	ศ	ส
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

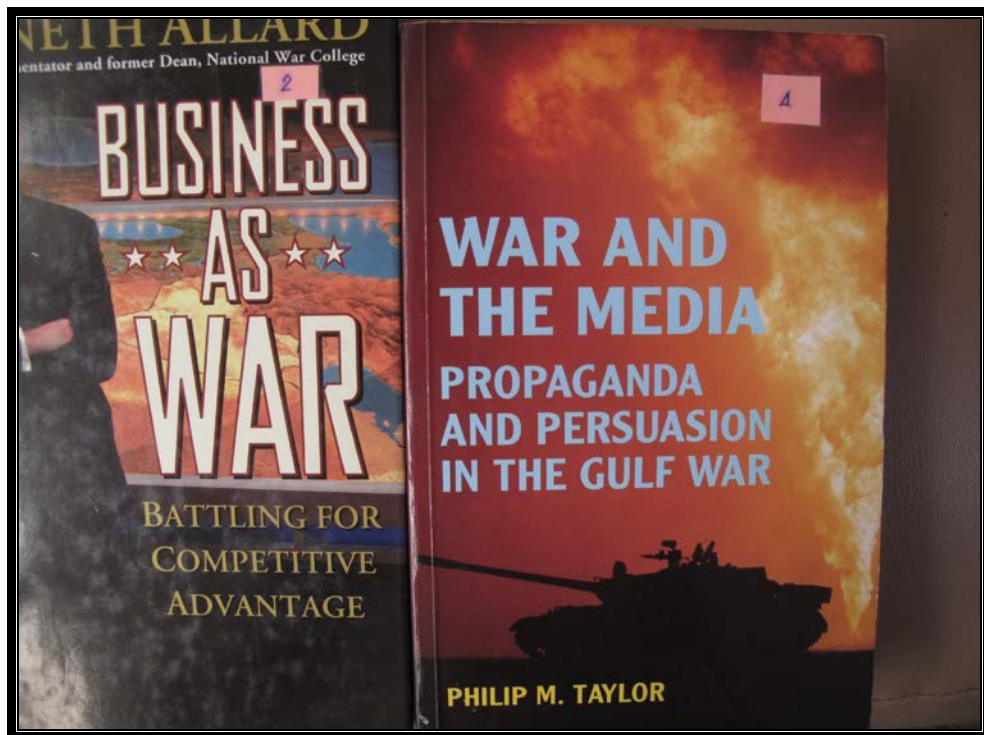
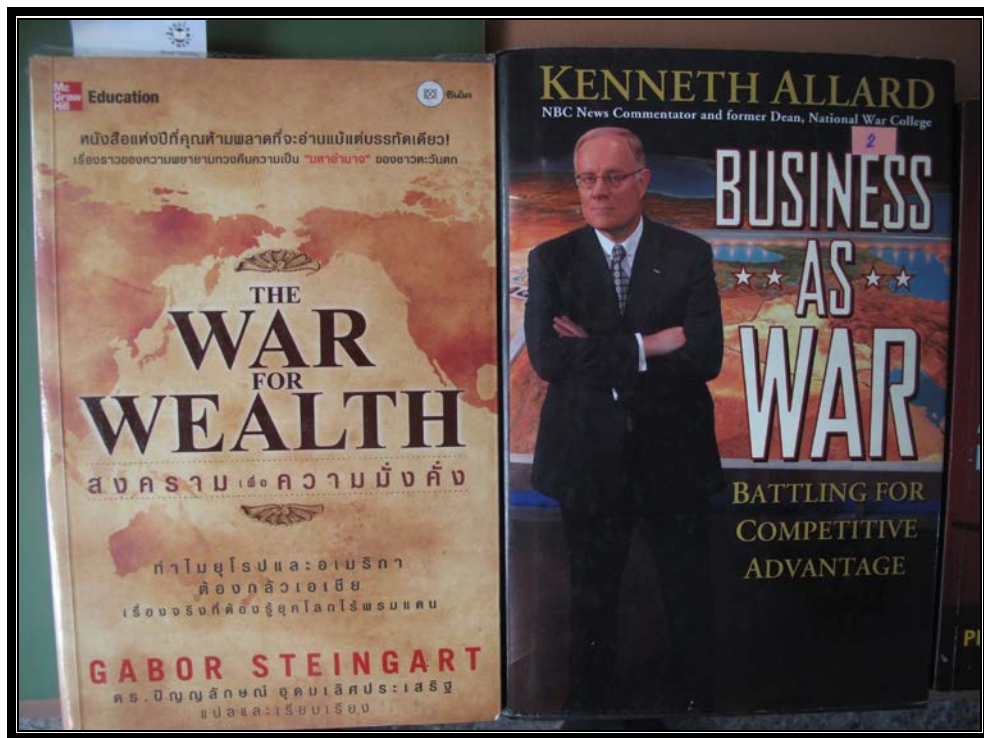
ธันวาคม/DECEMBER						
อา	จ	อ	พ	พ	ศ	ส
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

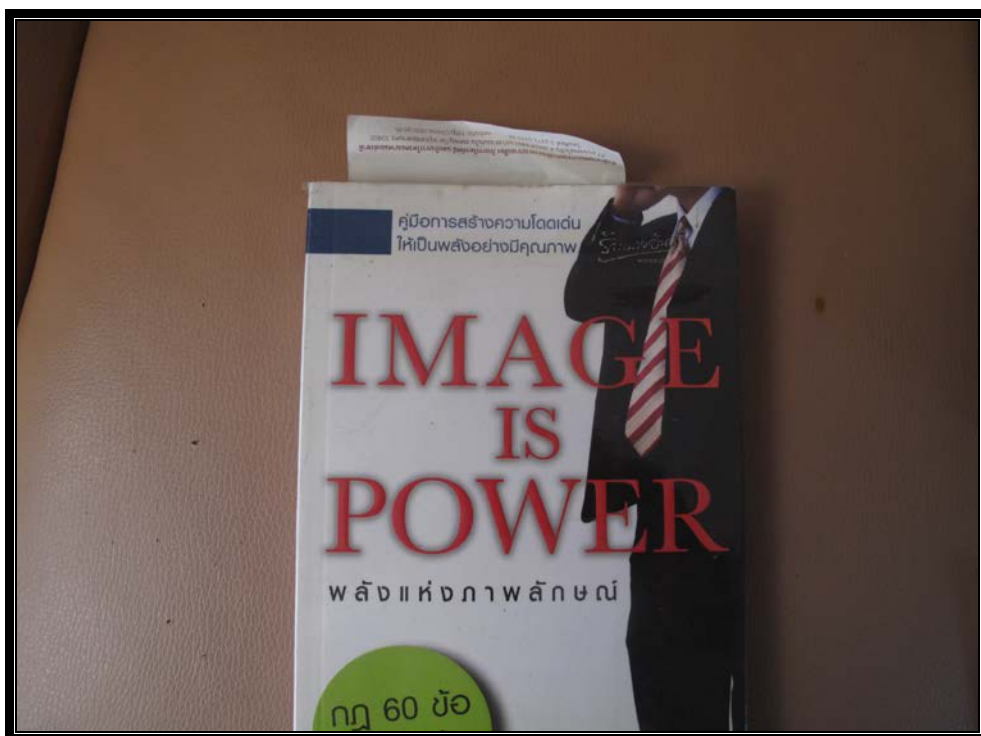
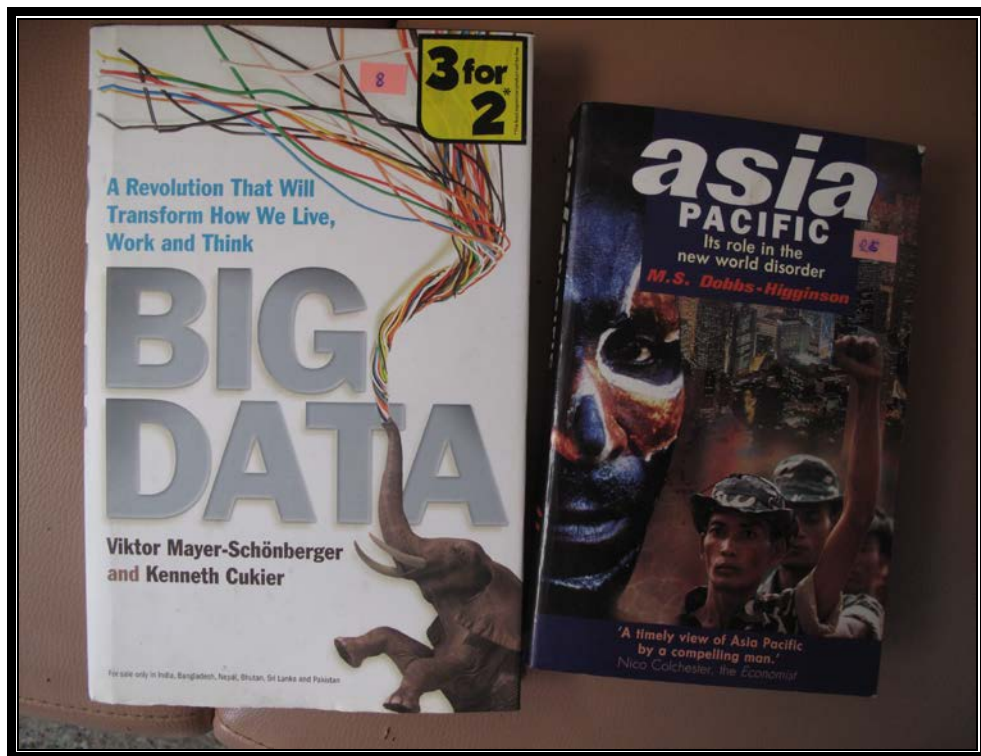
ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ใต้องค์ความรู้ ประสบการณ์ บทเรียน
เกี่ยวกับสื่อต่อต้านการก่อการร้าย
2. กสทช. มีรูปแบบ แนวทาง และตัวแบบการ
กำกับดูแลสื่อต่อต้านการก่อการร้าย
3. มีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงาน
ภายในประเทศและต่างประเทศในอนาคต

แนวคิดทฤษฎีที่นำมาศึกษาทบทวนและประยุกต์

1. การครองอำนาจนำ (Hegemony) : Antonio Gramsci
2. สงครามขับเคลื่อน (War of Movement) และสงคราม
ยึดพื้นที่ทางความคิด (War of Position)
3. ทฤษฎีการครอบครองการเป็นเจ้าของสื่อ (Hegemonic
Theory of Media)
4. วาทกรรม อุดมการณ์ และความเชื่อ
5. การโฆษณาชวนเชื่อ
6. การใช้สื่อต่อต้านการก่อการร้าย (Media for Counter
Terrorism)
7. สื่อเพื่อสันติภาพ (Peace Journalism)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- ศูนย์วิจัยการต่อต้านการก่อการร้ายนานาชาติ **ม.โมทนา**
- เครือข่ายการสื่อสารภาคประชาชน
- วาทกรรมสื่อมวลชนในกระบวนการสันติภาพ
สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
- คณะวิทยาการสื่อสาร **มอ.**
- คณะนิเทศศาสตร์ และคณะรัฐศาสตร์ **จุฬา**
- คณะรัฐศาสตร์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน **มธ.**
- คณะสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ **ม.มหิดล**
- คณะรัฐศาสตร์ **ม.รามคำแหง**
- วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม **ม.รังสิต**
- คณะนิเทศศาสตร์การพัฒนา **นิด้า**

เหตุการณ์ที่ราชประสงค์

เหตุการณ์ที่ปารีส

เหตุการณ์ที่อเมริกา

บทบาทหน้าที่ของสื่อเพื่อสร้างสันติภาพ

- To Inform
- To Educate
- To Persuade
- Policy Advocacy
- Public Campaign
- Internal Communication

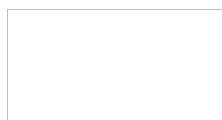

พัฒนาการและบทบาทของ ISIS

- ความเชื่อและศรัทธาในพระเจ้า
- ความหลงตนเองและอุดมการณ์จุดยืน
- โลกทัศน์และชีวทัศน์
- ความขัดแย้งระหว่างโลกที่อยากเห็น (Ought to be) กับโลกที่เป็นจริง (Is) และการใช้ปัญญาของมนุษย์
- การใช้สื่อที่สำเร็จและล้มเหลวในการสร้างกระแสและต่อต้าน
- แนวโน้มและการปรับเปลี่ยนในอนาคต
- ทิศทางและมาตรการทางนโยบาย
- การปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์เป็นอารยะ+เมตตาที่ขัดแย้ง

إذا تمكنت يا كامبرون في قتل الدولة الإسلامية

สามรูปแบบการโฆษณา

การเสนอ News
และ Informations
ตามที่เป็นจริง

+

การแต่งเติมบิดเบือน
Distortion
through Selection

การโกหกมดเท็จ
(False Propaganda)

การอวดอ้างอุดมคติ
(Appeal to Idealism)

การผลัดซ้ำ
(Repetition makes Belief)

การชวนเชื่อเชิงซ่อนเร้น
(Covert Propaganda)

การล้างสมอง
(Thought Reform)

บทวิเคราะห์การใช้สื่อ : **กรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้**

1. การใช้หลักยุทธศาสตร์พระราชทาน
2. จัดและปกป้องการเกิดและขยายเงื่อนไขการใช้ความรุนแรง
3. เสริมสร้างความเข้าใจ ความไว้วางใจ ความร่วมมือ และการเผชิญปัญหาร่วมกัน
4. พัฒนาที่สอดคล้องกับพื้นที่ อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตของประชาชน
5. เสริมสร้างการเรียนรู้และความตระหนักรู้ของการอยู่ร่วมกัน ภายใต้ความหลากหลายของวิถีชีวิตและวัฒนธรรม

บทวิเคราะห์การใช้สื่อ : **กรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้**

6. ให้สังคมไทยรับรู้ เข้าใจสถานการณ์ที่เป็นจริงและรับผิดชอบการแก้ปัญหาาร่วมกัน
7. ค้นหาและเพิ่มบทบาทสังคมภายนอกประเทศในการแก้ปัญหา
8. เปิดเวทีและโอกาสในการแสวงหาทางออกร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
9. จัดระบบความมีเอกภาพ และประสิทธิภาพการดำเนินนโยบายพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้บนข้อมูลที่ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย:

กรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. กสทช. ควรสนับสนุนให้วิทยุชุมชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้พัฒนาศักยภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับสื่อและการต่อต้านการก่อการร้าย ความจริงเกี่ยวกับสถานการณ์ในพื้นที่ การใช้สื่อเพื่อสันติภาพ การสร้างเครือข่ายเพื่อสันติภาพและสื่อปลอดภัยระหว่างองค์กรสื่อด้วยกันเอง และระหว่างองค์กรสื่อกับภาคประชาสังคม

2. กสทช. ร่วมมือกับสถาบันทางการศึกษา/สถาบันทางวิชาการ จัดทำหลักสูตร “สื่อกับการต่อต้านการก่อการร้าย” และผลักดันให้เกิด “สันติวารสารศาสตร์” ขึ้นในวงวิชาการและสถาบันการศึกษาเพื่อนำไปสู่ “สันติสนทนา” โดย กสทช. อาจสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาเป็นผู้ดำเนินการหลัก

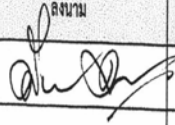
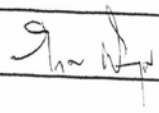
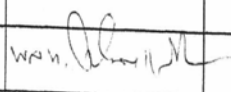
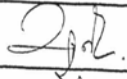
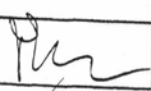
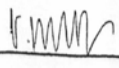
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย:

กรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้

3. คณะผู้ศึกษาสนับสนุนข้อสรุปที่ได้จากการประชุมทางวิชาการร่วมกับ IDB คือ การผลักดันให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างรัฐบาล หน่วยงานด้านความมั่นคง องค์กรสื่อ ภาคประชาสังคม และ กสทช. ในฐานะผู้กำกับดูแลสื่อ เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหาความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดบทบาทการทำงานกับสื่อในฐานะยุทธศาสตร์ระดับชาติ จัดกิจกรรมการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

เอกสารการเซ็นชื่อการประชุมเชิงปฏิบัติการ “การใช้สื่อต่อต้านการก่อการร้าย”

การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การใช้สื่อต่อต้านการก่อการร้าย
โครงการภายใต้ความร่วมมือระหว่าง สำนักงาน กสทช. กับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
วันพุธที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ณ ห้องประชุมกมลทิพย์ ๒ โรงแรม เดอะ สุโกศล ถนนศรีอยุธยา กรุงเทพฯ

ลำดับ	รายชื่อ	หน่วยงาน	ลงนาม	เบอร์ติดต่อ	E-Mail
๑	พลโท ดร.พิระพงษ์ มานะกิจ	สำนักงาน กสทช.			
๒	ผศ.ดร.รัชชัย จิตระกานันท์				
๓	พลเอก อภิชา เบิดมส				
๔	พลโท ภราดร พัฒนถาบุตร				
๕	นายชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ				
๖	ศ. ดร. สุรชาติ บำรุงสุข				
๗	พลโท ศักดา แสงสนิท				
๘	ผู้แทน ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้				
๙	นายวิริทธิ์ ประเสริฐไธ	กระทรวงมหาดไทย			
๑๐	ผู้แทน กระทรวงการต่างประเทศ				
๑๑	นายศุณัย หาสุข				
๑๒	นางโซรยา จามจุรี				
๑๓	นายพงษ์ศักดิ์ ทรัพย์าคม				
๑๔	พันเอก สมชาย อุ่มอัน				
๑๕	นายชาญชัย เทชรชนะ				

การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การใช้สื่อต่อต้านการก่อการร้าย
โครงการภายใต้ความร่วมมือระหว่าง สำนักงาน กสทช. กับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
วันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ณ ห้องประชุมกมลทิพย์ ๒ โรงแรม เดอะ สุโกศล ถนนศรีอยุธยา พญาไท กรุงเทพฯ

ลำดับ	รายชื่อ	หน่วยงาน	ลงนาม	เบอร์ติดต่อ	E-Mail
๑๖	นางสาวกัญญา แสนคลัง	สำนักงาน กสทช.		081-2124752	kanya.s@bua.ac.th
๑๗	นางวิภาดา ประณารม	สำนักงาน กสทช.		085-881-7253	wipada@hotmail.com
๑๘	นางสิริรัตน์ นิ่มเงิน	สำนักงาน กสทช.		081-5407873	sirirattana@bua.ac.th
๑๙	นางสาวกฤติพร ศรีะพันธ์				
๒๐	นางสาวกษิณห์ กลิ่นศรีสุข	สำนักงาน กสทช.		5516	
๒๑	นายอนุสรณ์ แพทยานันท์	สำนักงาน กสทช.		081-469433	anunorn@hotmail.com
๒๒	นายชินันท์ สมบูรณ์	สำนักงาน กสทช.		092-396-7888	chinant@bua.ac.th
๒๓	นายชนันต์ สุกิจจากร	สำนักงาน กสทช.		5523	luck.suan@bua.ac.th
๒๔	นายกำพล รอดัตตัญญู	สำนักงาน กสทช.		๕๕๑๘	kampon-28@live.co
๒๕	นางสาวอัญญา เรืองชัย	สำนักงาน กสทช.		๕๕๑๔	anucha-rc@hotmail.co

การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การใช้สื่อต่อต้านการก่อการร้าย

โครงการภายใต้ความร่วมมือระหว่าง สำนักงาน กสทช. กับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

วันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ณ ห้องประชุมกมลทิพย์ ๒ โรงแรม เดอะ สุโกศล ถนนศรีอยุธยา พญาไท กรุงเทพฯ

ลำดับ	รายชื่อ	หน่วยงาน	ลงนาม	เบอร์ติดต่อ	E-Mail
๒๖	นายอติเทพ ศรีรัตนไพฑูรย์	สำนักงาน กสทช.	อติเทพ	0818070990	
๒๗	นางสาวธิดารัตน์ บุญโกสุเม็ก	สำนักงาน กสทช.	ธิดารัตน์	0898165524	t-idanat2@hotmail.com
๒๘	นายปิยพงษ์ เชื้ออาษา	สำนักงาน กสทช.	ปิยพงษ์	081-8229824	E22MKW@gmail.com
๒๙	ดร.ธนกร ศรีสุขใส	สำนักงาน กสทช.	ธนกร	081-7249944	dserisooksai@nha.co
๓๐	พล.อ. ชำนาญ สุวรรณฉวี	สำนักงาน กสทช.	พล.อ. ชำนาญ	0819633435	chamarn seek@nha.co
๓๑	นายโสภณ จิตน้อย				
๓๒	นางสาวกุลนันท์ คันทิก				
๓๓	นายศิบบี นพประเสริฐ				

การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การใช้สื่อต่อต้านการก่อการร้าย

โครงการภายใต้ความร่วมมือระหว่าง สำนักงาน กสทช. กับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

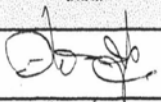
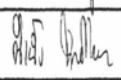
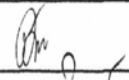
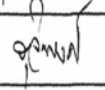
วันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ณ ห้องประชุมกมลทิพย์ ๒ โรงแรม เดอะ สุโกศล ถนนศรีอยุธยา กรุงเทพฯ

ลำดับ	รายชื่อ	หน่วยงาน	ลงนาม	เบอร์ติดต่อ	E-Mail
๓๔	พ.ต.ท.ภาคิน วงศ์ดิศธรรม	สำนักงาน กสทช.	พ.ต.ท. ภาคิน	5059	pa.dusit@gmail.com
๓๕	นายสุทัศน์ ทองสถิตย์	ตำรวจ กสทช.	ด	5783	sutthat.mai@hotmail.com
๓๖	นายมานะพันธุ์ วงศ์วัฒน์			1311	
๓๗	นางชนกนุช สมเจริญ สุวรรณพงศ์	สำนักงาน กสทช. (กส.)		5193	meisrich@gmail.com
๓๘	นายศุภพล รัชติธรรม	สำนักงาน กสทช. (กส.)		5263	
๓๙	นายธีรวิทย์ แยมศิริ	กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ	ธีรวิทย์	5776	thirawat@gmail.com
๔๐	ร.ต.อ.วารินทร์ เขื่อนเมืองพาน	สำนักงาน กสทช. (กส.)	ร.ต.อ. วารินทร์	5766	Warinsoo@gmail.com
๔๑	นายจิรวัฒน์ ใจดิศณสุวรรณ	สำนักงาน กสทช. (กส.)		5113	
๔๒	นายณัฐวัฒน์ อังประภาพรชัย	กรม กสทช. (กส.)	ณัฐวัฒน์	5992	
๔๓	นางวารรัตน์ ใจดิศณสุวรรณ	กรม กสทช.	วารรัตน์	5451	warlat.ay@gmail.com
๔๔	นางสาวอรทัย พลเชษฐ์	สำนักงาน กสทช.	อรทัย พลเชษฐ์	5767	Lactar-or@gmail.com

การประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การใช้สื่อต่อการก่อการร้าย

โครงการภายใต้ความร่วมมือระหว่าง สำนักงาน กสทช. กับสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

วันพุธที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ณ ห้องประชุมกมลทิพย์ ๒ โรงแรม เดอะ สุโกศล ถนนศรีอยุธยา พญาไท กรุงเทพฯ

ลำดับ	รายชื่อ	หน่วยงาน	ลงนาม	เบอร์ติดต่อ	E-Mail
๔๕	ดร.วิชัย รูปขำดี	กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ		081-8673252	
๔๖	นางสาวนันทิพย์ โพธิ์ทอง	สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ		081-8106515	
๔๗	นางสาวศิริกานา พิมพ์อรุณ	สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ		087-562-8173	
๔๘	นายรุจิพงศ์ กุลธรรมาเลิศสิน	สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ		08709104700	
๔๙	นายปรวิทย์ ธีระขวัญ	สำนักงาน กสทช. (คส.)		5161	

ดร.วิชัย	รูปชำดี	ที่ปรึกษาโครงการฯ
อ.ดร.อุษา	รุ่งโรจน์การค้า	คณะผู้ศึกษา
นางสวณน้ำผึ้ง	โพธิ์ทอง	คณะผู้ศึกษา
นายสิรภาพ	ปรีดีกุล	คณะผู้ศึกษา
นายรุจิพงศ์	กุลวราเลิศสิน	คณะผู้ศึกษา
นางสาวศิรินภา	พิมพ์อรัญญ	คณะผู้ศึกษา